

DRUK NR 4

Pan
Piotr Wysocki
Przewodniczący Rady Miejskiej
w Bełchatowie

KP.110.29.2021

Bełchatów, 2021-10-18

Stosownie do § 42 i 43 Statutu Miasta Bełchatowa, przekazuję projekt Uchwały Rady Miejskiej w Bełchatowie w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027.

Powyższy projekt, zostanie przedstawiony Radzie Miejskiej i jej Komisjom przez Panią Iwonę Nowak – Dyrektora Wydziału Spraw Społecznych.

PREZYDENT MIASTA
Mariola Czechowska
mgr Mariola Czechowska

URZĄD MIASTA BEŁCHATOWA
Wydział Organizacyjny
Biuro Rady Miejskiej
Data wpływu.....*19.10.21*.....
Znak sprawy.....*207*.....
/podpis/

Projekt

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ W BIELCHATOWIE**

z dnia ..... 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Belchatowa
na lata 2021 – 2027.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 i poz. 2369 oraz z 2021 r. poz. 794 i poz. 803), Rada Miejska w Belchatowie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Belchatowa na lata 2021 – 2027, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Belchatowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Belchatowie

Piotr Wysocki

PROJEKT POD WZGLĘDEM
formalno-prawnym
nie budzi zastrzeżeń

nr. RP-OPM.2055 Belchatów, dnia 10.12.2021 r.

Projekt uchwały nie podlega
anonimizacji

Wydziału Spraw Społecznych

mgr Katarzyna Nowak

Radca Prawny
KOORDYNATOR

mgr Sylwia Cybulska-Karl

WICEPREZYDENT MIASTA

mgr Łukasz Politański

Załącznik do uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Bełchatowie
z dnia ..... 2021 r.

***Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Miasta Bełchatowa
na lata 2021 - 2027***

Bełchatów, 2021 rok

Urząd Miasta Bełchatowa

ul. Kościuszki 1   tel. +48 447 335 116
97-400 Bełchatów   tel. +48 447 335 115
um@belchatow.pl   www.belchatow.pl

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	2
I. UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE TWORZENIA STRATEGII	3
1. Podstawy prawne	3
2. Najważniejsze uwarunkowania programowe	4
II. PROCES PRAC NAD STRATEGIĄ	8
III. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA	10
1. Pomoc społeczna	10
2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	13
3. Zasoby Miasta w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	16
IV. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	17
1. Położenie Miasta i jego obszar	17
2. Sytuacja demograficzna	18
3. Lokalny rynek pracy	22
4. Wychowanie i edukacja	23
5. Kultura, sport i rekreacja	26
6. Rodzina i zakres udzielanego wsparcia	29
7. Przemoc w rodzinie	35
8. Uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	40
9. Niepełnosprawność i osoby starsze	45
9.1. Sytuacja osób starszych	45
9.2. Sytuacja osób niepełnosprawnych	48
10. Bezrobocie	52
11. Ubóstwo i bezdomność	56
12. Bezpieczeństwo publiczne	59
13. Problemy społeczne w opinii środowiska lokalnego - wyniki badań ankietowych	62
V. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA	74
VI. ANALIZA SWOT	78
VII. CZĘŚĆ STRATEGICZNA	85
1. Wizja, misja	85
2. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	86
VIII. WDROŻENIE, MONITORING I EWALUACJA	101
IX. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII I JEJ RAMY FINANSOWE	102
X. WNIOSKI KOŃCOWE	105
XI. WYKAZ ŹRÓDEŁ	106
XII. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW	106

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądaných struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych. Jej nadrzędnym celem jest efektywne zabezpieczenie niezbędnych potrzeb materialnych jak i niematerialnych wszystkich grup społecznych.

Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących realizacji polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych, definiowana jako zespół skoordynowanych ze sobą działań realizowanych na różnych szczeblach i z wykorzystaniem różnych sił i środków, zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027, zwana dalej Strategią, została opracowana przez Zespół Zadaniowy powołany Zarządzeniem Nr 131/2021 Prezydenta Miasta Bełchatowa z dnia 19 maja 2021 r. Dokument powstał w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także przedstawiciele straży miejskiej i organizacji pozarządowych.

Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono diagnozę obecnej sytuacji społecznej Miasta, której celem była identyfikacja problemów społecznych występujących w populacji Bełchatowa oraz określenie stopnia ich natężenia. Oceniono ją poprzez pryzmat najczęstszych powodów przyznawania pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2020 oraz liczbę beneficjentów tejże pomocy. Kolejnym elementem diagnozy było przeprowadzone badanie w społeczności lokalnej, które pozwoliło m.in. na poznanie opinii i postaw mieszkańców Miasta na temat obszarów problemowych. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy stały się podstawą do opracowania pakietu interwencji społecznych.

Przedmiotowa Strategia ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Określa zasadnicze kierunki działania w odniesieniu do problemów społecznych występujących na obszarze Miasta Bełchatowa. Obejmuje te obszary polityki społecznej, które powinny przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców. Umożliwia ponadto ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy Unii Europejskiej, stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej oraz pozwala skoordynować pracę różnych instytucji funkcjonujących na polu polityki społecznej w Mieście wokół głównego kierunku działań i głównych problemów w tej sferze. W swych zapisach nie ogranicza się tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez samorząd i jego jednostki organizacyjne. Strategia proponuje zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów z obszaru polityki społecznej w Mieście. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

I. UWARUNKOWANIA PRAWNE I PROGRAMOWE TWORZENIA STRATEGII

1. Podstawy prawne

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Jednocześnie art. 16b pkt 2 przedmiotowej ustawy określa, co w szczególności powyższy dokument winien zawierać, tj.:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie celów strategicznych i projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii, ram finansowych oraz wskaźników działań.

Do aktów prawnych regulujących treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 oraz dających podstawy do różnych zaplanowanych w dokumencie działań w sferze polityki społecznej należą, w szczególności:

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym*,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego*,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. *o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego*,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. *o dodatkach mieszkaniowych*,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. *o zatrudnieniu socjalnym*,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*,
- ustawa z dnia 13 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii*,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. *o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych*,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. *o Karcie Dużej Rodziny*,
- ustawa z dnia 11 września 2015 r. *o osobach starszych*.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych, biorąc pod uwagę szerokie rozumienie polityki społecznej, przy realizacji przedmiotowej Strategii zachodzi potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej oraz budownictwa publicznego.

2. Najważniejsze uwarunkowania programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 jest dokumentem, który uwzględnia założenia strategicznych dokumentów w obszarze polityki społecznej. Posiada ona ścisłą korelację z dokumentami strategicznymi i programowymi, sformułowanymi na poziomie globalnym i europejskim, a także z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Priorytety przyjęte na poziomie globalnym, europejskim oraz krajowym znajdują odniesienie w dokumencie, ponieważ wyznaczają główne, istotne dla rozwoju społecznego, kierunki działań programowych. Z kolei dokumenty szczebla regionalnego czy lokalnego odnoszą się do realnych potrzeb lokalnej społeczności, tworząc warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Dokumenty strategiczne, będące podstawą opracowania niniejszej Strategii to przede wszystkim:

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

Przedmiotowy dokument to program działań definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym, przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych w dniu 25 września 2015 roku. Obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju - gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów w ramach ww. wymiarach. Istotne cele w wymiarze społecznym to:

- wyeliminowanie ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie,
- wyeliminowanie głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego i lepszego odżywiania,
- zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu,
- zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie,
- osiągnięcie równości płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt,
- promowanie pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich ludzi,
- zmniejszanie nierówności w krajach i między krajami,
- wzmacnianie środków wdrażania i ożywianie globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027

Wypracowane założenia są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027. Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe

kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego, matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji pięciu celów Polityki Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa. W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Proponowane programy operacyjne obejmują m.in.: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego. W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadaptowanie się do nowych warunków.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) - SOR

Wskazana strategia, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku, to polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030. Stanowi ona instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem. Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń. Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednym z instrumentów realizacji tejże strategii oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju jest **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, która wśród celów szczegółowych odnosi się do redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawy dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Powyższa strategia jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa. Przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 17 września 2019 roku, KSRR 2030 jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych i rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju. Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej). Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Należy również wskazać, iż Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 jest uzupełnieniem na poziomie lokalnym zapisów **strategii sektorowych dotyczących problemów społecznych**, takich jak:

- 1) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.
- 2) Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.
- 3) Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem wyznaczającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym jest strategia rozwoju województwa. Przedmiotowa strategia jest aktualnie obowiązującym dokumentem, a jej integralną

częścią jest **Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej 2020**. Ta ostatnia w swych założeniach duży nacisk kładzie przede wszystkim na:

- tworzenie dobrych warunków do funkcjonowania rodzin, wczesne przeciwdziałanie kryzysowi rodziny oraz skuteczną pomoc rodzinom znajdującym się w utrwalonym kryzysie,
- przygotowanie dzieci i młodzieży do samodzielności i niezależności oraz budowę umiejętności skutecznego radzenia sobie w otoczeniu społecznym,
- przeciwdziałanie wykluczeniu osób w wieku produkcyjnym oraz osób starszych,
- lepszą integrację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami oraz lepszą opiekę nad osobami niesamodzielnymi,
- przeciwdziałanie bezdomności,
- zwiększenie poziomu integracji cudzoziemców mających status uchodźcy.

Natomiast wg zapisów projektu **Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030**, w zakresie polityki społecznej, wyzwaniami, przed którymi stoi obecnie województwo łódzkie są:

- spójność społeczna, w tym wzrost kapitału społecznego,
- wzmocnienie funkcji i roli rodziny,
- poprawa stanu zdrowia oraz ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Głównym celem tejże strategii jest poprawa jakości życia w regionie i równy dostęp mieszkańców do szans rozwojowych. Szczególnym wsparciem objęci będą seniorzy, osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej i życiowej, której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby i możliwości.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Bełchatowskiego na lata 2020-2026

Powyższa strategia to podstawowy dokument wyznaczający cele polityki społecznej na poziomie powiatu, przyjęty uchwałą Nr XXIII/153/2020 przez Radę Powiatu w Bełchatowie w dniu 28 października 2020 roku. Wyniki przeprowadzonych badań społecznych na potrzeby przedmiotowej strategii, wyraźnie wskazały na tendencje demograficzne, jakie w perspektywie będą miały miejsce w powiecie bełchatowskim. Przewidują przede wszystkim systematyczny wzrost liczby osób starszych. Wśród najważniejszych kierunków działań podjętych w niniejszej strategii wskazuje się:

- wsparcie osób starszych, często niesamodzielnymi, niepełnosprawnymi, wymagających pomocy w codziennym funkcjonowaniu,
- pomoc rodzinom w wypełnianiu podstawowych funkcji, zapobieganie kryzysom i zapewnienie opieki dzieciom jej pozbawionym,
- wspieranie najmłodszych w procesie kształcenia i wszechstronnym rozwoju,
- pomoc wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie,
- aktywizację zawodową osób bezrobotnych,
- rehabilitację osób niepełnosprawnych,
- promocję zdrowia i rozwój opieki medycznej,
- promocję przedsiębiorczości,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Strategia Rozwoju Miasta Bełchatowa na lata 2015-2022

To kluczowy dokument na poziomie lokalnym przyjęty uchwałą Nr XIV/100/15 przez Radę Miejską w Bełchatowie w dniu 29 października 2015 roku. W ramach obszaru społecznego zakłada on jako cel strategiczny „Wysoką jakość życia zintegrowanego społeczeństwa obywatelskiego” oraz cele operacyjne:

1. Wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez aktywizację społeczeństwa obywatelskiego.
2. Dostęp do usług publicznych na wysokim poziomie.
3. Reintegracja społeczno-zawodowa oraz przeciwdziałanie patologiom i wykluczeniu społecznemu.
4. Bezpieczne społeczeństwo.

W swych zapisach strategia określa m.in. takie istotne kierunki działań, jak:

- aktywizacja sektora organizacji pozarządowych i instytucji działających w obszarze polityki społecznej,
- aktywizacja społeczna mieszkańców, w tym osób 50+,
- aktywizacja osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem,
- tworzenie warunków do osiągnięcia wysokiej jakości kształcenia,
- zwiększenie oferty w zakresie profilaktyki i ochrony zdrowia.

II. PROCES PRAC NAD STRATEGIĄ

Przygotowany i przeprowadzony proces konstruowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 był wieloetapowy i obejmował:

- określenie potencjału miejskich zasobów instytucjonalnych i innych podmiotów w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych,
- diagnozę sytuacji społecznej mieszkańców Miasta Bełchatowa,
- wskazanie najważniejszych obszarów problemowych,
- analizę zasobów wewnętrznych i tendencji zewnętrznych, budujących pozycję strategiczną Miasta Bełchatowa w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych (tzw. analiza SWOT),
- określenie priorytetowych obszarów polityki społecznej Miasta Bełchatowa, w tym celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań planowanych do realizacji,
- wskazanie prognozowanych zmian, a także
- założeń do wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii oraz ram finansowych Strategii.

W przedmiotowym dokumencie uwzględnione zostały również przykładowe programy i projekty, w oparciu o które Strategia będzie realizowana.

Centralną i istotną część niniejszego dokumentu stanowi diagnoza sytuacji społecznej mieszkańców Miasta Bełchatowa, opracowana przez zespół ekspertów z Oficyny Profilaktycznej z siedzibą w Krakowie - firmy posiadającej bogate doświadczenie w prowadzeniu badań społecznych i tworzeniu dokumentów strategicznych. Została ona przeprowadzona z uwzględnieniem danych, głównie za okres ostatnich czterech lat, tj. 2017-2020. Analizy problemów społecznych dokonano w następujących obszarach: uzależnienia, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezdomność, niepełnosprawność, rynek pracy i związane z nim bezrobocie, rodzina, bezpieczeństwo publiczne oraz

demografia, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych. Przedmiotową diagnozę przygotowano w oparciu o wskazane niżej elementy:

- analizę danych zastanych (desk research), w tym m.in. analizę wskaźnikową. Wykorzystane zostały liczne dokumenty zaczerpnięte z różnych struktur, m.in. Urzędu Miasta Bełchatowa, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, Środowiskowego Domu Samopomocy „Koniczynka”, Zespołu Interdyscyplinarnego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Powiatowego Urzędu Pracy. Informacje w nich zawarte pozwoliły spojrzeć na problemy z wielu perspektyw ze względu na korzystanie z różnych źródeł danych oraz wpłynęły na lepsze zaplanowanie badań, dzięki rozpoznaniu obszaru badawczego,
- badanie diagnostyczne przeprowadzone wśród mieszkańców Bełchatowa. Wykonano je za pomocą metody ilościowej w oparciu o badanie ankietowe za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*), polegającej na udostępnieniu ankiety online. Na potrzeby badania przeprowadzono losowy dobór próby, co umożliwiło pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Probabilistyczny dobór próby badawczej stworzył każdemu mieszkańcowi Miasta jednakową szansę na wzięcie udziału w badaniu. Badania zostały przeprowadzone w listopadzie 2020 r. i wzięło w nich udział 136 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety - stanowiły one 71% ogółu. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 36-45 lat (35%) oraz 26-35 lat (29%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (10%), mniej niż 25 lat (15%), 56-65 lat (8%) oraz powyżej 65 lat (3%). Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (67%), 30% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, natomiast 3% z wykształceniem zawodowym. Większość respondentów było zamężnych/żonatych (60%), 31% badanych to panny/kawalerowie, 7% stanowiły osoby rozwiedzione, natomiast 2% - wdowy/wdowcy. Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

Wypracowana przez Zespół Zadaniowy propozycja została przedłożona pod ocenę specjalistów z obszaru lokalnej polityki społecznej, której efektem jest niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027.

III. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA

1. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹.

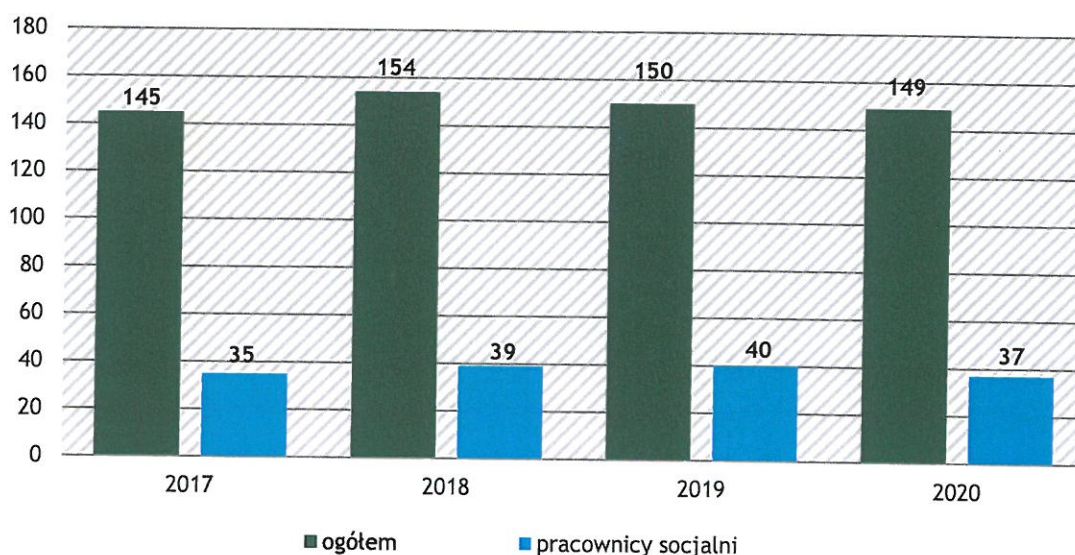
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta Bełchatów jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2020 roku MOPS poniósł wydatki na łączną kwotę 92 765 364,39 zł, w 2019 roku - 76 888 732,73 zł. W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 61 717 623,28 zł, natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 60 930 040,98 zł.

Na koniec 2020 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bełchatowie zatrudnionych było 149 pracowników, w tym 1 dyrektor, 2 zastępców dyrektora, 37 pracowników socjalnych oraz 109 pozostałych pracowników. Spośród zatrudnionych w MOPS pracowników, 111 osób posiada wykształcenie wyższe, natomiast 10 osób wykształcenie średnie, 18 osób wykształcenie policealne, 8 osób zasadnicze zawodowe, natomiast 2 osoby zakończyły edukację na poziomie podstawowym.

W latach 2017-2019 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych utrzymywała się na względnie stałym poziomie, z niewielkimi wahaniami. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób - 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 1. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2020.

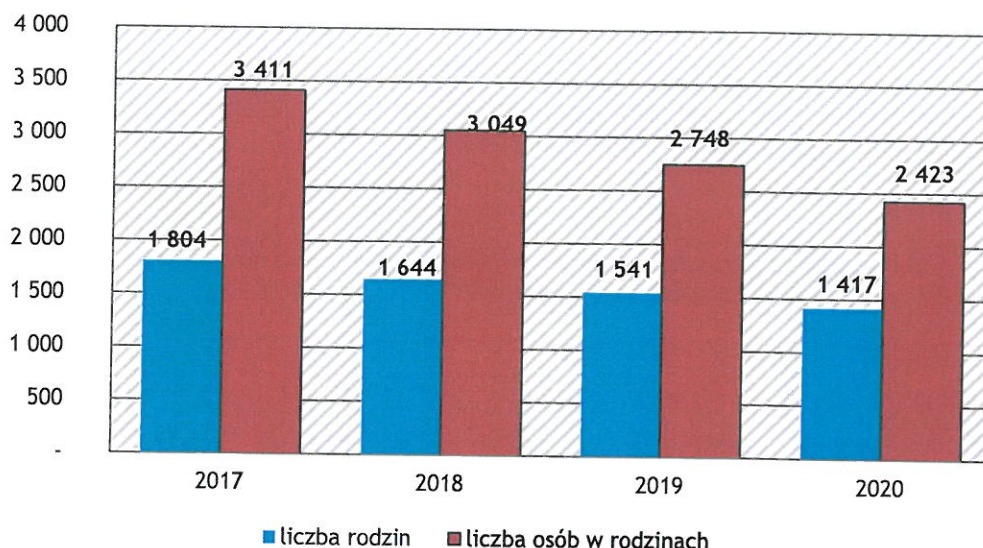
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

Na przestrzeni lat 2017-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Bełchatowie uległa zmniejszeniu. W 2020 roku z pomocy skorzystało 1 417 rodzin, to o 8% mniej niż w 2019 roku i jednocześnie o 21% mniej niż w 2017 roku. W stosunku do 2017 roku zmalała również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 2. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Bełchatowie w latach 2017-2020.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2020

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym. W omawianym roku korzystających z pomocy społecznej kobiet było nieco więcej niż mężczyzn (kobiety - 1 121, mężczyźni - 1 074).

Tabela 1. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2020.

Wiek	2017		2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	542	250	871	413	748	347	599	289
produkcyjny	1 476	866	1 691	859	1 503	744	1 311	617
poprodukcyjny	242	185	291	214	306	236	285	215

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2020 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie

zmaląa z 1 475 w 2017 roku do 1 154 w 2020 roku. Oznacza to spadek o 22%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są widoczne - mężczyźni stanowili 43% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety - 57%.

Tabela 2. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2020 w podziale na płeć.

Płeć	2017	2018	2019	2020
kobiety	826	810	750	663
mężczyźni	649	610	541	491
ogółem	1 475	1 420	1 291	1 154

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W 2019 i 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Mieście Bełchatowie była długotrwała lub ciężka choroba - z tego powodu pomoc w 2020 roku otrzymały 1 042 rodziny. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się ubóstwo (804 rodziny), natomiast na trzecim - niepełnosprawność (588 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezrobocie (578 rodzin) oraz alkoholizm (304 rodziny).

Tabela 3. Powody udzielania świadczeń w 2019 i 2020 roku - liczba rodzin oraz udział w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej rodzin.

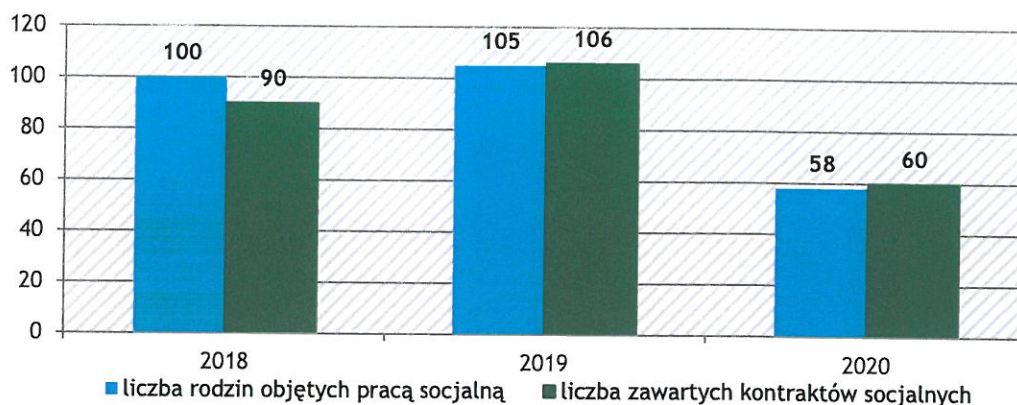
Lp.	Powód udzielenia świadczeń	Liczba rodzin 2019 r.	Liczba rodzin 2020 r.
1.	długotrwała lub ciężka choroba	1 120	1 042
2.	ubóstwo	869	804
3.	niepełnosprawność	650	588
4.	bezrobocie	625	578
5.	alkoholizm	315	304
6.	potrzeba ochrony macierzyństwa	126	107
7.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	107	88
8.	bezdomność	75	84
9.	trudności po zwolnieniu z zakładu karnego	32	34
10.	narkomania	20	24
11.	przemoc w rodzinie	32	18

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2019 i 2020

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie udziela pomocy socjalnej m.in. poprzez pracę socjalną, opartą niejednokrotnie na kontrakcie socjalnym. W 2019 roku wyłącznie pracą socjalną objętych było 58 rodzin zamieszkujących Miasto Bełchatów, z kolei liczba zawartych kontaktów socjalnych wyniosła 60. W porównaniu do roku ubiegłego zauważalny jest spadek w zakresie liczby rodzin objętych pracą socjalną oraz liczby podpisanych kontraktów socjalnych. Spowodowane to zostało panującą pandemią COVID-19 i ograniczeniem kontaktów międzyludzkich w związku z ogłoszonymi obostrzeniami.

Wykres 3. Liczba osób objętych wyłącznie pracą socjalną oraz liczba zawartych kontraktów socjalnych na przestrzeni lat 2018-2020.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2019 i 2020

2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku². Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”³. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych podmiotów jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem⁴. Działalność tych podmiotów może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale całego ich lokalnego otoczenia, sprzyja w istotny sposób budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnej poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Często organizacje III sektora stają się partnerem instytucji podejmujących działania na rzecz środowisk lokalnych bądź poszczególnych grup i osób wymagających pomocy lub wsparcia.

Zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi samorząd Miasta Bełchatowa od 2004 roku określa w ramach Programu współpracy Miasta Bełchatowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Przedmiotowy dokument wskazuje obszary, kierunki, zasady oraz formy tejże współpracy, a także określa zadania priorytetowe do realizacji. Są one podstawą dla władz Miasta do dysponowania środkami publicznymi, przeznaczonymi na finansowanie lub dofinansowanie zadań publicznych, pozostających we właściwości samorządu Miasta, a realizowanych przez podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mówi wcześniej cytowana ustawa. W 2020 r. jako

² <https://poradnik.ngo.pl/>.

³ Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, 2008 str. 269.

⁴ Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje, 2011, s.15.

priorytetowe zadania publiczne do realizacji we współpracy z organizacjami pozarządowymi zostały wskazane:

- w dziedzinie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób - zapewnienie najuboższym mieszkańcom Miasta ciepłego posiłku oraz suchego prowiantu, natomiast dzieciom i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo o niskim statusie społecznym - kompleksowej oferty opiekuńczo-wychowawczej i rozwojowej z uwzględnieniem realizacji programów profilaktycznych w ramach placówki wsparcia dziennego;
- w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym:
  - udzielenie wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego, m.in.: prawnego, psychologicznego, rodzinnego, pedagogicznego oraz w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i terapii uzależnień,
  - zapewnienie wsparcia udzielanego osobom uzależnionym od alkoholu w utrzymaniu abstynencji oraz reintegracji rodzin z problemem alkoholowym,
  - udzielenie pomocy na rzecz wychodzenia z bezdomności i uzależnienia wraz ze świadczeniem dostępu do podstawowych usług bytowych osobom bezdomnym,
  - organizacja alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży celem eliminacji zachowań ryzykownych (marsze rekreacyjne, wycieczki, ogniska, zajęcia edukacyjne, ogólnorozwojowe, uczestnictwo w uroczystościach patriotycznych),
  - pomoc terapeutyczna, socjoterapeutyczna oraz konsultacyjna dla młodzieży eksperymentującej i problemowo używającej m.in. alkohol, narkotyki oraz inne substancje psychoaktywne,
  - prowadzenie działań wspierających, informacyjno-edukacyjnych i konsultacyjnych w zakresie przeciwdziałania narkomanii i używania środków psychoaktywnych;
- w dziedzinie ochrony i promocji zdrowia - organizacja na rzecz seniorów działań środowiskowych, prozdrowotnych, m.in. w zakresie: uzależnień, fizjoterapii, dietetyki, a także zajęć warsztatowych takich jak sportowe, kulinarne, taneczne;
- w dziedzinie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej - organizacja zajęć sportowych i rekreacyjnych, szkolenie sportowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, organizacja współzawodnictwa sportowego;
- w dziedzinie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego - organizacja przedsięwzięć związanych m.in. z upamiętnianiem wydarzeń historycznych regionu bełchatowskiego, popularyzacją pieśni patriotycznych, upowszechnianiem tradycji regionalnych i patriotycznych oraz wiedzy historycznej. Projektowane działania obejmowały organizację XX Regionalnego Marszu Szlakiem Powstańców Styczniowych 1863 r., XX Regionalnego Marszu na Orientację - Borowska Góra 2020 r. oraz XX Regionalnego Przeglądu Piosenki Patriotycznej i Żołnierskiej „Moja Ojczyzna”;
- w dziedzinie edukacji, oświaty i wychowania - podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie praktycznej i teoretycznej umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz zwiększenia wiedzy mieszkańców Bełchatowa na temat nowotworów i samokontroli piersi.

Na realizację powyższych zadań Miasto w 2020 r. udzieliło organizacjom pozarządowym dotacji w łącznej wysokości 1 318 775,00 zł.

Współpraca organizacji III sektora z samorządem bełchatowskim ma również wymiar pozafinansowy. Opiera się głównie na stałym, bieżącym przepływie informacji dotyczących organizowanych zadań publicznych, możliwości pozyskiwania środków w ramach ogłaszanych konkursów zewnętrznych i organizowanych przez Miasto Bełchatów. Miasto prowadzi tzw. „Mapę Aktywności” organizacji pozarządowych, która jest na bieżąco aktualizowana, zarówno w zakresie uzupełniania o nowe organizacje, jak również o aktualne dane teleadresowe i merytoryczne, działających organizacji. Pozyskanie adresów elektronicznych większości bełchatowskich organizacji pozwala na szybki i wygodny przekaz informacji we wszystkich zakresach dotyczących ich działalności.

W Mieście funkcjonuje obecnie około 120 organizacji pozarządowych wpisanych w wyżej przytoczoną „Mapę Aktywności”. Znaczna ich część czynnie prowadzi działalność w wielu obszarach życia społecznego. Wśród nich należy wskazać:

1. Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej Oddział w Bełchatowie.
2. Stowarzyszenie Abstynenckie Klub Wzajemnej Pomocy „Przyjaciół”.
3. Towarzystwo Przeciwdziałania Narkomanii „MOST”.
4. Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN.
5. Fundacja Społeczna „Solidarni”.
6. Parafia Rzymskokatolicka pw. NMP Matki Kościoła i św. Barbary.
7. Regionalne Towarzystwo Społeczno - Kulturalne „ERSKA”.
8. Stowarzyszenie Sztab Ratownictwa w Bełchatowie.
9. Bełchatowskie Stowarzyszenie „Amazonki”.
10. Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Przystań”.
11. Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego - Koto w Bełchatowie.
12. Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych „Hospicjum”.
13. Stowarzyszenie Centrum Kwalifikowanej Pomocy.
14. Ochotnicza Straż Pożarna w Bełchatowie.
15. Fundacja Rozwoju Nitka.
16. Związek Strzelecki Strzelec J. Piłsudskiego, Jednostka Strzelecka 1001 im. gen. dyw. Janusza Głuchowskiego.
17. Bełchatowski Klub Lekkoatletyczny (BKL).
18. Bełchatowski Szkolny Związek Sportowy.
19. Górniczy Klub Sportowy "Bełchatów" S.A.
20. Stowarzyszenie Sympatyków GKS Bełchatów "TORFIORZE".
21. Uczniowski Klub Sportowy „Korona”.
22. Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy.
23. Energetyczny Klub Sportowy SKRA Bełchatów.
24. Klub Sportowy "Grocholice" Bełchatów.
25. Ludowy Klub Sportowy „STOMIL”.
26. Ludowy Sportowy Klub Kolarski „Bełchatów”.

Należy więc podkreślić, iż funkcjonujące na terenie Bełchatowa organizacje III sektora, poprzez swoją działalność na rzecz społeczności lokalnej, stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych.

3. Zasoby Miasta w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały istotne zasoby Miasta w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie Bełchatowa. Należą do nich:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w ramach którego działa Zespół Poradnictwa Specjalistycznego,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Koniczynka”,
- Urząd Miasta Bełchatowa,
- Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Bełchatowie,
- Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Bełchatowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie,
- placówki oświatowe oraz żłobki,
- placówki służby zdrowia,
- Policja i Straż Miejska,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- świetlice środowiskowe i świetlica socjoterapeutyczna,
- Punkt Konsultacyjny KARAN dla osób z problemem uzależnień od narkotyków lub innych substancji psychoaktywnych i ich rodzin,
- Poradnia Życia Rodzinnego i Telefon Zaufania dla osób z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie,
- Klub Abstynencki dla rodzin i osób z problemem uzależniania od alkoholu,
- Schronisko dla Osób Bezdomnych,
- Bełchatowskie Centrum Profilaktyki i Terapii,
- Klub środowiskowy będący alternatywną formą spędzania czasu wolnego, wspierającego działania mające na celu zapobieganie uzależnieniom dzieci i młodzież,
- Centrum Aktywności Seniora - Cafe Senior Raj,
- Punkt Informacji Prozdrowotnej,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

IV. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

1. Położenie Miasta i jego obszar

Miasto Bełchatów położone jest w województwie łódzkim, w powiecie bełchatowskim, na Wysoczyźnie Bełchatowskiej, nad rzeką Rakówką i stanowi siedzibę powiatu bełchatowskiego, jak i zarówno gminy wiejskiej Bełchatów.

Rysunek 1. Położenia Miasta Bełchatowa na mapie Polski.

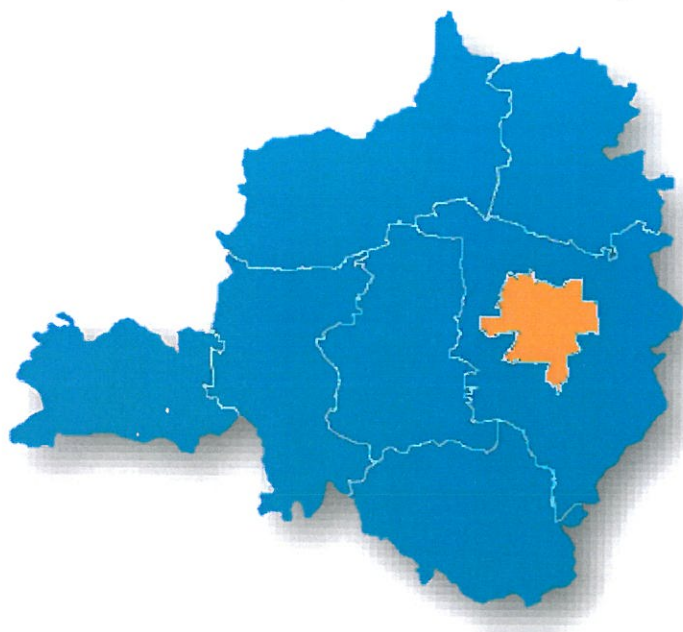
Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://pl.wikipedia.org/>

Miasto Bełchatów usytuowane jest w odległości około 50 km od Łodzi - stolicy województwa łódzkiego oraz o około 150 km od Warszawy. Charakteryzuje się dogodnym położeniem komunikacyjnym - zlokalizowane jest w pobliżu drogi krajowej nr 74 łączącej wieś Walichnowy z przejściem granicznym z Ukrainą. Ponadto przez teren Miasta przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 484 (Buczek - Bełchatów - Kamieńsk) oraz nr 485 (Pabianice - Bełchatów). W Bełchatowie znajduje się łącznie 10 ulic, będących w ciągu dróg wojewódzkich. Komunikacja kolejowa na terenie Miasta obsługuje jedynie ruch towarowy, jednakże podejmowane są rozmowy dotyczące rewitalizacji linii kolejowej nr 24 i dostosowania jej do ruchu pasażerskiego.

Miasto Bełchatów obejmuje powierzchnię 34,6 km², co stanowi 3,6% powierzchni powiatu. Największą część Miasta zajmują użytki rolne - 51% oraz grunty leśne stanowiące 15%. Poniżej przedstawione zostało położenie Bełchatowa na mapie powiatu bełchatowskiego.

Rysunek 2. Położenie Miasta Bełchatowa na mapie powiatu bełchatowskiego.

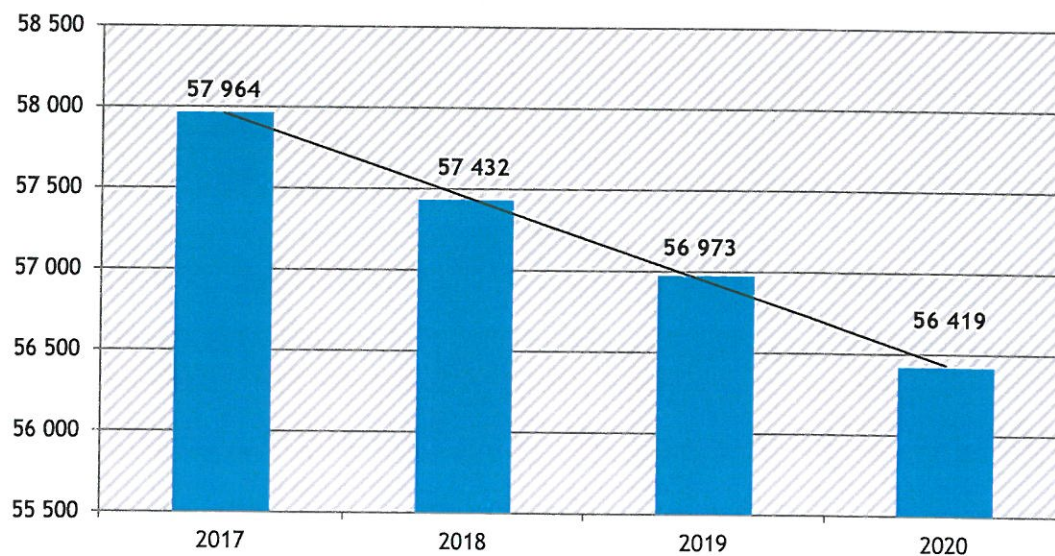

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wybory.2006.pkw.gov.pl/>

2. Sytuacja demograficzna

Miasto Bełchatów zamieszkuje obecnie 56 419 osób (stan na 31.12.2020 roku). W stosunku do roku 2017, liczba mieszkańców zmalała, jednak wartość spadkowa kształtuje się na poziomie 3%. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest trend spadkowy w tym zakresie. Liczba mieszkańców Miasta na przestrzeni lat 2017-2020 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

Wykres 4. Liczba mieszkańców Miasta Bełchatowa w latach 2017-2020.

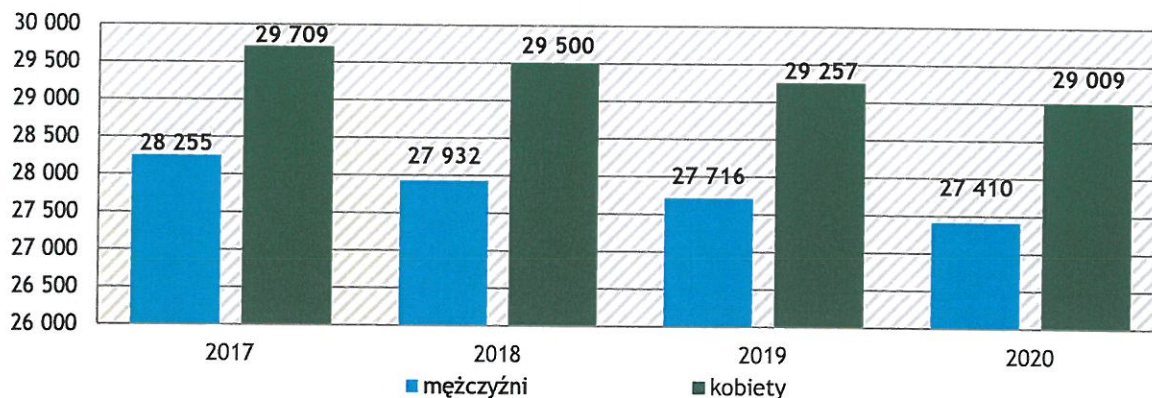

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Miasto Bełchatów jest nieco mniejsza niż liczba kobiet - kobiety stanowią 51,4% ogólnej liczby ludności (29 009 kobiet), natomiast mężczyźni 48,6% (27 410 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Mieście wynosi 106, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 106 kobiet.

Wykres 5. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Bełchatów na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy Miasta Bełchatowa zawarli w 2020 roku 220 małżeństw co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawarte 3,9 małżeństw. W porównaniu do całej Polski jest to zbliżona wartość, ponieważ na terenie całego kraju wynosi ona 3,8. W stosunku do 2017 i 2018 roku możemy zauważyć spadek liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności.

Sytuację demograficzną kształtują dwa podstawowe wskaźniki, tj. przyrost naturalny oraz saldo migracji. Przyrost naturalny w danym roku jest różnicą między liczbą żywych urodzeń a liczbą zgonów. Migracje ludności to ruch ludności związany ze zmianą miejsca zamieszkania połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju lub granicy państwa.

Przyrost naturalny do 2019 roku w Bełchatowie był dodatni i wyniósł 121 (stan na koniec 2019 roku). W 2020 roku przyrost naturalny był ujemny i wyniósł -19 (tzw. ubytek naturalny), co prawdopodobnie było konsekwencją pandemii COVID-19. W 2019 przyrost naturalny w Mieście wyniósł 2,1 na 1000 mieszkańców, a w 2020 roku -0,3. Jest to wartość znacznie większa w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -3,2 (w 2019 roku wartość ta wynosiła -0,9).

Tabela 4. Przyrost naturalny w Mieście Bełchatowie na przestrzeni lat 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
urodzenia żywe	643	573	545	481
zgony	425	447	424	500
przyrost naturalny	218	126	121	-19

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/> i Raport o stanie Miasta Bełchatowa

Należy zaznaczyć, że natężenie urodzin ma zdecydowany wpływ na dynamikę i poziom starzenia się społeczeństwa. Duży udział liczby urodzeń przyczynia się bowiem do wzrostu udziału dzieci w strukturze populacji, a co za tym idzie - do „odmładzania się” społeczeństwa. W Bełchatowie wskaźniki urodzeń (jak wskazuje tabela nr 4) systematycznie maleją, co może nie rokować w przyszłości na utrzymanie dodatniego przyrostu naturalnego.

W przypadku salda migracji, statystyki dla Bełchatowa również są niekorzystne. Na przestrzeni lat 2017-2020 dla Miasta odnotowuje się ujemne saldo migracji. Oznacza to przewagę odpływu mieszkańców nad napływem nowych. W przypadku osób młodych przyczyną upatruje się w braku perspektyw na znalezienie pracy w mieście i podjęcie decyzji, aby wyjechać z niego w celu podjęcia zatrudnienia. Spadek liczby mieszkańców Bełchatowa jest również efektem ich przepływów do sąsiednich gmin. Dotyczy to przeważnie lepiej sytuowanych mieszkańców, którzy byli w stanie wybudować sobie, czy też zakupić, własny dom w strefie podmiejskiej, na terenie którejś z gmin wiejskich.

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności w Bełchatowie na przestrzeni lat 2017-2020.

Lata	Migracje			Saldo migracji
	na wieś	za granicę	do miast	
2017	-364	9	-229	-584
2018	-407	9	-227	-625
2019	-362	2	-287	-647
2020	-457	2	-150	-605

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Migracje na pobyt stały wg typu i kierunku (wymeldowania ogółem/zameldowania ogółem)

Jednym z najważniejszych czynników rozwojowych danego miasta, gminy czy powiatu jest struktura wiekowa ludności. Przyglądając się strukturze wiekowej mieszkańców Bełchatowa należy zauważyć, że jest ona mało korzystna. Systematycznie, spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym - w 2020 roku stanowili zaledwie 18% ogółu populacji. Podobne zjawisko (spadek liczby) uwidacznia się wśród bełchatowian w wieku produkcyjnym, którzy na koniec 2020 roku stanowili 60% populacji. Natomiast upływający czas przesuwają te coraz większe grupy ludzi do kategorii wieku poprodukcyjnego, gdzie od 2017 roku (traktowanego jako 100%) przybyło aż 22% osób, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 4,5 pp. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności Bełchatowa prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w Bełchatowie w latach 2017-2020.

Lata	Mieszkańcy w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
2017	10 151	37 668	10 145
2018	10 103	36 461	10 868
2019	10 087	35 257	11 629
2020	10 035	34 007	12 377
2020/2017 %	- 1,1	-9,7	+22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 7. ukazują się bardziej szczegółowo tendencje demograficzne z podziałem na poszczególne kategorie wiekowe. Wynika z niej dynamiczny przyrost w grupie mieszkańców Bełchatowa w wieku poprodukcyjnym, systematyczne zmniejszanie się (poza kategorią wiekową 40-49 lat) ludzi obojga płci w wieku produkcyjnym i ujemne saldo w grupie dzieci 0-9 lat. Dynamicznie wzrasta więc w Bełchatowie obciążenie demograficzne osobami starszymi i w najbliższym czasie nadal będzie rostało, bowiem grupa ludności w wieku poprodukcyjnym będzie intensywnie zasilana przez ludność, która osiedliła się w Bełchatowie w latach 70-tych XX wieku. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi dla Bełchatowa w 2020 roku wynosił 24,3 i był wyższy niż w roku 2017, dla którego wynosił 17,5. Warto również podkreślić, iż wskaźnik dla ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. stanowił 36,4 a odpowiednio w 2017 roku wynosił 26,9 (*Opracowanie własne na podstawie danych z GUS*). Na tej podstawie przypuszczać należy, że w Mieście postępuje proces starzenia się społeczności lokalnej.

Tabela 7. Mieszkańcy Bełchatowa wg grup wiekowych w latach 2017-2020.

Grupa wiekowa	Rok				2020/2017 %
	2017	2018	2019	2020	
0-9 lat	6 183	6 043	5 878	5 601	-9
10-19 lat	4 934	5 007	5 137	5 301	+7
20-29 lat	7 344	6 796	6 243	5 923	-19
30-39 lat	10 768	10 558	10 272	9 777	-9
40-49 lat	6 870	7 115	7 490	7 887	+15
50-59 lat	9 136	8 391	7 680	6 995	-23
60-69 lat	8 853	9 336	9 717	9 989	+13
70 - i więcej lat	3 876	4 186	4 556	4 946	+28
Ogółem	57 964	57 432	56 973	56 419	-3

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

Tendencje demograficzne wskazują, że mamy do czynienia z dynamicznie zwiększającą się liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, co jest spowodowane różnymi czynnikami, wśród których najistotniejsze to malejąca dzietność rodzin, migracje oraz wydłużający się przeciętny czas trwania życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek - w kolejnych latach - osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w roku 2040 osoby w zaawansowanej starości (ponad 80-letnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Problem starzenia się społeczności Bełchatowa staje się nowym wyzwaniem dla lokalnego samorządu. Wymaga podjęcia działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu lokalnej polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2021-2025 będziemy mieć do czynienia z dwiema grupami seniorów - młodszą (do 79 roku życia) oraz starszą (80 lat i więcej). Niesie to za sobą konieczność

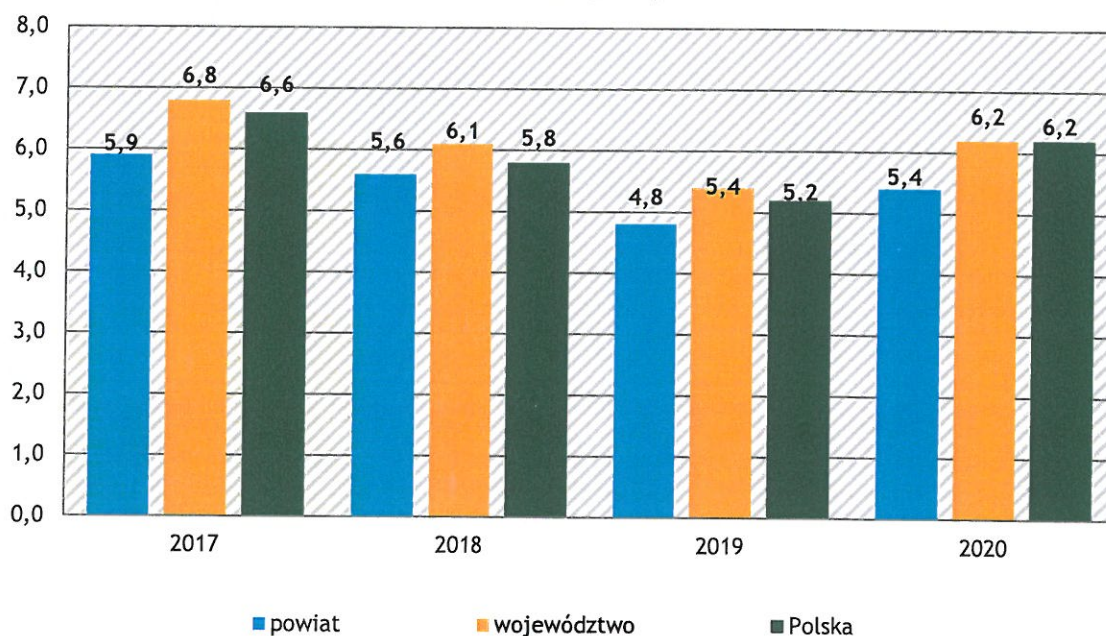
intensyfikacji działań adresowanych do obu grup w postaci działań prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niepełnosprawności, umożliwiających podnoszenie jakości życia, a także usługowych oraz integracyjnych.

3. Lokalny rynek pracy

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim. W 2020 roku kształtowała się ona na poziomie 5,4%, a więc była niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie łódzkim i w całej Polsce. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim na przestrzeni lat 2017-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w %).

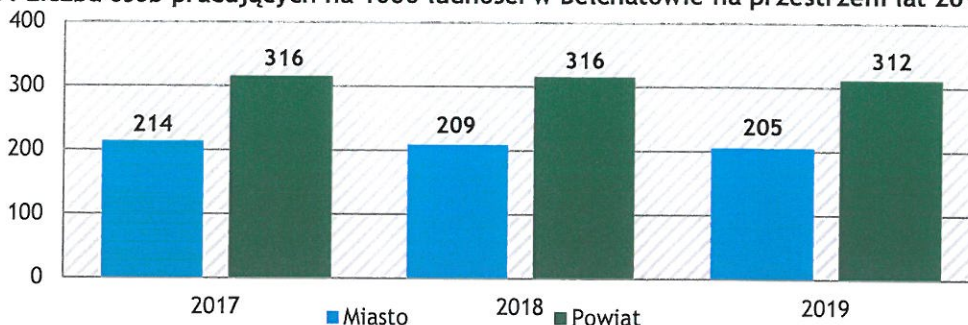
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w Mieście Bełchatów na 1000 mieszkańców pracowało 205 osób⁵. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 11 657. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć można zauważyć znaczną dysproporcję - odsetek pracujących kobiet jest większy od odsetka mężczyzn aż o 27,2 pp. Kobiety stanowiły bowiem 63,6% wszystkich pracujących (7 415 osób), natomiast mężczyźni 36,4% (4 242 osoby).

⁵Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Wykres 7. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Bełchatowie na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

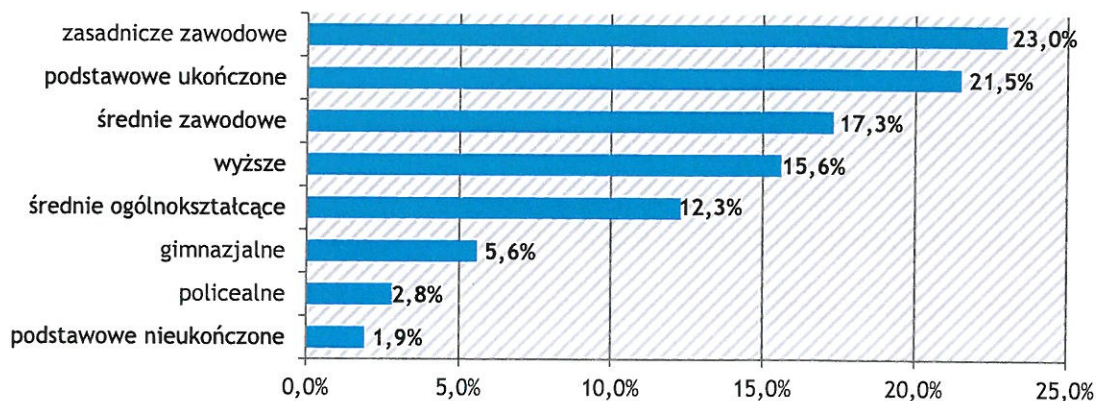
4. Wychowanie i edukacja

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców Bełchatowa przedstawia się następująco:

- 15,6% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,8% wykształcenie policealne,
- 12,3% średnie ogólnokształcące,
- 17,3% średnie zawodowe,
- 23,0% zasadnicze zawodowe,
- 5,6% gimnazjalne,
- 21,5% podstawowe ukończone,
- 1,9% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa łódzkiego, mieszkańcy Miasta Bełchatowa mają podobny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Mieście największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,6%) oraz wyższe (18,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,8%) oraz podstawowe ukończone (20,2%).

Wykres 8. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.

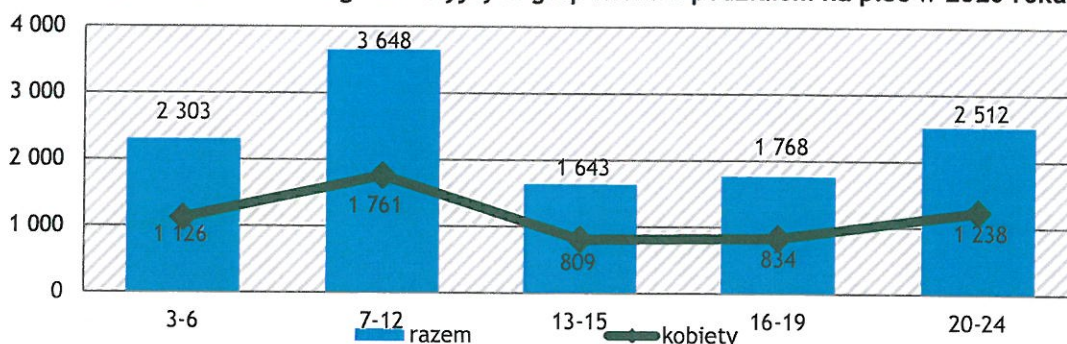

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 11 874 mieszkańców Bełchatowa. Rozpatrując kwestię ludności Miasta z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (3 648 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (2 512 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (2 303 osoby). Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 9. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Miasta Bełchatowa zameldowanych jest 7 167 dzieci, którym Miasto ma obowiązek zagwarantować warunki do nauczania, wychowania i opieki, w tym 25% to dzieci w wieku przedszkolnym, natomiast 75% to uczniowie w wieku szkolnym. Miejską sieć przedszkoli tworzy 18 samodzielnych placówek oświatowych, w tym 9 przedszkoli publicznych oraz 9 niepublicznych, których szczegółowy wykaz przedstawia tabela poniżej.

Tabela 8. Wykaz publicznych oraz niepublicznych przedszkoli, zlokalizowanych na terenie Bełchatowa.

Przedszkola publiczne	Przedszkola niepubliczne
1) Przedszkole Samorządowe nr 1 „Pod Topolą”,	1) Przedszkole Niepubliczne Akademia Przedszkolaka Jabłuszko,
2) Przedszkole Samorządowe nr 2 „Akademia Bolka i Lolka”,	2) Przedszkole Niepubliczne Klub Malucha Baby Town,
3) Integracyjne Przedszkole Samorządowe nr 3,	3) Przedszkole Niepubliczne Akademia Małych Smoków,
4) Przedszkole Samorządowe nr 4,	4) Przedszkole Niepubliczne Akademia Uśmiechu,
5) Przedszkole Samorządowe nr 5 im. Jana Brzechwy,	5) Przedszkole Niepubliczne Kraina Malucha,
6) Przedszkole Samorządowe nr 6 im. Marii Kownackiej,	6) Przedszkole Niepubliczne Aktywne Maluchy,
7) Przedszkole Samorządowe nr 7 im. Krasnala Hałabały,	7) Niepubliczne Przedszkole Mali Giganci,
8) Przedszkole Samorządowe nr 8 „Bajkowy Zakątek”,	8) Terapeutyczny Punkt Przedszkolny Niebieska Sowa,
9) Przedszkole Samorządowe nr 9 wchodzące w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 9 w Bełchatowie.	9) Przedszkole Niepubliczne Akademia Uśmiechu Plus.

Źródło: Raport o stanie Miasta Bełchatowa za 2020 rok

W zasobach infrastruktury społecznej Miasta znajduje się ponadto 8 oddziałów przedszkolnych działających przy szkołach podstawowych na terenie Miasta, a także 14 niepublicznych żłobków, 1 klub dziecięcy oraz Żłobek Miejski „Jaś i Małgosia”, zapewniający miejsca dla 75 dzieci. Żłobki działające na terenie Bełchatowa:

- Żłobek Miejski „Jaś i Małgosia”,
- Niepubliczny Żłobek Klub Malucha Baby Town - 2 oddziały,
- Niepubliczny Żłobek „Kraina Malucha”,
- Niepubliczny Żłobek „Akademia Uśmiechu” - 3 oddziały,
- Niepubliczny Żłobek „Akademia Uśmiechu Plus”,
- Niepubliczny Żłobek „Akademia Malucha Jabłuszko” - 3 oddziały,
- Niepubliczny Żłobek „Mali Giganci”,
- Niepubliczny Żłobek „Aktywne Maluchy” - 2 oddziały,
- Niepubliczny Żłobek „Bolek i Lolek”,
- Klub Dziecięcy „Akademia Uśmiechu”.

Miejską sieć szkół podstawowych tworzy 8 placówek, do których należą:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Jachowicza z oddziałami integracyjnymi,
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Żołnierzy POW,
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Stefana Żeromskiego,
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Żołnierzy Wojska Polskiego,
- Szkoła Podstawowa nr 8 im. Jana Brzechwy z oddziałami integracyjnymi,
- Szkoła Podstawowa nr 9 im. Aliny i Czesława Centkiewiczów, wchodząca w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 9,
- Szkoła Podstawowa nr 12 im. Kornela Makuszyńskiego,
- Szkoła Podstawowa nr 13 im. UNICEF z oddziałami integracyjnymi.

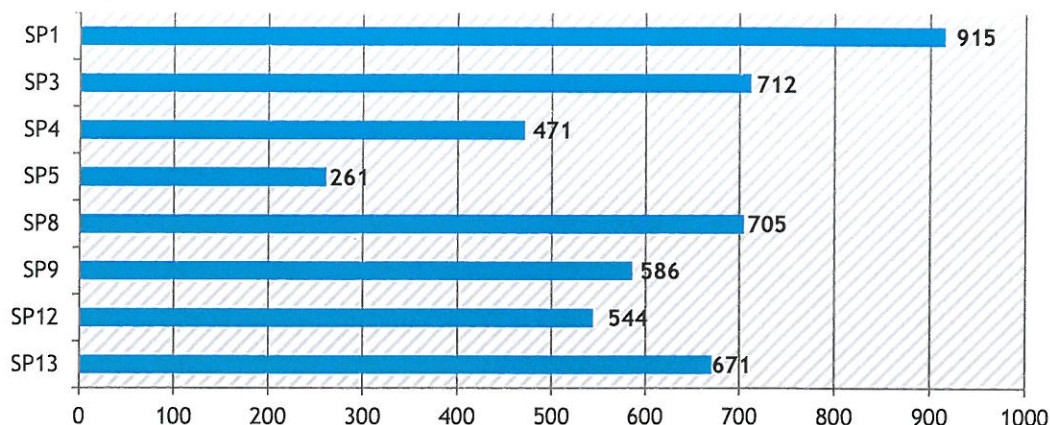
Sieć szkół podstawowych na terenie Miasta Bełchatowa uzupełniają 2 szkoły niepubliczne - Niepubliczna Szkoła Podstawowa oraz Szkoła Podstawowa dla Dorosłych w Bełchatowie „Dr Piontek”. Miasto Bełchatów prowadzi również III Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza, do którego w roku szkolnym 2020/2021 uczęszczało 409 uczniów.

W placówkach oświatowych prowadzonych przez Miasto Bełchatów funkcjonują oddziały integracyjne. W 2020 roku Miasto prowadziło 30 oddziałów integracyjnych, w tym 25 w szkołach i 5 w Integracyjnym Przedszkolu Samorządowym nr 3.

Największa liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021 odnotowana została w Szkole Podstawowej nr 1 im. Stanisława Jachowicza z Oddziałami Integracyjnymi oraz w Szkole Podstawowej nr 3 im. Żołnierzy POW. Wykaz szkół podstawowych z wyszczególnieniem liczby uczniów do nich uczęszczających w roku szkolnym 2020/2021 przedstawiony został na poniższym wykresie.

Wykres 10. Wykaz szkół podstawowych w Bełchatowie oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w roku szkolnym 2020/2021.

Źródło: Raport o stanie oświaty za 2021 rok

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Miasta prowadzi między innymi Miejskie Centrum Kultury w Bełchatowie (MCK). Do zadań MCK należy, w szczególności:

- rozpoznawanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych mieszkańców,
- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- podejmowanie działań służących pielęgnowaniu tradycji narodowej i wartości patriotycznych,
- budowanie tożsamości lokalnej i kulturalnej mieszkańców,
- prowadzenie i tworzenie warunków dla animacji amatorskiego ruchu artystycznego w tym: sekcji, zespołów, chórów, kapel, orkiestr, formacji, stowarzyszeń, kół, klubów i innych,
- organizowanie imprez - spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, prezentacji, projekcji, wykładów, ćwiczeń, odczytów, szkoleń, kursów, festynów, pikników, jarmarków, targów, kiermaszów, aukcji, balów, dyskotek, zabaw, imprez/wydarzeń - eventów: artystycznych, rozrywkowych, rekreacyjnych i innych - własnych i zleconych,
- prowadzenie działalności filmowej (kino), wystawienniczej (galerie), popularyzatorskiej, promocyjnej, edukacyjnej,
- współpraca kulturalna z ośrodkami kultury i innymi podmiotami w kraju i za granicą, w tym inspirowanie i stymulowanie szeroko pojmowanego dialogu kulturowego,
- współpraca z placówkami kulturalnymi, oświatowymi, naukowymi, z instytucjami stowarzyszeniami, związkami twórczymi oraz twórcami indywidualnymi,
- wspieranie merytoryczne i organizacyjne zewnętrznych inicjatyw kulturalnych, w szczególności w zakresie dostępu do kultury osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- popularyzacja nauki oraz podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie edukacji nieformalnej,
- zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego i technicznego regionu,
- wspieranie organizacyjne i merytoryczne lub prowadzenie zorganizowanych form aktywizacji i edukacji seniorów,

- podnoszenie atrakcyjności miasta w zakresie kultury i turystyki⁶.

W ramach działalności MCK funkcjonuje Kino Kultura oraz interaktywna Ekspozycja PGE Giganty Mocy. Mieszkańcy Miasta mogą uczestniczyć w organizowanych przez Centrum różnorodnych sekcjach (m.in. taneczne, muzyczne, plastyczne, sportowe, teatralne, itd.). Należą do nich m.in.:

- Bełchatowski Amatorski Teatr,
- Grupa Plastyczna Kolor,
- Pracownia Artystyczna,
- Grupa Plastyczna Kolor i Kreska,
- Klub Rękodziela Artystycznego,
- Pracownia Ceramiczna,
- Akademia Małego Ceramika,
- Pracownia Mozaiki,
- Studio Tańca Etiuda,
- Zespół Tańca Współczesnego „Progress”,
- Grupa Folklorystyczna „Rajka”,
- Balet dla dzieci,
- Hip-hop dla dzieci i młodzieży,
- Taniec Bez Barrier,
- Miejska Orkiestra Dęta „Grocholice”,
- Kapela Podwórkowa,
- Zespół wokalny „A’vista”,
- Zespół Sounding Strings,
- Nauka gry na instrumentach dętych, drewnianych i blaszanych,
- Nauka gry na gitarze klasycznej i elektrycznej,
- Zespół Jazzowy,
- Bełchatowskie Towarzystwo Fotograficzne,
- Klub Przyjaciół Znaczka Poczтового,
- Klub Podróżnika,
- Regionalny Związek Pszczelarzy,
- Ferajna Filmowa Kapok,
- Strefa Kobiet.

MCK jest organizatorem również wielu wydarzeń kulturalnych oraz inicjatorem międzypokoleniowych wydarzeń artystycznych. Jego oferta skierowana jest także do starszych mieszkańców Miasta, którzy mogą uczestniczyć w warsztatach i wykładach Uniwersytetu Trzeciego Wieku (UTW) oraz w 7 Klubach Seniora: „Grocholice”, „Nie Ma Mocnych”, „Barwy Jesieni”, „Bajka”, „Sami

⁶ Statut dla Miejskiego Centrum Kultury w Bełchatowie (uchwała Nr XVIII/140/16 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 28 stycznia 2016 roku).

Swoi”, „Energetyk” oraz „Pogodna Jesień”. Działalność tych podmiotów ma ogromne znaczenie dla aktywności i integracji społecznej seniorów.

W MCK-u podejmowane są równie działania w zakresie kultury i rekreacji dla osób niepełnosprawnych. Realizowany jest projekt pn. „Taniec bez barier” dla osób niepełnosprawnych oraz zajęcia taneczne dla osób z Zespołem Downa. Organizowane są także wystawy prac osób niepełnosprawnych skupionych w różnych ośrodkach wsparcia na terenie powiatu, np. uczestników z okolicznych środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej oraz uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego.

W zakresie upowszechniania kultury na terenie Bełchatowa działalność prowadzi również Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. **Józefa Ignacego Kraszewskiego w Bełchatowie**, której statut został nadany na mocy uchwały Nr XVIII/141/16 z dnia 28 stycznia 2016 roku Rady Miejskiej w Bełchatowie. W jej skład wchodzi: Filia nr 1, Filia nr 2, Filia nr 3 oraz Filia nr 4. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianiu wiedzy i rozwojowi kultury.

Biblioteka służy nie tylko rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, ale zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, poprzez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych, lekcji bibliotecznych i wycieczek, konkursów, zajęć warsztatowych, spotkań z autorami książek dla dzieci i młodzieży, wystaw czy kiermaszów książek przeczytanych. W ramach działalności Biblioteki prowadzony jest Uniwersytet Pierwszego Wieku, skierowany do dzieci w wieku od 7 do 10 lat, który jest cyklem zajęć wzorowanych na wykładach i warsztatach akademickich. Zajęcia organizowane są na dwóch kierunkach - filologii polskiej z dziennikarstwem oraz historii Polski z archeologią.

Na terenie Miasta działalność kulturową prowadzi również **Muzeum Regionalne w Bełchatowie**, powstałe z inicjatywy Stowarzyszenia Przyjaciół Bełchatowa, formalnie istniejące od 1995 roku. Muzeum oferuje zwiedzającym wystawy stałe jak i czasowe, a także możliwość wzięcia udziału w licznych konkursach, warsztatach oraz lekcjach muzealnych.

Na terenie Bełchatowa znajdują się następujące zabytki:

- Kościół pw. Wszystkich Świętych z XIII wieku,
- Zespół klasztorny Franciszkanów,
- Dwór Olszewskich,
- Późnogotycki Kościół Parafialny pw. Najświętszej Marii Panny.

Miasto Bełchatów stanowi atrakcyjne miejsce pod względem turystycznym również za sprawą szlaków turystycznych przebiegających przez jego teren. Należą do nich:

- szlak historyczny (Bełchatów wczoraj i dziś) - 4 km,
- szlak sportowo-rekreacyjny (Energia jest tu) - 5,6 km,
- szlak rodzinny (Bełchatów pełen dobrej energii) - 3,8 km.

Na potencjał turystyczny wpływ mają również liczne parki i skwery miejskie. Informacje dotyczące atrakcji turystycznych, zabytków, szlaków miejscowych czy wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w Mieście uzyskać można w Centrum Informacji Turystycznej, zlokalizowanym w ścisłym centrum Bełchatowa.

Do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej należą liczne szlaki rowerowe, siłownie zewnętrzne, Skatepark, Pumptrack, ZOSIA (Zagospodarowanie Osiedlowych Stref Integracji i Aktywności), boiska oraz osiedlowe place zabaw. Ponadto na terenie Miasta od 2017 roku funkcjonuje Miejskie Centrum Sportu (MCS), które dysponuje Stadionem Miejskim wraz z boiskami treningowymi, Halą Energia, Miejskimi Kortami Tenisowymi, Lodowiskiem Miejskim, Skateparkiem i SkatePlażą. Ponadto mieszkańcy Bełchatowa mają do dyspozycji 4 kompleksy boisk, które zostały wybudowane w ramach rządowego programu „Moje boisko Orlik 2012”.

Na terenie Miasta Bełchatowa działalność prowadzą również kluby sportowe, zrzeszające dzieci, młodzież i dorosłych dla rozwoju pasji i współzawodnictwa. Należą do nich między innymi:

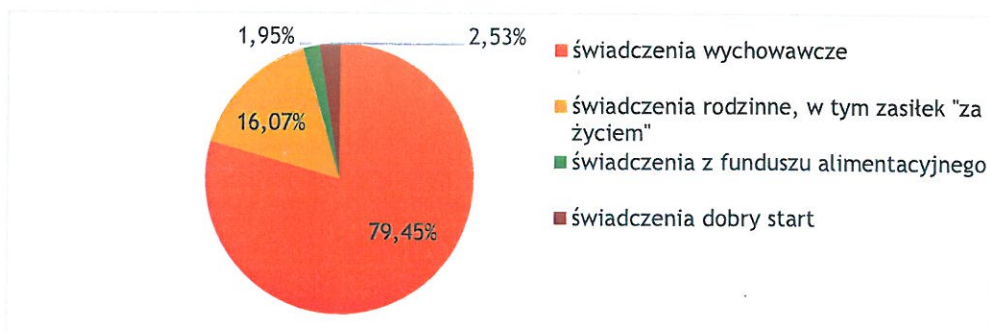
- Energetyczny Klub Sportowy SKRA Bełchatów,
- GKS Bełchatów,
- KPS Skra Bełchatów,
- Klub Sportowy UKS Bełchatów,
- Uczniowskie Kluby Sportowe.

6. Rodzina i zakres udzielanego wsparcia

Prawidłowo funkcjonująca rodzina, która zaspakaja istotne potrzeby materialne, społeczne i kulturowe swoich członków zajmuje szczególne miejsce w lokalnej polityce społecznej. Obowiązek wspierania rodziny, stwarzania dla niej odpowiednich warunków rozwoju i funkcjonowania dotyczy zarówno państwa, jak również samorządów. System wspierania rodziny obejmuje m.in. zadbanie o ważne zasoby materialne oraz różnorodną formę usług, których celem jest niwelowanie dysfunkcji dotyczących rodziny, m.in. bezrobocia, ubóstwa, problemów opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawności członka rodziny, uzależnień, przemocy czy niskiego kapitału społecznego rodziców.

Miasto Bełchatów, w ramach szeroko rozumianej polityki rodzinnej państwa, w samym tylko 2020 roku wydatkowało ze środków budżetu państwa 73 900 258,56 zł na wsparcie rodzin z dziećmi w formie świadczeń wychowawczych (Program „Rodzina 500+”), świadczeń rodzinnych - w tym jednorazowych świadczeń w ramach Programu „Za życiem” - świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń dobry start (Program „Dobry Start”). Obsługa przedmiotowych zadań leży w kompetencji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Strukturę tych wydatków prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Struktura wydatków wg form wsparcia finansowego rodzin w 2020 roku.

Źródło: Analiza budżetu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie za 2020 rok

Na przestrzeni lat 2017-2020 wskaźnik udziału bełchatowskich rodzin w powyższych formach wsparcia kształtował się na różnym poziomie. W przypadku świadczenia wychowawczego 500+ ulegał systematycznemu wzrostowi. W 2017 roku korzystało z tego świadczenia 4 210 rodzin, w 2018 roku - 4 020 rodzin, w 2019 roku - 6 672 rodziny, natomiast w 2020 roku - 6 595 rodzin. W 2020 roku aż o 57% rodzin więcej skorzystało z tej formy pomocy w stosunku do 2017 roku.

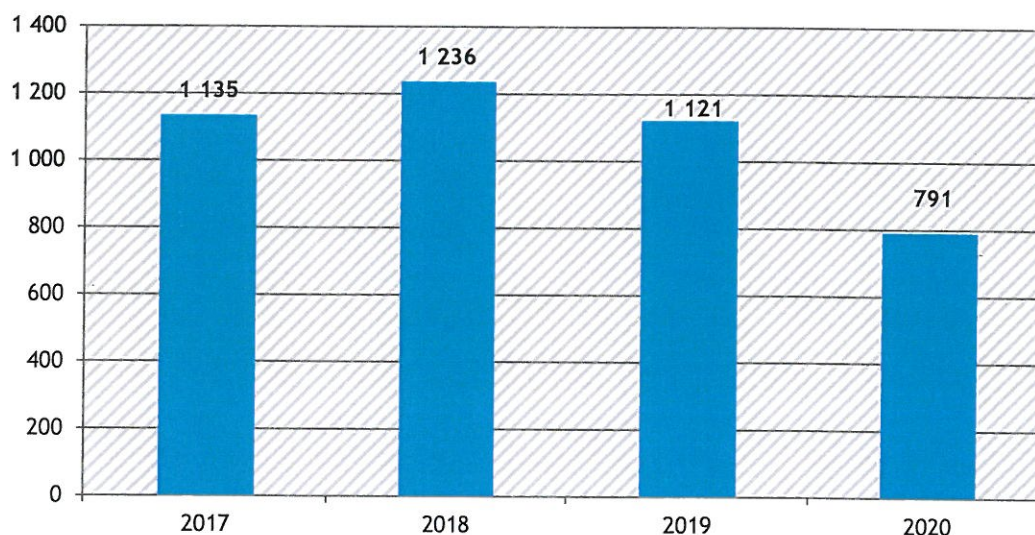
Tabela 9. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba rodzin	4 210	4 020	6 672	6 595
kwota świadczeń (w złotych)	29 656 385,87	28 191 856,96	42 442 779,91	58 655 062,50

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020 roku

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2020. Ze świadczeń tych w 2020 roku korzystało 791 rodzin, czyli o 29% rodzin mniej niż w roku 2019 oraz o 30% mniej niż w roku 2017.

Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych i dodatków oraz z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2020.

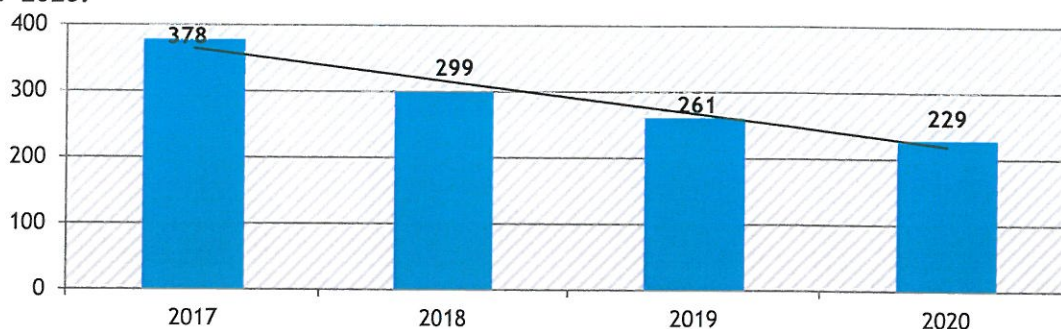

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

W ramach funduszu alimentacyjnego, w roku 2020 świadczenie przyznano decyzją 229 osobom, co oznacza spadek w stosunku do 2017 roku o 39%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 13. Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020 roku

Wsparcie rodzin to również świadczenia z systemu pomocy społecznej. Z różnych form świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, realizowanych przez MOPS w ramach zadań własnych i zleconych, skorzystało w 2020 roku 1 417 rodzin. Największa liczba świadczeniobiorców dotyczyła rodzin korzystających z zasiłku celowego - 1 085 oraz zasiłku okresowego - 692.

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy finansowej i wsparcia rodzinom na przestrzeni prezentowanych lat były długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność i bezrobocie. W 2020 roku odpowiednio 1 042 rodziny zostały objęte pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, 804 - z powodu ubóstwa, 588 - z uwagi na niepełnosprawność członka rodziny, a 578 rodzin - z powodu bezrobocia.

Jednym z podstawowych celów udzielanego wsparcia rodziny jest również ograniczanie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W samym tylko 2020 roku z dożywiania realizowanego przez MOPS w ramach rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu” oraz środków własnych poza ww. programem, skorzystało 461 dzieci - z dożywiania w szkołach, przedszkolach, żłobkach oraz 1104 rodziny - z pomocy w formie zasiłków na zakup żywności. Na realizację programu „Posiłek w szkole i w domu” wydatkowano w 2020 roku ogółem 1 418 101,00 zł, w tym:

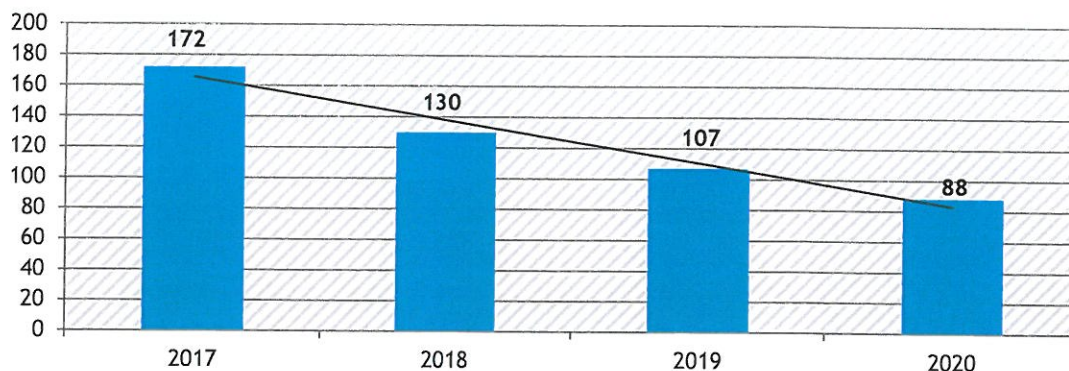
- 842 101,00 zł z dotacji Wojewody;
- 576 000,00 zł ze środków własnych gminy.

Ze środków własnych, poza ww. programem, wydatkowano na posiłki i zasiłki celowe z przeznaczeniem na zakup żywności łącznie kwotę 76 519,89 zł. Rodziny od 2017 r. systematycznie korzystają z pomocy „Banku Żywności” w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa. W 2020 roku z tej formy skorzystało 2 620 osób.

Istotnym problemem rodzin objętych systemem wsparcia to nieprawidłowa opieka i wychowywanie dzieci. Zaburzenia w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej są podstawą do udzielania pomocy i wsparcia w ramach działań podejmowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, choć jak wskazują statystyki, na przestrzeni lat 2017-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych systematycznie malała. W 2020 roku z tego powodu z pomocy społecznej skorzystało 88 rodzin, czyli ich liczba w porównaniu do 2017 roku zmalała o 49%.

Wykres 14. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2020.

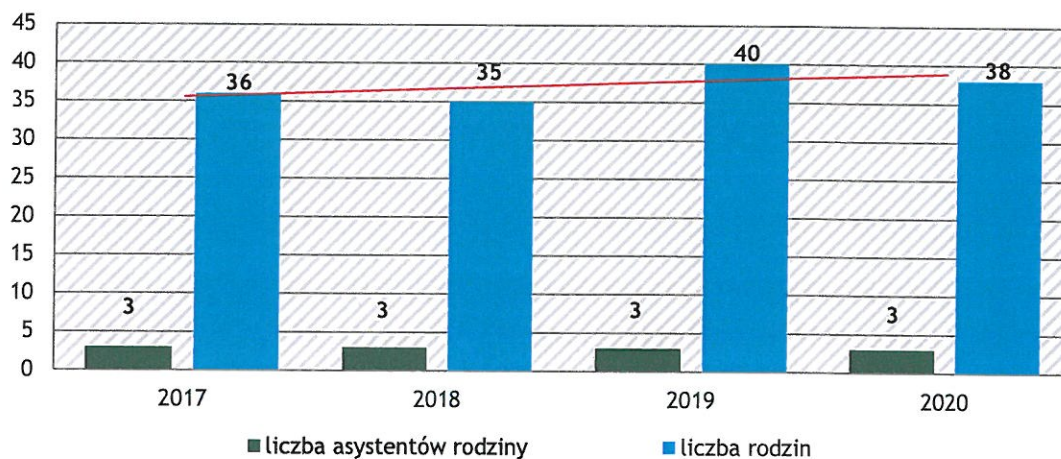

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020 roku

Wsparcie w celu przywrócenia prawidłowych funkcji rodziny świadczą asystenci rodziny zatrudnieni w MOPS. Podejmowane działania w tym zakresie implikuje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W swych postanowieniach dokument kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. Pomoc udzielana jest w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W MOPS w Bełchatowie zatrudnionych jest 3 asystentów rodziny, którzy w ramach realizacji ustawowego zadania prowadzili pracę w 38 rodzinach z 74 dziećmi, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba asystentów rodziny utrzymywała się na stałym poziomie, z kolei liczba rodzin korzystających z ich wsparcia nieznacznie się zmieniała.

Wykres 15. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020 roku

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach systemu wspierania rodziny współfinansuje również koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej. W 2020 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 379 571,62 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej od 2017 roku do 2019 roku uległa znacznemu wzrostowi, natomiast w 2020 roku zmalała. Ma to związek z dużym odpływem dzieci z pieczy zastępczej, których koszty współfinansowania pobytu w pieczy były na poziomie 50%, zwłaszcza przebywających w 2020 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej, gdzie koszty współfinansowania są zdecydowanie wyższe niż w pieczy rodzinnej.

Tabela 10. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba dzieci	63	65	62	72
kwota (w złotych)	307 960,25	426 817,34	424 694,62	379 571,62

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020 roku

W zakresie wspierania rodziny istotną rolę odgrywa przyjęty przez Miasto „Program Wspierania Rodziny w Mieście Bełchatowie na lata 2019-2021”. Głównym założeniem programu jest stworzenie spójnego i efektywnego systemu wspierania rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich ról rodzicielskich. Przyjęte w programie działania charakteryzuje wielowymiarowość i zintegrowane podejście, profilaktyka i zapewnienie dostępu do powszechnych usług oraz uwzględnienie istotnej roli organizacji pozarządowych we wspieraniu rodziny.

W ramach wspierania rodziny Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami, takimi jak: szkoły, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Sąd Rodzinny, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia. Ponadto w ramach środków z Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2019 i 2020 roku realizował zadanie „Wsparcie dla rodzin w kryzysie”, którego beneficjentami były rodziny borykające się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, jak i uzależnieniem od narkotyków, alkoholu czy hazardu. W ramach zadania odbyły się m.in. zajęcia z pedagogiem i psychologiem.

Istotnym zasobem odpowiadającym za wsparcie rodzin i dzieci są dwie placówki wsparcia dziennego funkcjonujące w strukturach MOPS, które zapewniają pomoc dzieciom i rodzinom mającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Są to Świetlica Socjoterapeutyczna „STER” oraz Świetlica Środowiskowa „PROMYK”. W ramach oferty programowej realizowane są zajęcia dydaktyczne, wychowawcze, profilaktyczne, socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, sportowo-rekreacyjne, kulturalno-oświatowe i prozdrowotne. Dodatkowo w okresie wakacji świetlice zapewniają wypoczynek letni w formie półkolonii i zajęć wakacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. Ponadto dzieci mają również zapewnione wyżywienie na terenie placówek.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży z tzw. rodzin trudnych zajmują się również pozostałe świetlice funkcjonujące na terenie Miasta: Świetlica Środowiskowa „Arka”, gdzie realizuje się zajęcia z profilaktyki uzależnień, plastykoterapii, muzykoterapii, choreoterapii oraz półkolonie letnie oraz Świetlica Środowiskowa „Przystań”, której oferta skierowana jest do dzieci z niepełnosprawnością.

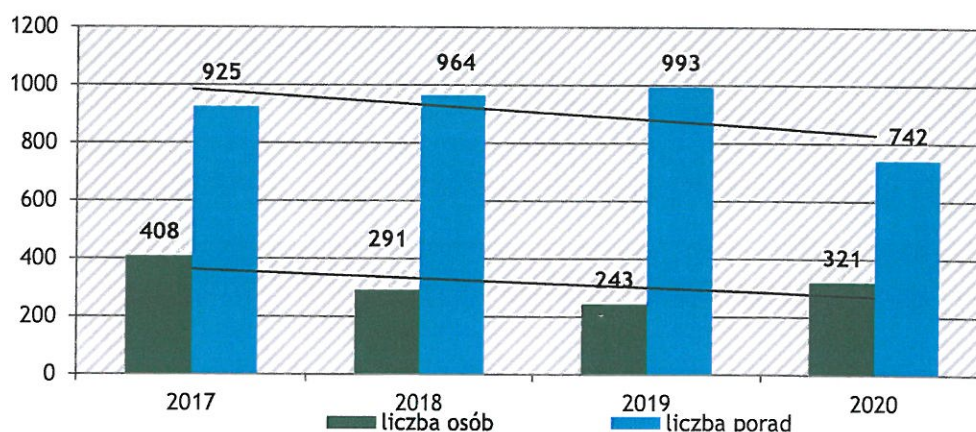
Z analizy danych wynika, iż głównymi przyczynami problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego są; alkoholizm rodziców, niskie kompetencje wychowawcze rodziców, bezrobocie, ubóstwo, problemy mieszkaniowe, wielodzietność oraz przemoc w rodzinie.

W zakresie świadczonych usług istnieje możliwość korzystania z bezpłatnej pomocy poradni psychologiczno-pedagogicznej, grup wsparcia, różnych form terapii, konsultacji i poradnictwa specjalistycznego. MOPS w Bełchatowie na stałe współpracuje z terapeutą rodzinnym, który udziela wsparcia i pomocy rodzinom z terenu Miasta, w postaci:

- konsultacji,
- terapii rodzinnej,
- terapii par,
- interwencji kryzysowej,
- negocjacji rozwodowych,
- psychoterapii indywidualnej oraz mediacji.

Spotkania z terapeutą mają za zadanie pomóc osobom i rodzinom przezwyciężać problemy związane z funkcjonowaniem rodziny, w tym problemy wychowawcze. W 2020 roku z pomocy terapeuty rodzinnego skorzystało 321 osób, w tym 200 osób dorosłych i 121 dzieci. Z danych zamieszczonych na poniższym wykresie wynika, że w 2020 roku nastąpił spadek w zakresie liczby udzielonych porad oraz liczby osób korzystających z pomocy terapeuty rodzinnego. Wynika to z panującej pandemii COVID-19 w 2020 roku.

Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy terapeuty rodzinnego oraz liczba udzielonych porad na przestrzeni lat 2017-2020.

Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020 roku

Istotną rolę w systemie wsparcia rodziny odgrywa instytucjonalna opieka nad dziećmi do lat 3, która otwiera możliwości dla podjęcia pracy przez kobiety, a w przypadku rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi stwarza możliwości dla lepszej wczesnej socjalizacji dzieci. W 2020 roku średniomiesięcznie placówki niepubliczne oraz żłobek miejski świadczyły opiekę dla 268 dzieci. Na funkcjonowanie podmiotów realizujących ten typ usługi, Miasto Bełchatów przeznaczyło środki finansowe w wysokości 2 127 376,95 zł (w tym 95 876,34 zł to dotacja dla podmiotów niepublicznych).

Wychodząc naprzeciw rodzinom wielodzietnym, Miasto realizuje Program pn. „Bełchatowska Karta Rodziny” oraz rządowy Program „Karta Dużej Rodziny”, które zdecydowanie ułatwiają życie codzienne i pozwalają na znaczne oszczędności w budżetach rodzin wychowujących troje lub więcej dzieci. W 2020 roku wydano rodzinom wielodzietnym 32 Bełchatowskie Karty Rodziny oraz 163 Karty Dużej Rodziny.

Najważniejsze wnioski, wynikające z analizy obszaru rodzina i zakres udzielanego wsparcia na terenie Miasta Bełchatowa:

- występowanie zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikającego z niskich kompetencji rodzicielskich,
- spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na przestrzeni ostatnich lat,
- utrzymująca się na zbliżonym poziomie liczba rodzin korzystających z pomocy asystenta,
- dostępność grup wsparcia, konsultacji i poradnictwa specjalistycznego oraz różnych form terapii, w tym terapeutę rodzinnego,
- stosunkowo dobrze rozwinięta infrastruktura pomocy rodzinie na terenie Miasta.

7. Przemoc w rodzinie

Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. Często swoje źródło ma w uzależnieniach. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Bełchatowie zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny (ZI) powołany zarządzeniem Nr 32/2020 Prezydenta Miasta Bełchatowa z dnia 17 lutego 2020 roku, w skład którego wchodzi n.w. przedstawiciele:

- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie,
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bełchatowie,
- Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej Oddział Bełchatów,

- Komendy Powiatowej Policji w Bełchatowie,
- Prokuratury Rejonowej w Bełchatowie,
- Sądu Rejonowego w Bełchatowie,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie,
- Szpitala Wojewódzkiego im. Jana Pawła II w Bełchatowie,
- placówek oświaty.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Bełchatowa mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023* przyjętym uchwałą Nr XXVIII/195/20 przez Radę Miejską w Bełchatowie z dnia 26 listopada 2020 roku. Celem głównym Programu jest „tworzenie systemu skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Do celów szczegółowych zawartych w Programie należą:

1. Organizacja działań profilaktycznych i edukacyjnych społeczności lokalnej.
2. Rozwój pomocy specjalistycznej w formie poradnictwa, działań wspierających oraz terapeutycznych dla osób doznających przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

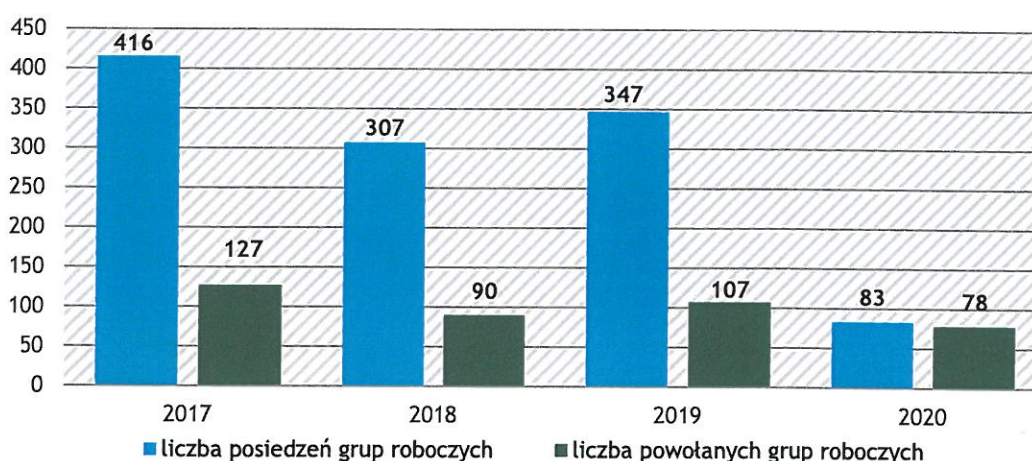

4. Rozwój kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie⁷.

Na przestrzeni lat 2017-2020 Zespół spotkał się 14 razy. W 2019 roku odbyło się 347 posiedzeń w ramach grup roboczych powołanych do konkretnych przypadków przemocy w rodzinie. Powołano 107 grup roboczych. W 2020 roku powołano 78 grup roboczych i odbyły się tylko 83 spotkania, z uwagi na wprowadzone obostrzenia związane ze stanem epidemii COVID-19.

Główne działania członków grup roboczych ukierunkowane są na rozmowy edukacyjne z osobami doświadczającymi przemocy, wskazywanie miejsc, w których uzyskać można specjalistyczne wsparcie czy też na monitorowanie sytuacji tych osób. Działania w stosunku do osób stosujących przemoc opierają się przede wszystkim na edukowaniu, motywowaniu do udziału w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych czy też do podjęcia leczenia odwykowego, kierowaniu do specjalistów oraz zgłaszaniu tych osób do organów ścigania.

Wykres 17. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2020.

Źródło: Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023, Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Bełchatowie za 2020 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Jej wszczęcie następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia - w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych - podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w Bełchatowie w latach 2017-2020 przedstawione zostały w tabeli 11. W 2020 roku z uwagą na pandemię COVID-19 zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”.

⁷ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023 (Uchwała Nr XXVIII/195/20 z dnia 26 listopada 2020 roku).

W 2020 roku zakończono 104 procedury „Niebieska Karta”, w tym 7 w wyniku braku zasadności podejmowanych działań, a 97 procedur na skutek ustania przemocy w rodzinie.

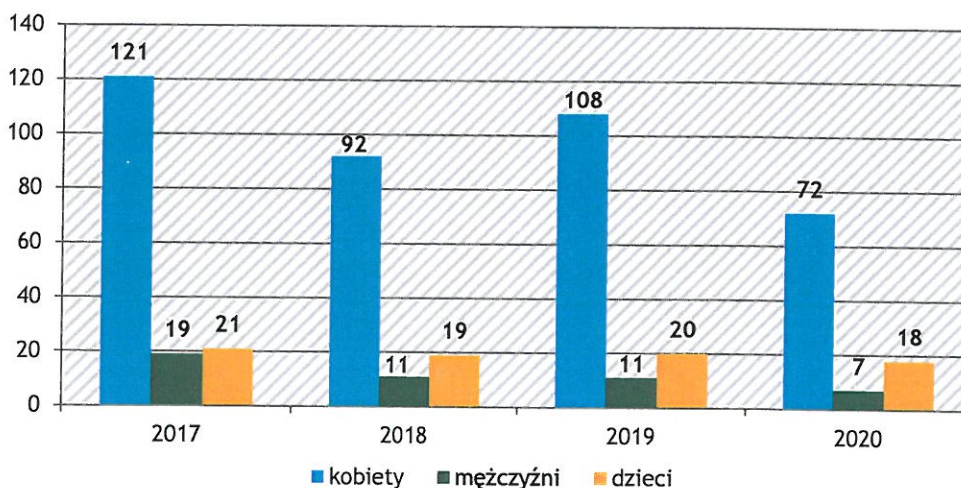
Tabela 11. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba wszczętych procedur NK	162	112	146	102
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	127	95	114	84
liczba rodzin, w których zakończono procedurę NK z powodu ustania przemocy	165	106	135	97
liczba aktywnych (realizowanych) procedura NK	219	170	198	157
liczba rodzin, w których była aktywna (realizowana) procedura NK	188	145	143	110

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020

W 2020 roku ogólna liczba osób podejrzanych o doznawanie przemocy kształtowała się na poziomie 97. Oznacza to spadek o 30% w stosunku do roku poprzedniego oraz spadek o 40% w porównaniu do 2017 roku. Jak obrazuje wykres 18. zdecydowaną przewagę wśród osób doznających przemocy w rodzinie stanowią kobiety - w 2020 roku było to 74% wszystkich osób podejrzewanych o doświadczanie tego problemu. W przypadku liczby mężczyzn w 2017 roku nastąpił spadek, a w kolejnych latach liczba ta utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Z kolei liczba dzieci w niewielkim stopniu ulega zmianie.

Wykres 18. Liczba osób podejrzanych o doznawanie przemocy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020.

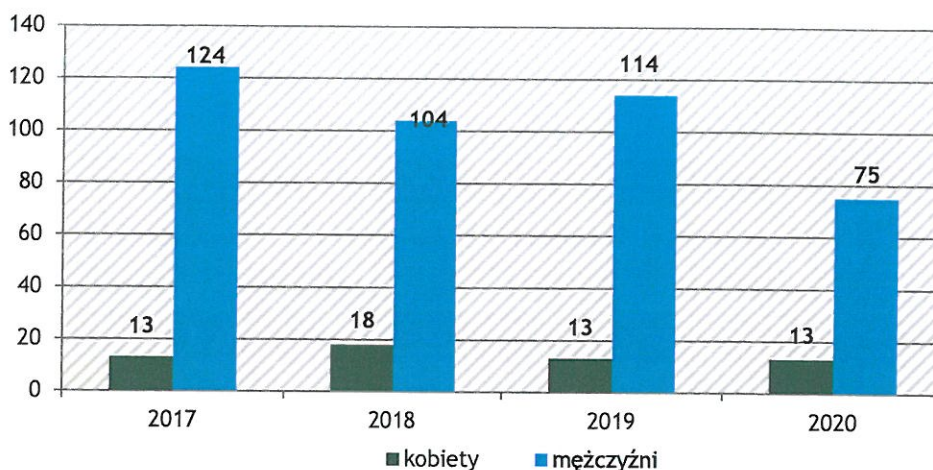

Źródło: Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023, Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Bełchatowie za 2020 rok

W przypadku liczby osób podejrzewanych o stosowanie przemocy zauważalny jest trend odwrotny - zdecydowana przewaga mężczyzn, których liczba w 2020 roku wyniosła 75, natomiast kobiet podejrzewanych o stosowanie przemocy - 13.

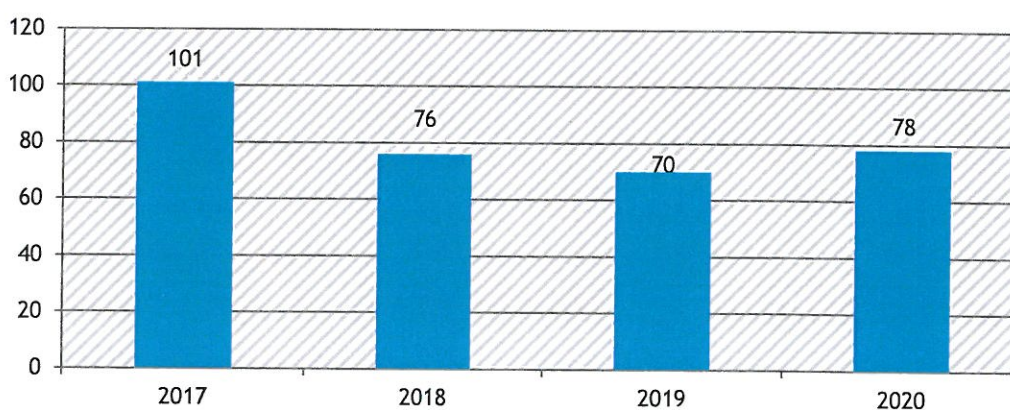
Wykres 19. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023, Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Bełchatowie za 2020 rok

W 2020 roku prowadzono 78 postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie. W 2018 i 2019 roku liczba prowadzonych postępowań zaczęła maleć w porównaniu do 2017 roku. Od 2020 roku widoczny jest wzrost prowadzonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie.

Wykres 20. Liczba postępowań związanych z przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023, Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Bełchatowie za 2020 rok

Dzieci z rodzin, w których zastosowano procedurę „Niebieskie Karty” ze względu na występowanie przemocy, objęte zostały pomocą pedagogów i psychologów szkolnych, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Zespołu Poradnictwa Specjalistycznego, Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy MOPS, Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży oraz Kliniki Psychiatrii

Młodzieżowej w Łodzi. Uczestniczyły również w zajęciach prowadzonych przez Świetlicę Socjoterapeutyczną „Ster” i Środowiskową „Promyk”.

Na terenie Miasta Bełchatowa osoby doświadczające przemocy mogą uczestniczyć w spotkaniach Grupy Radzenia Sobie z Przemocą w Rodzinie „Azymut”, działającej w ramach MOPS w Bełchatowie. Oferuje ona wsparcie dla osób doświadczających przemocy domowej, w sposób anonimowy i zapewniający bezpieczeństwo. Uczestnikom pomaga się m.in. odzyskać kontrolę nad własnym życiem, uwolnić się od skutków urazu spowodowanego przemocą, a także odbudować i tworzyć prawidłowe relacje międzyludzkie. Grupa prowadzona jest przez psychologa oraz specjalistę pracy socjalnej.

Specjalistyczne wsparcie prowadzi także Zespół Poradnictwa Specjalistycznego działający w ramach MOPS w Bełchatowie. Dyżury pełnią tam m.in. psycholog, prawnicy, mediator oraz lekarz psychiatra. Pomoc w zakresie przemocy w rodzinie udziela także Poradnia Życia Rodzinnego, gdzie dyżury pełni pedagog-konsultant ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy obszaru przemoc w rodzinie na terenie Miasta Bełchatowa:

- rozwinięta struktura pomocowa w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy, w tym dzieciom,
- podejmowanie licznych działań skierowanych do osób stosujących przemoc, w celu zapewnienia bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy oraz zmiany postaw osób ją stosujących,
- spadek liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w stosunku do roku poprzedniego,
- problem stosowania przemocy głównie ze strony mężczyzn, w stosunku do kobiet oraz dzieci,
- wzrost liczby postępowań związanych z problemem przemocy w rodzinie w porównaniu do roku poprzedniego,
- ryzyko występowania w społeczeństwie zjawisk takich jak usprawiedliwianie przemocy czy przenoszenie odpowiedzialności na jej ofiary,
- funkcjonująca tzw. „zmowa milczenia”, która utrudnia oszacowanie rzeczywistej liczby osób doświadczających przemocy w rodzinie.

8. Uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁸. Postępując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie

⁸ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

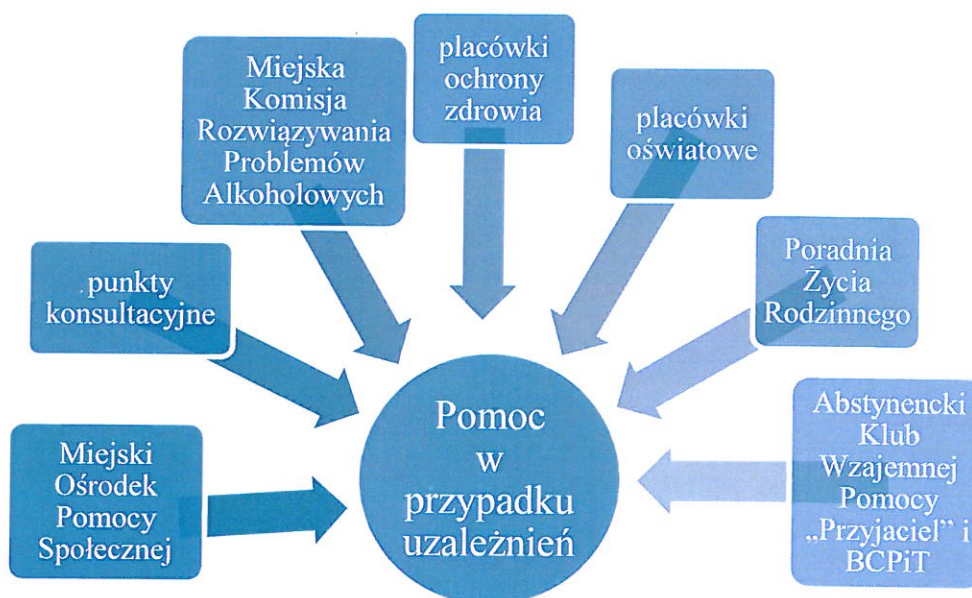
rodzin alkoholowych, tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii i uzależnień od innych substancji psychoaktywnych sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowania ich jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów.

Na terenie Miasta inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych zajmuje się Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Działania podejmowane przez Komisję wynikają między innymi z przyjętego Uchwałą Nr XXVIII/194/20 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 listopada 2020 roku *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta Bełchatowa na 2021 rok*.

Celem głównym Programu jest „rozwój systemu przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu, dostosowanego do zmieniających się potrzeb oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom używania alkoholu, w szczególności zjawisku przemocy w rodzinie”⁹.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie Miasta mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

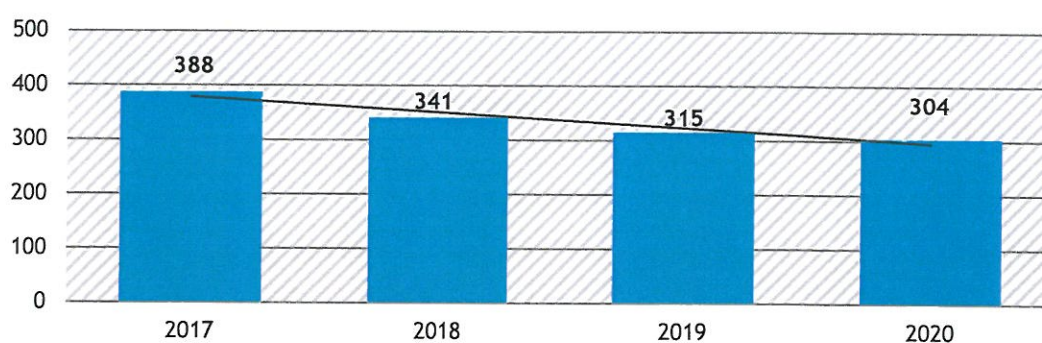
W 2020 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 304 rodziny. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na piątym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc.

⁹ Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta Bełchatowa na 2021 rok (Uchwała Nr XXVIII/194/20 Rady Miejskiej w Bełchatowie z dnia 26 listopada 2020 roku).

Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała systematycznemu spadkowi. Ma to związek ze zmniejszaniem się ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy MOPS. W 2020 roku 24 rodziny na terenie Miasta korzystały z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

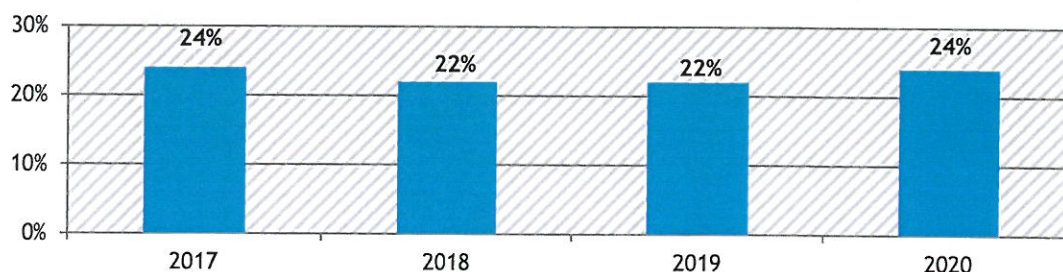
Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2017-2020 z powodu uzależnienia od alkoholu pomoc i wsparcie otrzymało średnio 23% rodzin, spośród wszystkich rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest względnie stała tendencja w zakresie udziału rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS.

Wykres 22. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (MKRP) w Bełchatowie, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2020 roku do MKRPA skierowanych zostało 14 osób stosujących przemoc i uzależnionych od alkoholu, a leczenie odwykowe ukończyły 4 osoby. W roku ubiegłym liczba osób stosujących przemoc, kierowanych do Komisji była większa o ponad połowę. Dane

dotyczące działań MKRPA w Bełchatowie podejmowanych wobec osób uzależnionych, sprawców przemocy w latach 2018 - 2020 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Działania MKRPA w Bełchatowie wobec osób uzależnionych, sprawców przemocy w latach 2018-2020.

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych skierowanych do MKRPA	14	34	14
Liczba osób, które ukończyły leczenie odwykowe	7	5	4

Źródło: Raport o stanie miasta Bełchatowa za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2019 roku do MKRPA skierowanych zostało 81 osób uzależnionych od alkoholu, a w 2020 roku wpłynęło 37 wniosków o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W stosunku do 30 osób MKRPA wystąpiła do Sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego.

Działania podejmowane przez Miasto w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień osób nimi dotkniętych realizowane są w oparciu o uchwalane przez Radę Miejską w Bełchatowie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych. W 2020 roku Miasto wydatkowało na działania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom 1 138 239,91 zł, w tym na realizację:

- programów profilaktycznych przez placówki oświatowe i świetlice środowiskowe prowadzone przez MOPS oraz organizacje pozarządowe w ramach tzw. profilaktyki uniwersalnej,
- działań z zakresu profilaktyki selektywnej, których celem jest zapobieganie, ograniczenie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostkę zachowań ryzykownych, w ramach programów prowadzonych w Świetlicy Socjoterapeutycznej „Ster”,
- tzw. postrehabilitacji polegającej na zapewnieniu ciągłości terapii, w tym działalności grup wsparcia, poradnictwa oraz konsultacji celem podtrzymania abstynencji osób uzależnionych.

Dzięki środkom, które Miasto przeznacza na przeciwdziałanie uzależnieniom, w Bełchatowie funkcjonuje szereg podmiotów świadczących pomoc i wsparcie osobom uzależnionym. Należy do nich m.in. Punkt Konsultacyjny KARAN dla osób uzależnionych od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz członków ich rodzin, prowadzony przez Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny KARAN. Dla osób korzystających z usług Punktu oferowana jest bezpłatna pomoc i wsparcie w postaci: grupy wsparcia dla rodzin osób uzależnionych, poradnictwa rodzinnego i prawnego, spotkań pierwszego kontaktu, interwencji kryzysowych, zajęć informacyjno-edukacyjnych, warsztatów umiejętności dla osób współuzależnionych. W 2020 roku z oferty pomocowej skorzystało około 50 osób.

Usługi terapeutyczne oraz działania edukacyjne i socjoterapeutyczne dla młodzieży eksperymentującej i problemowo używającej m.in. alkohol, narkotyki i inne substancje psychoaktywne świadczy również Bełchatowskie Centrum Profilaktyki i Terapii, prowadzone przez Towarzystwo Przeciwdziałania Narkomanii „MOST”. W 2020 roku z oferty placówki skorzystało 136 osób.

Działający z ramienia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej Zespół Poradnictwa Specjalistycznego w Bełchatowie zapewnia mieszkańcom Miasta, borykającym się z problemem uzależnień, specjalistyczną pomoc terapeuty uzależnień. W 2020 roku udzielono porad 73 osobom uzależnionym.

Wsparcie ze strony terapeuty uzależnień zapewnia również funkcjonujący na terenie Miasta Klub Abstynencki dla rodzin i osób z problemem uzależniania od alkoholu prowadzony przez Stowarzyszenie Abstynenckie Klub Wzajemnej Pomocy „Przyjaciel”, z którego pomocy skorzystało w 2020 roku 180 osób uzależnionych.

Na terenie Bełchatowa usługi świadczy również Poradnia Życia Rodzinnego, prowadzona przez Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Archidiecezji Łódzkiej Oddział w Bełchatowie, w ramach której skorzystać można z pomocy instruktora terapii uzależnień. W 2020 roku liczba osób, którzy korzystali z usług instruktora kształtowała się na poziomie 1 250 w związku z uzależnieniem od alkoholu oraz 105 z powodu uzależnienia od narkotyków.

Działania dotyczące natomiast leczenia uzależnień od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, mimo braku specjalistycznych placówek na wprost zajmujących się leczeniem tego typu uzależnień, podejmowane były w 2020 roku w ramach czterech podmiotów, z których trzy zlokalizowane były na terenie Miasta Bełchatowa. Od 2021 roku nie funkcjonuje w Szpitalu Wojewódzkim w Bełchatowie Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych i Oddział Terapii Uzależnienia.

Tabela 13. Specjalistyczne podmioty leczenia uzależnień w 2020 roku.

Lp.	Wyszczególnienie
1.	Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia - Szpital Wojewódzki w Bełchatowie
2.	Oddział Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych (oddział detoksykacyjny) - Szpital Wojewódzki w Bełchatowie
3.	Całodobowy Oddział Terapii Uzależnienia - Szpital Wojewódzki w Bełchatowie
4.	Poradnia Leczenia Uzależnień - „WOLMED”

Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia prowadziła w 2020 roku poradnictwo oraz grupy wsparcia dla osób z politoksykomania, tj. równoczesnym bądź naprzemiennym używaniem różnych substancji psychoaktywnych.

Tabela 14. Liczba porad i konsultacji udzielanych osobom z problemem narkomanii w latach 2019-2020.

Wyszczególnienie	2019 r.	2020 r.
Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu - program dla uzależnionych	693	465

Działania w zakresie profilaktyki uniwersalnej podejmowane są również przez Straż Miejską oraz Komendą Powiatową Policji. Beneficjentami programów profilaktycznych są dzieci, młodzież, nauczyciele oraz rodzice. Prowadzone są na terenie bełchatowskich szkół. Celem realizowanych programów jest podniesienie świadomości uczniów oraz nabycie przez nich praktycznych umiejętności

radzenia sobie z zagrożeniami w otaczającym świecie. Profilaktyka obejmuje działania zmierzające do ochrony uczniów przed wpływem czynników destrukcyjnych, zakłócających prawidłowy rozwój oraz udzielanie wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Wzmoczone działania profilaktyczne mają zasadniczą rolę w ograniczaniu i eliminowaniu zachowań ryzykownych wśród dzieci oraz kształtowaniu umiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami. W 2020 roku Straż Miejska przeprowadziła 58 spotkań tematycznych, Policja - 41, w których udział wzięło 1200 osób z terenu Miasta Bełchatowa. Z uwagi na pandemię COVID-19 spotkania profilaktyczne z młodzieżą odbywały się również za pośrednictwem Internetu.¹⁰

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy obszaru uzależnienia od alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych na terenie Miasta Bełchatowa:

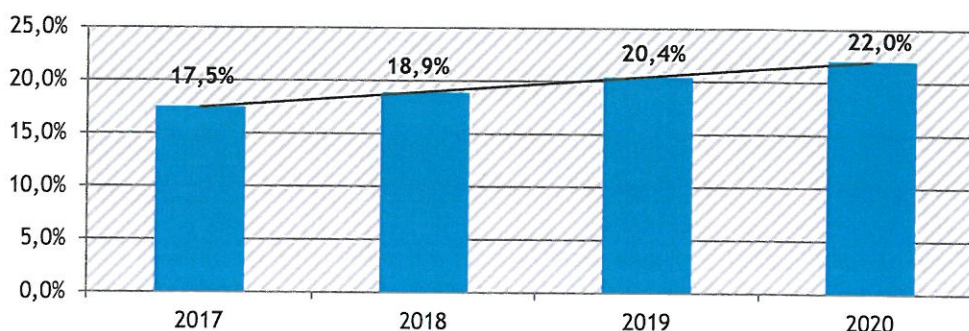
- stosunkowo dobrze rozwinięta działalność edukacyjno-informacyjna oraz infrastruktura pomocowa w zakresie uzależnień,
- systematyczny spadek liczby osób korzystających ze wsparcia MOPS z powodu alkoholizmu, przy jednoczesnym stałym udziale tych osób, w ogólnej liczbie beneficjentów MOPS,
- spadek liczby osób uzależnionych kierowanych do MKRPA w porównaniu do roku poprzedniego,
- ryzyko wystąpienia negatywnych konsekwencji spowodowanych spożywaniem alkoholu w sposób ryzykowny, m.in. przemoc w rodzinie, bezrobocie, zaburzeń psychicznych.

9. Niepełnosprawność i osoby starsze

9.1. Sytuacja osób starszych

Statystyki demograficzne dotyczące Bełchatowa wyraźnie wskazują na systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji Miasta. W 2020 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 22% wszystkich mieszkańców Bełchatowa.

Wykres 23. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

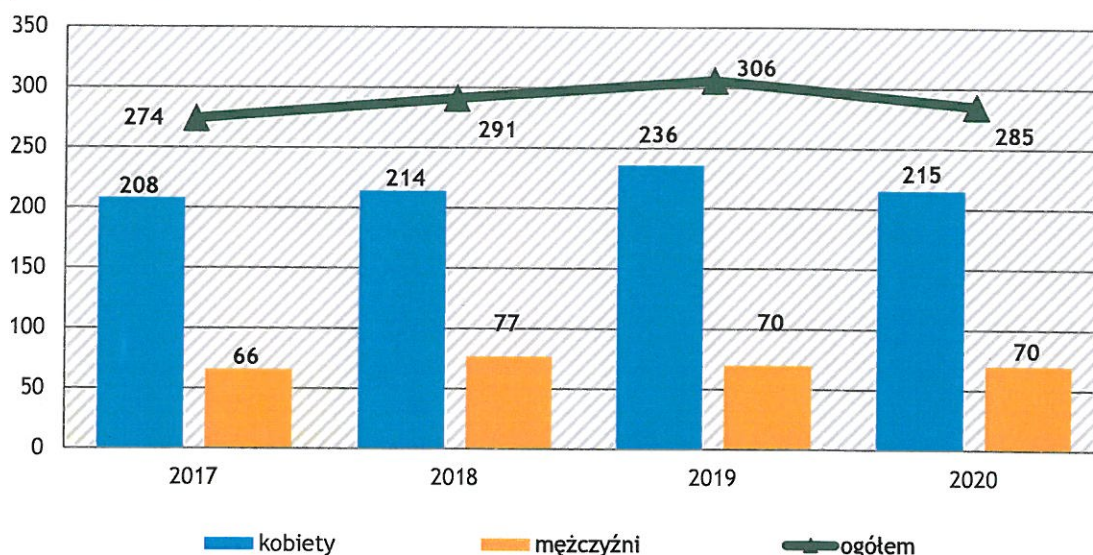
¹⁰ Raport z realizacji Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Bełchatowa za 2020 rok.

Osoby starsze często z uwagi na swoją sytuację materialną i zdrowotną stają się odbiorcami pomocy społecznej. Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej w Bełchatowie wyniosła w 2020 roku 285. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety - było ich 215, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn - 70. W 2019 roku ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do lat poprzednich uległa zwiększeniu, a w 2020 roku nieznacznie zmalała.

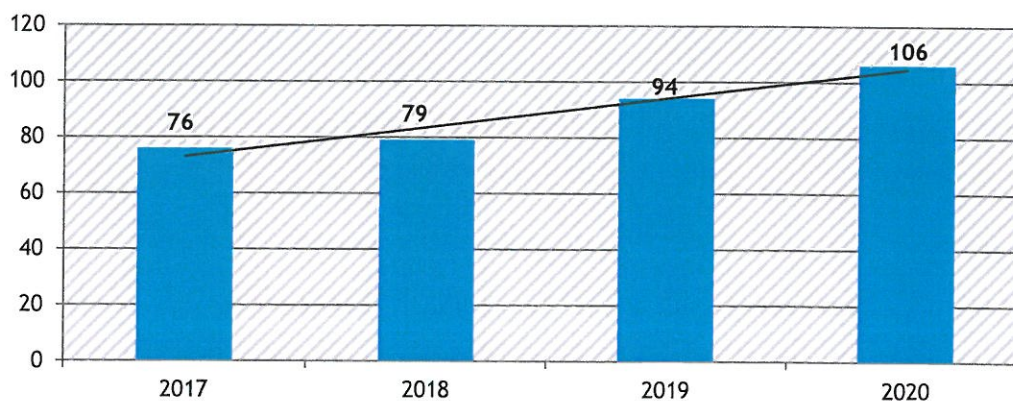
Wykres 24. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2020.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

W 2020 roku udzielonych przez MOPS zostało 106 świadczeń w formie zasiłków pielęgnacyjnych mieszkańcom Miasta, którzy ukończyli 75 lat. Na przestrzeni ostatnich czterech lat liczba ta systematycznie wzrastała.

Wykres 25. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2020 (liczba świadczeń).

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Prowadząc działania w obszarze pomocy społecznej, Miasto zapewnia usługi opiekuńcze seniorom, którzy ze względu na niepełnosprawność czy też ciężką chorobę wymagają opieki ze strony innych osób, a są jej pozbawieni. W 2020 roku z tej formy wsparcia skorzystało 115 osób, w 2019 - 142, w 2018 - 129, a w 2017 - 113. Pomoc była finansowana z środków własnych, zleconych oraz w ramach odpłatności osób, którym usługę świadczone.

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w domu pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w placówce pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupelnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie w 2020 roku, poniósł odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej 84 mieszkańców, na łączną kwotę 2 198 766,00 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2020 znajdują się w tabeli poniżej. Z danych statystycznych wynika, że MOPS na przestrzeni ostatnich czterech lat ponosi odpłatność za pobyt w DPS coraz większej liczby osób, na coraz wyższą kwotę, gdyż z jednej strony coraz większa liczba osób wymaga opieki całodobowej, z drugiej zaś w szybkim tempie wzrastają koszty utrzymania tych osób w tego typu placówkach.

Tabela 15. Odpłatność Miasta za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba osób	70	70	80	84
kwota świadczeń (zł)	1 595 436	1 722 404	1 994 225	2 198 766

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie Bełchatowa działa Centrum Aktywności Seniora - Cafe Senior Raj, w zajęciach, którego w 2020 roku uczestniczyło ok. 300 osób. Funkcjonuje również 7 klubów seniora: „Grocholice”, „Barwy Jesieni”, „Bajka”, „Nie Ma Mocnych”, „Sami Swoi”, „Energetyk”, „Pogodna Jesień”, które zrzeszają łącznie około 550 członków. Najstarsi mieszkańcy Bełchatowa mogą skorzystać również z oferty Uniwersytetu Trzeciego Wieku, będącego jedną z form edukacji seniorów, a także Sercańskiej Akademii Seniora, działającej przy Rzymskokatolickiej Parafii N.M.P. Matki Kościoła i Św. Barbary w Bełchatowie, liczącej 40 członków.

W 2019 roku MOPS w Bełchatowie przeprowadził projekt socjalny pn. „Senior zna, potrafi, reaguje” skierowany do 15 osób w wieku 60 i więcej lat, korzystających z pomocy Ośrodka. Celem projektu było wypracowanie u osób starszych umiejętności rozpoznawania zagrożeń oraz reagowania na nie w sposób adekwatny, a także udzielenie wsparcia w zakresie zdrowia somatycznego seniorów oraz radzenia sobie z trudnościami wynikającymi z dysfunkcji zdrowotnych.

Integrację seniorów ze środowiskiem lokalnym, Miasto realizuje również poprzez Bełchatowską Kartę Rodziny (BKR). Będąc posiadaczami BKR, osoby starsze mogą np. uczestniczyć w życiu kulturalnym Bełchatowa, korzystając z szeregu dostępnych ulg. W 2020 roku otrzymało ją 203 seniorów.

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. około 4,7 mln. Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju. Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet. Z danych spisu wynika też, że najwyższą korelację z niepełnosprawnością wykazuje wiek - częściej niż co druga osoba niepełnosprawna ma 60 i więcej lat, przy czym w grupie tej przeważają kobiety. Większość, tj. 60% niepełnosprawnych osób starszych dysponowała prawnym potwierdzeniem swej niepełnosprawności. Wśród nich najbardziej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 60-64 lata oraz w wieku 80 lat i więcej.¹¹

Tabela 16. Odsetek osób niepełnosprawnych w Polsce w wieku 60 lat i więcej wg płci i wieku w 2011 roku.

Wiek	0-14	15-19	20-39	40-59	60 i więcej
płeć	w procentach				
mężczyźni	4,7	2,1	11,4	35,2	46,7
kobiety	2,6	1,3	7,6	29,1	59,3

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Jest to zatem uzupełnienie opisywanego obrazu współczesnego społeczeństwa polskiego w świetle procesów demograficznych. Sukcesywnie starzejące się społeczeństwo będzie w znacznej swej części przejawiało różne formy niepełnosprawności, a przez to będzie stanowiło wyzwanie dla służb publicznych zobowiązanych ustawowo do prowadzenia polityki w obszarze niepełnosprawności.

9.2. Sytuacja osób niepełnosprawnych

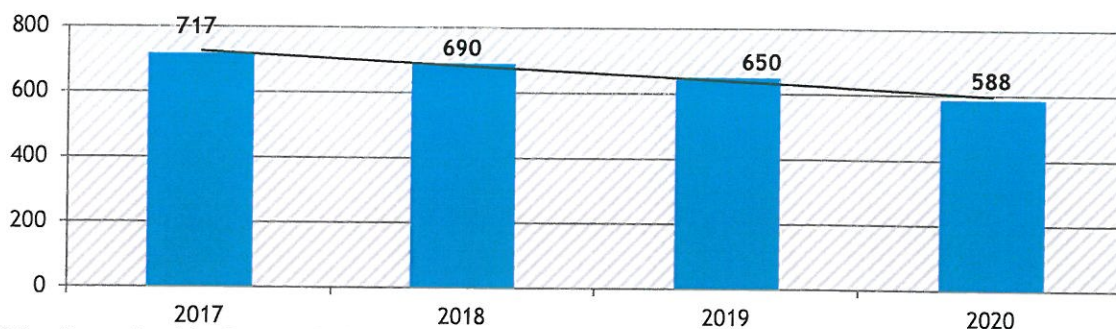
Odmienną grupę osób niepełnosprawnych tworzą osoby w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, które z uwagi na swój stan fizyczny, psychiczny czy też umysłowy trwale lub okresowo mają ograniczoną możliwość pełnienia ról społecznych, a w szczególności nie są zdolne do wykonywania pracy zawodowej. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji oraz wieku.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 588 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Bełchatowie w 2020 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa zmniejszeniu - w stosunku do roku 2017 nastąpił spadek o 18%.

¹¹ Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za 2019 r., Warszawa 2020 r.

Wykres 26. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie MOPS z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2020.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2020. W 2017 roku przyznano 3 420 świadczeń na łączną kwotę 523 260,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wynosiła 3 570 na kwotę 564 496,00 zł, w 2019 roku liczba ta wyniosła 4 046 na kwotę 766 405,00 zł, z kolei w 2020 roku przyznano 4 007 świadczeń na kwotę 863 717,00 zł. Na przestrzeni ostatnich czterech lat, liczba przyznanych świadczeń w roku 2020 w stosunku do 2017 roku wzrosła o 17%, a kwota udzielonych zasiłków pielęgnacyjnych o 65%.

Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2020.

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń	3 420	3 570	4 046	4 007
kwota świadczeń (w złotych)	523 260,00	564 496,00	766 405,00	863 717,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

W ciągu ostatnich czterech lat zmalała liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2017 roku przyznano 6 825 świadczeń, w 2018 roku - 6 627, w 2019 roku - 6 593, natomiast w 2020 roku - 6 403 świadczenia. Różnica pomiędzy 2017 a 2020 rokiem kształtuje się na poziomie 422 świadczeń, co oznacza spadek o 6%. Kwota świadczeń natomiast wzrosła na przestrzeni lat 2017-2020, a różnica w porównaniu do 2017 roku wynosi 336 994,00 zł.

Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2020.

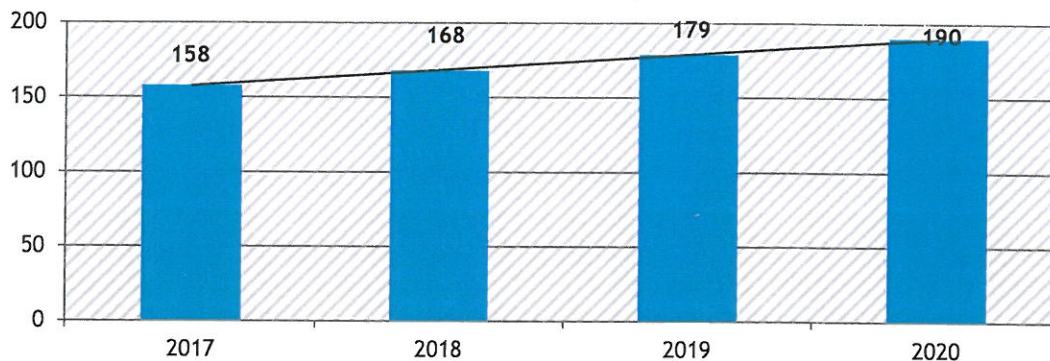
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba świadczeń	6 825	6 627	6 593	6 403
kwota świadczeń (w złotych)	1 044 225,00	1 046 576,00	1 249 249,00	1 381 219,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2017-2020 z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) korzystała coraz większa liczba osób - w 2020 roku w porównaniu do 2017 roku różnica wyniosła 20%.

Wykres 27. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2020.

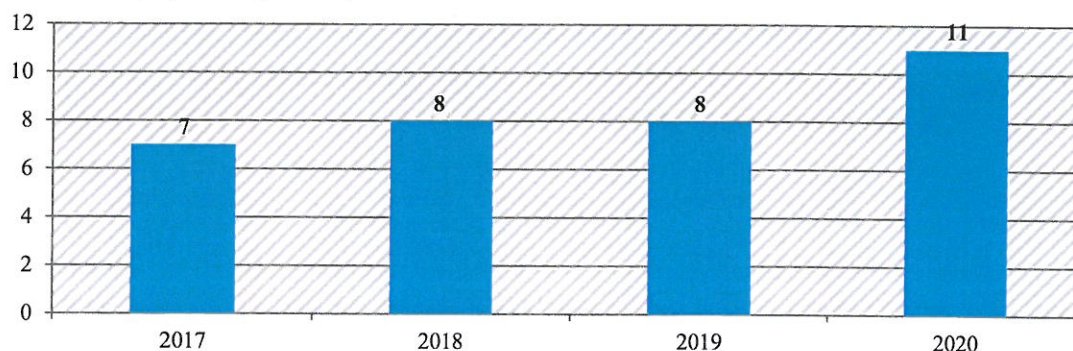

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Istotnym zasobem w zakresie pomocy i wsparcia dla osób niepełnosprawnych jest asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, działający w ramach projektów partnerskich „Centrum Usług Społecznych dla powiatu bełchatowskiego” i „Centrum Usług Środowiskowych dla powiatu bełchatowskiego”, współfinansowanych z środków unijnych. Zadaniem 3 zatrudnionych asystentów jest udzielanie wsparcia osobom z niepełnosprawnościami w wykonywaniu podstawowych czynności codziennych, niezbędnych do aktywnego funkcjonowania społecznego, zawodowego oraz edukacyjnego. Usługa ta jest świadczona bezpłatnie, w sposób indywidualnie dostosowany do rodzaju i stopnia niepełnosprawności, wieku oraz indywidualnych potrzeb uczestników.

Na terenie Miasta Bełchatowa pomoc uzyskać mogą również osoby niepełnosprawne intelektualnie oraz cierpiące na choroby psychiczne. W 2018 i 2019 roku z usług specjalistycznych opiekuńczych skorzystało 8 osób z zaburzeniami psychicznymi, a w 2020 roku - 11 osób. Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających z takich usług utrzymuje się na względnie stałym poziomie, co zostało zaprezentowane na poniższym wykresie.

Wykres 28. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W odpowiedzi na potrzeby dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi oraz niepełnosprawnych intelektualnie z terenu Miasta Bełchatowa, utworzony został Środowiskowy Dom Samopomocy „Koniczynka”. Jego głównym zadaniem jest prowadzenie rehabilitacji psychospołecznej, w celu przywrócenia oraz rozwijania umiejętności społecznych, umożliwiających im samodzielne funkcjonowanie, w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Ośrodek opracowuje indywidualne plany postępowania wspierająco-aktywizującego oraz zapewnia specjalistyczną opiekę świadczoną przez psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych, terapeutów, instruktorów terapii zajęciowej, pielęgniarek oraz opiekunów. Do form terapii oferowanych przez Ośrodek dla swoich podopiecznych, należą m.in.: arteterapia, muzykoterapia, choreoterapia, biblioterapia, treningi relaksacyjne, zajęcia teatralne, zajęcia komputerowe, projekcje filmowe, silvoterapia, horikuloterapia¹².

W 2020 roku z usług ŚDS „Koniczynka” skorzystało 68 osób, w tym dla 17 osób został dofinansowany posiłek, w ramach rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu”.

Na terenie Miasta działalność prowadzą również organizacje pozarządowe o profilu skierowanym na potrzeby osób niepełnosprawnych oraz psychicznie chorych. Wśród nich wyróżnić można m.in.:

- Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Przystań”,
- Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego - Koło w Bełchatowie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Chorych „Hospicjum”.

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy obszaru problemu osób starszych i niepełnosprawnych na terenie Miasta Bełchatowa:

- stały i znaczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, w ogólnej liczbie mieszkańców Bełchatowa,
- spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni ostatnich czterech lat, ze znaczącą przewagą kobiet,
- wzrost liczby osób po 75 roku życia, pobierających zasiłki pielęgnacyjne,
- wzrost liczby seniorów, za których Miasto ponosi odpłatność w DPS oraz kosztów z tym związanych, na przestrzeni ostatnich czterech lat,
- systematyczny wzrost osób starszych z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnością,
- rozwinięta oferta kulturalna i rekreacyjna, skierowana do seniorów na terenie Miasta,
- niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy MOPS mieszkańców Bełchatowa,
- spadek liczby osób korzystających z pomocy MOPS z powodu niepełnosprawności na przestrzeni ostatnich trzech lat, jednakże w dalszym ciągu utrzymująca się ich znaczna liczba,
- systematyczny wzrost liczby zasiłków pielęgnacyjnych przyznawanych z powodu niepełnosprawności oraz ich kwoty,

¹² <https://sds-belchatow.pl/>

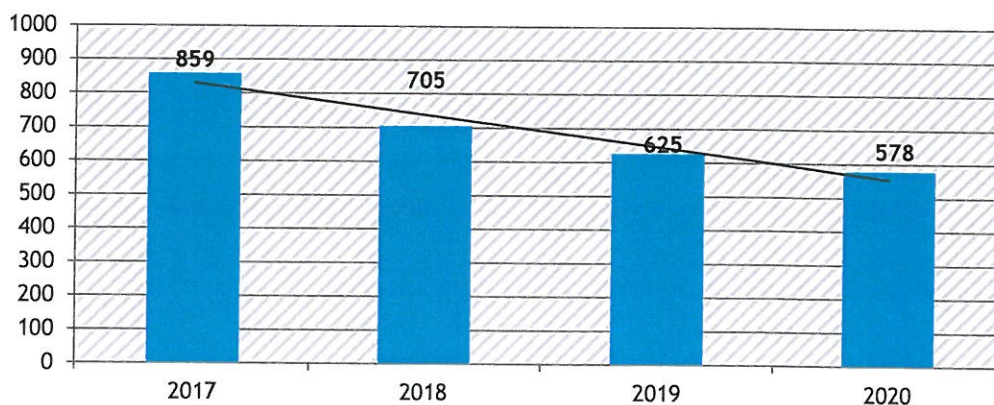
- spadek liczby wypłacanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osób w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- wzrost liczby osób korzystających z usług opiekuńczych,
- rozwinięta oferta edukacyjno-rehabilitacyjnej dla osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie,
- funkcjonowanie na terenie Miasta organizacji pozarządowych o profilu skierowanym na pomoc osobom niepełnosprawnym oraz chorym psychicznie.

10. Bezrobocie

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Traktowanie bezrobocia jako kwestii społecznej uzasadniają cechy tego zjawiska. Przede wszystkim dotyczy ono dużych grup społecznych i polega na niemożliwości zaspokajania ważnej potrzeby jaką jest praca. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk, takich jak nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 578. Na przestrzeni lat 2017-2020 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu.

Wykres 29. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie MOPS z powodu bezrobocia w latach 2017-2020.

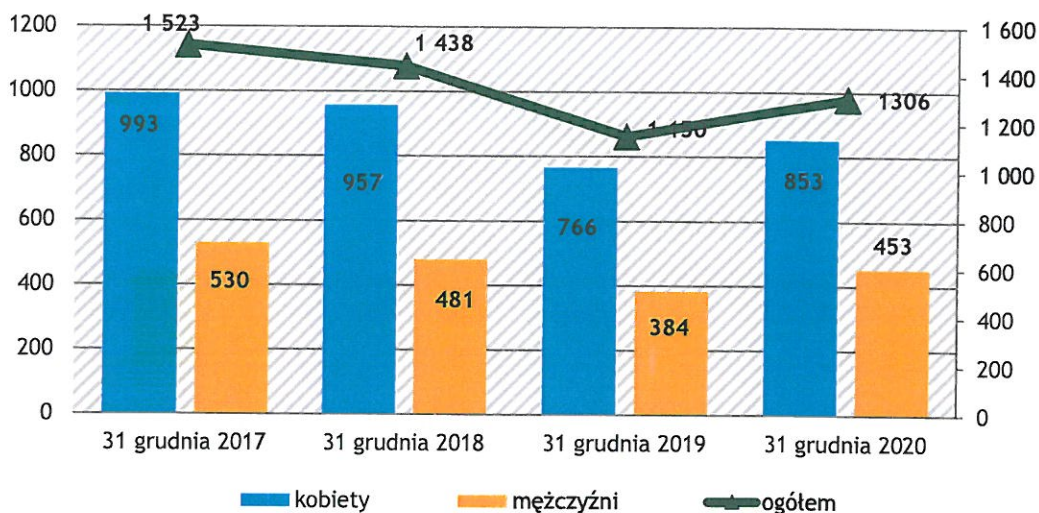

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 rok

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie zarejestrowanych było łącznie 1 306 osób. Oznacza to zwiększenie w stosunku do roku poprzedniego o 14% i spadek o 14% w porównaniu do roku 2017. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja - pozostających bez pracy kobiet jest więcej niż mężczyzn (w 2020 roku liczba kobiet – 853, liczba mężczyzn - 453).

Wykres 30. Mieszkańcy Miasta Bełchatowa zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek udziału osób do 25 roku życia, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Bełchatowa. Różnica pomiędzy rokiem 2017 a 2019 dla tej grupy osób kształtuje się na poziomie 3 pp. Na przestrzeni ostatnich lat odsetek zarejestrowanych w PUP osób mających więcej niż 50 lat, również uległ spadkowi - w 2019 roku o 4 pp, w porównaniu do 2017 roku.

Tabela 19. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Bełchatowa w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.

Kategoria wiekowa	31XII 2017		31XII 2018		31XII 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	1 523	100	1 438	100	1 150	100
do 25 roku życia	167	11	139	10	89	8
powyżej 50 roku życia	410	27	366	25	268	23

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie zamieszkujących Miasto Bełchatów z podziałem na wybrane kategorie - osoby z prawem do zasiłku oraz zwolnione z przyczyn dot. zakładu pracy. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowane jest utrzymywanie się na względnie stałym poziomie udziału osób z prawem

do zasiłku oraz osób zwolnionych z zakładu pracy, w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta.

Tabela 20. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Bełchatowa z prawem do zasiłku oraz zwolnionych z zakładu pracy w latach 2017-2020.

Wyszczególnienie	31 XII 2017		31 XII 2018		31 XII 2019		31 XII 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	1 523	100	1 438	100	1 150	100	1 306	100
z prawem do zasiłku	228	15	262	18	192	17	218	17
zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy	156	10	127	9	90	8	120	9

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie, pod koniec 2020 roku liczba osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy wynosiła 521, natomiast ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtował się na poziomie 40%. Na przestrzeni lat 2017-2019 zauważyć można zmniejszanie się liczby osób długotrwanie bezrobotnych, jak i zarówno ich udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych. Natomiast w roku 2020 roku nastąpił wzrost liczby osób długotrwanie bezrobotnych. Osoby długotrwanie bezrobotne nadal stanowią znaczny odsetek wszystkich zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta.

Tabela 21. Liczba zarejestrowanych w PUP długotrwanie bezrobotnych mieszkańców Bełchatowa na przestrzeni lat 2017-2020.

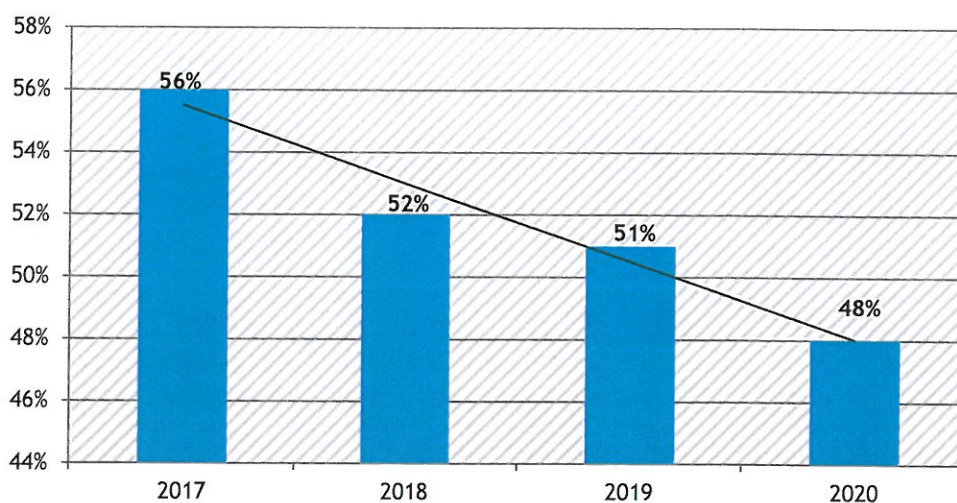
Wyszczególnienie	31 XII 2017		31 XII 2018		31 XII 2019		31 XII 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	1 523	100	1 438	100	1 150	100	1 306	100
długotrwanie bezrobotni	573	38	521	36	400	35	521	40

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich obserwowany jest jego spadek - z 56% w 2017 roku do 48% w 2020 roku. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na wysokim poziomie.

Wykres 31. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2020.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020 rok

Bezrobotni z terenu Bełchatowa mogą korzystać z różnych form aktywizacji zawodowej, m.in.: staży, przygotowania zawodowego dorosłych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, robót publicznych, środków na podjęcie działalności gospodarczej, porad grupowych, szkoleń, bonu na zasiedlenie, bonu zatrudnieniowego i innych.

Aktywnym podejściem do problemów rynku pracy jest działanie w obszarze ekonomii społecznej czy też wzbudzanie aktywności i kreatywności w grupach osób bezrobotnych do samotworzenia sobie miejsc pracy.

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy obszaru bezrobocia na terenie Miasta Bełchatowa:

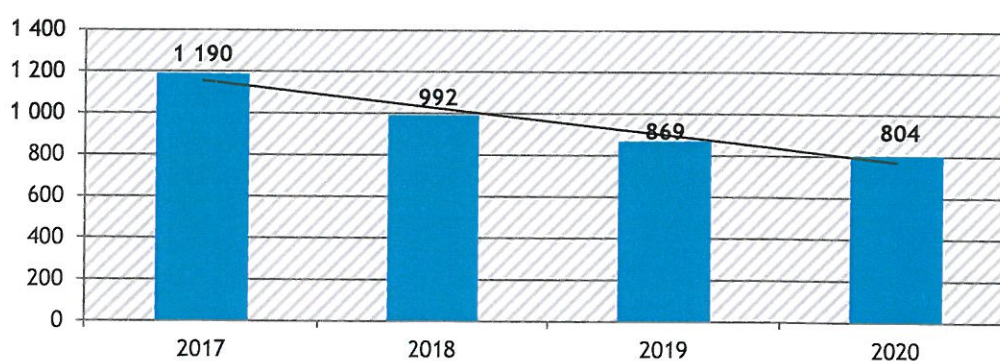
- utrzymujący się znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Miast zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy,
- bezrobocie pozostające na czwartym miejscu jako powód udzielania pomocy społecznej,
- wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej,
- znaczna przewaga kobiet pozostających bez pracy,
- systematyczny spadek liczby bezrobotnych osób do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia,
- prowadzenie form aktywizacji zawodowej przez PUP w Bełchatowie,
- ryzyko wystąpienia negatywnych konsekwencji długotrwałego pozostawania bez zatrudnienia (uzależnień, zaburzeń psychicznych, ubóstwa, itp.).

11. Ubóstwo i bezdomność

W 2020 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na drugim miejscu pod względem liczby rodzin. Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Miasto, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa ulegała na przestrzeni lat 2017-2020 systematycznemu spadkowi. W 2017 roku z powodu ubóstwa z pomocy skorzystało 1 190 rodzin, w 2018 roku - 992, w 2019 roku - 869, natomiast w 2020 roku - 804 rodziny. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek o 32%.

Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2020 roku zasiłki stałe pobierały 272 osoby, tj. o 6% mniej niż w 2019 roku i o 18% mniej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2020 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 700 - co oznacza spadek o 9% w stosunku do roku 2019 i o 29% w porównaniu do roku 2017. Zasiłki celowe pobierało natomiast 1 096 osób i jest to spadek o 10% w porównaniu do roku poprzedniego i o 27% w stosunku do roku 2017.

Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie przyznawanych zasiłków stałych, okresowych jak i celowych.

Tabela 22. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2020.

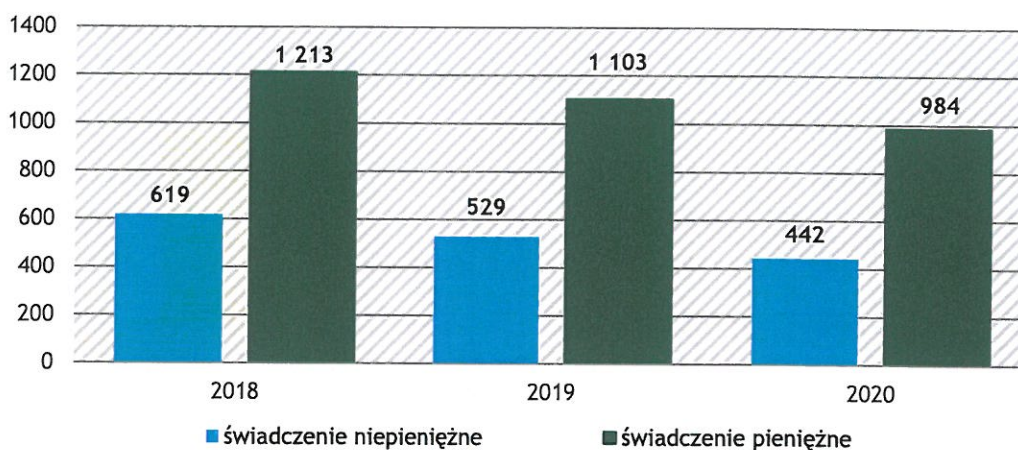
Rodzaj zasiłku	2017		2018		2019		2020	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
stały	331	1 666 732	313	1 611 047	288	1 563 648	272	1 531 715
okresowy	981	1 898 183	802	1 503 622	773	1 408 042	700	1 387 926
celowy	1 494	2 110 458	1 318	1 916 535	1 212	1 715 076	1 096	1 494 669

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Najubożsi mieszkańcy Bełchatowa korzystali również z programu finansowego w zakresie dożywiania - „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 oraz wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2020 roku świadczenie pieniężne przyznane zostało 984 osobom, tj. 119 osobom mniej niż w roku poprzednim. Świadczenie niepieniężne w formie posiłku otrzymały 442 osoby, czyli o 87 osób mniej niż w roku 2019.

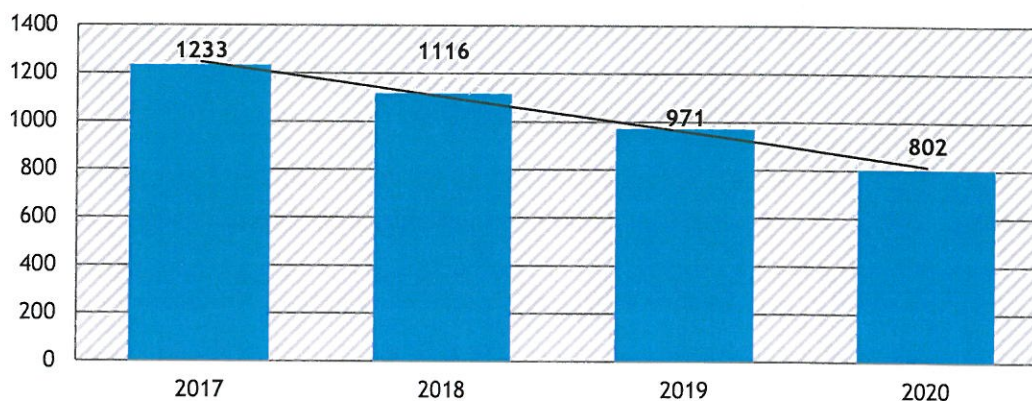
Wykres 33. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 roku i „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 i 2020 roku.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2020 roku wydano 802 decyzje przyznające dodatek mieszkaniowy. Kwota dodatków mieszkaniowych w 2017 r. wynosiła 1 682 346,12 zł, 2018 r. - 1 480 546,54 zł, 2019 r. - 1 256 535,23 zł, a w 2020 r. - 1 071 377,82 zł.

Wykres 34. Liczba wydanych decyzji w sprawie przyznania dodatku mieszkaniowego w latach 2017-2020.

Źródło: Zasoby własne Miasta za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Miasto Bełchatów na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Bełchatowie w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Bełchatowa przyznaje lokale mieszkalne tj. socjalne z umową na czas określony oraz o obniżonym standardzie z umową na czas nieokreślony. Rozpatrywaniem podań zajmuje się ośmioosobowa Społeczna Komisja Mieszkaniowa powołana Zarządzeniem Prezydenta Miasta Bełchatowa, składająca się z: 5 radnych delegowanych przez Radę Miejską, 2 pracowników MOPS i 1 pracownika Wydziału Spraw Lokalowych Urzędu Miasta.

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w Mieście Bełchatowie na niższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja jest korzystniejsza. W Bełchatowie wynosi on -0,38, natomiast na terenie powiatu 0,39.

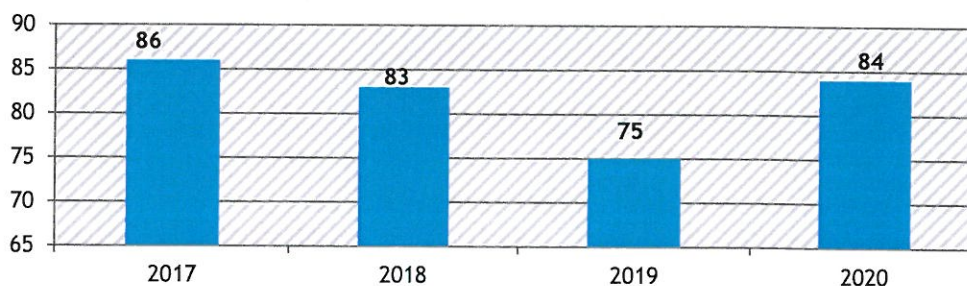
Rysunek 3. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w Bełchatowie, powiecie bełchatowskim oraz województwie łódzkim w 2019 roku.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności - jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymały 84 osoby. Na przestrzeni lat 2017-2019 zaobserwować można systematyczny spadek w tym zakresie. W 2020 roku nieznacznie wzrosła liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezdomności.

Wykres 35. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2020.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok

Od 2017 roku w MOPS w Bełchatowie działał Zespół ds. Bezdomności i Integracji Społecznej. Od 2020 roku pomocą i wsparciem osobom bezdomnym zajmuje się Dział Pomocy Usługowej MOPS w Bełchatowie. W 2020 roku wydano 98 decyzji na udzielenie schronienia. Zespół w tym samym roku zrealizował 2 projekty socjalne:

- „Ocalić od zapomnienia” (renowacja i uporządkowanie grobów osób samotnych i bezdomnych),
- „Wymiana ciepła” (przyjmowanie niepotrzebnych i ciepłych ubrań oraz przekazywanie ich potrzebującym).

Na terenie Miasta działa również Schronisko dla Osób Bezdomnych, świadczące pomoc i wsparcie dla osób z terenu Bełchatowa. Liczba miejsc, którymi placówka dysponuje to 35. Schronisko realizuje program reintegracji społecznej osób bezdomnych, w tym osób z problemem uzależnienia.

Najważniejsze wnioski wynikające z analizy obszaru ubóstwo i bezdomność na terenie Miasta Bełchatowa:

- ubóstwo jako drugi z kolei powód korzystania z pomocy MOPS w Bełchatowie,
- spadek liczby osób korzystających z zasiłków celowych, okresowych i stałych, a także z dodatków mieszkaniowych na przestrzeni ostatnich lat,
- wskaźnik barometru ubóstwa kształtujący się na niższym poziomie niż ma to miejsce w całym powiecie,
- występowanie zjawiska bezdomności na terenie Miasta,
- funkcjonowanie Schroniska dla Osób Bezdomnych oraz tymczasowego miejsca schronienia dla bezdomnych,
- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych, przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczzonej bezradności.

12. Bezpieczeństwo publiczne

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność, co ma w konsekwencji przełożenie na jej funkcjonowanie.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz ośrodków masowego przekazu. Nad bezpieczeństwem mieszkańców Miasta czuwa Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie. Według jej danych w 2020 roku na terenie Miasta Bełchatowa stwierdzono 1003 przestępstwa, tj. o 490 mniej niż 2019 roku, powodując ukształtowanie się dynamiki na poziomie 67%. Łącznie wykryto 847 sprawców czynów przestępczych, co

sprawiło, iż wykrywalność przestępstw ukształtowała się na poziomie 84% (jest to 1,7% więcej niż w roku 2019). Znacznie zmalała też liczba przestępstw o charakterze kryminalnym, których odnotowano 718, tj. o 243 mniej niż w roku 2019. Spadkowi przestępczości towarzyszył wzrost skuteczności wykrywczej, która kształtowała się na poziomie 82%, tj. o 4% więcej niż w roku 2019. Pozytywne tendencje ograniczenia przestępczości odnotowano w najbardziej uciążliwych społecznie kategoriach, tj.: kradzież z włamaniem (z 286 do 93 w roku 2020), kradzież (ze 123 do 103 w roku 2020), pobicie (z 11 do 8). Wzrosła natomiast liczba przestępstw rozbójniczych (z 3 w 2019 roku do 6 w roku 2020) oraz uszczerbku na zdrowiu (z 14 do 18). W obu kategoriach odnotowano 100% wykrywalność przestępstw. W obszarze przestępstw narkotykowych nastąpił wzrost ilości odnotowanych czynów z 53 do 157 przestępstw stwierdzonych w roku 2020. Jednocześnie dynamice tej towarzyszył wzrost wskaźnika wykrywalności tej kategorii przestępstw - z 96% w 2019 roku do 98,7% w roku 2020. Należy nadmienić, iż zaledwie 1 czyn narkotykowy został popełniony przez jedną osobę. Zlikwidowano 6 upraw konopi indyjskich (o 2 uprawy więcej niż w 2019 r.) Ponadto skonfiskowano 525 sztuk roślin konopi indyjskich, 33 kg marihuany i 50 g amfetaminy. W 2020 roku ujawniono również 1285 wykroczeń przeciwko obyczajowości publicznej, 860 wykroczeń przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości, 591 dotyczących zakłócania spokoju i porządku publicznego oraz wszczęto 82 procedury „Niebieskie Karty” dotyczące przemocy w rodzinie. W trosce o bezpieczeństwo w miejscach publicznych przeprowadzane są różnego rodzaju akcje prewencyjne. W 2020 roku takich akcji przeprowadzono 22, m.in. pod nazwami, takimi jak „Nielat”, „Bezpieczne Osiedle”, „Blokery”, „Pub”. Efektem tych działań było m.in. 88 interwencji zleconych i 98 własnych, ujawnienie 2 sprawców czynów karalnych i 60 nieletnich zagrożonych demoralizacją.¹³ Jest ona główną przyczyną odnotowywanych w Bełchatowie przestępstw z udziałem nieletnich. Okoliczności świadczące o demoralizacji nieletniego to: naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu i innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawianie nierządu, włóczęgostwo, udział w grupach przestępczych¹⁴

Tabela 23. Przestępczość wśród nieletnich na terenie Miasta Bełchatowa w latach 2017-2020.

Kategoria przestępstwa /wybrane/	2018	2019	2020
Podejrzanie o posiadanie narkotyków przez osoby nieletnie poniżej 17 roku życia	6	3	1
Posiadanie i udzielanie środków odurzających małoletniemu	3	2	2
Uszkodzenie mienia	1	0	2
Przywłaszczenie, wymuszenie rozbójnicze, rozbój, oszustwo	1	3	2
Kradzież, w tym kradzież z włamaniem	1	3	3
Przestępstwa przeciwko wolności i obyczajowości seksualnej, w tym naruszanie intymności seksualnej	2	4	0
Groźby karalne	2	2	1
Narażanie na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu	1	2	1
Uszkodzenie ciała	2	2	3

Źródło: Informacja z Powiatowej Komendy Policji w Bełchatowie

¹³ Informacja na temat stanu porządku bezpieczeństwa publicznego w mieście Bełchatów w roku 2020

¹⁴ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich

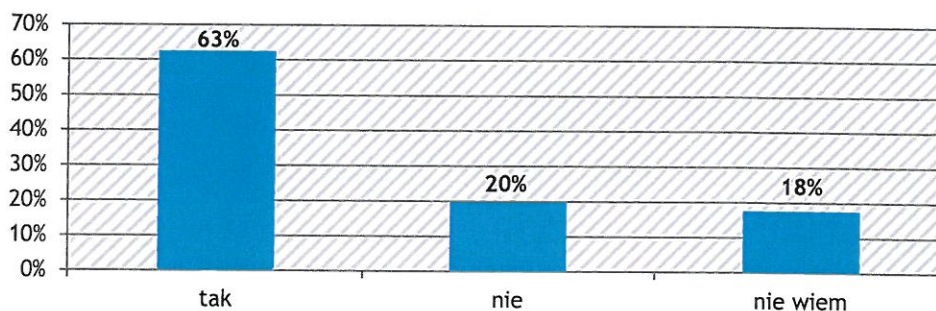
Nieletni sprawcy czynów karalnych pochodzą z różnych grup społecznych, rodzin pełnych i niepełnych o różnym statusie materialnym. Czyny karalne dokonywane były przez nich w pojedynkę lub jako współsprawcy.

Według informacji Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej wykonującego orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich w Sądzie Rejonowym w Bełchatowie w 2020 roku wobec mieszkańców Bełchatowa prowadzono 233 sprawy, w których orzeczono nadzór kuratora: 116 nadzory w sprawach opiekuńczych, 56 nadzorów w sprawach nieletnich oraz 61 nadzorów osób dorosłych zobowiązanych do leczenia odwykowego.

Podjęmowane przez służby odpowiedzialne za porządek publiczny na terenie Bełchatowa działania związane z ograniczaniem przestępczości i demoralizacji wśród nieletnich oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym, szczególnie przemocy w rodzinie, alkoholizmowi i używaniem innych substancji psychoaktywnych mają istotny wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie Miasta.

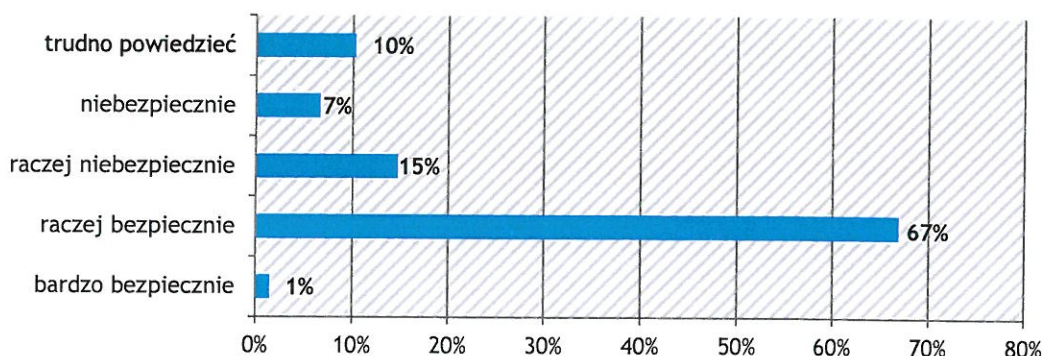
Mieszkańcy Bełchatowa uczestniczący w badaniu ankietowym zapytani o poczucie bezpieczeństwa w swojej okolicy, aż w 63% ocenili ją jako bezpieczną, a spacerując po niej w nocy bezpiecznie czuje się 68% mieszkańców. Tylko 22% - było zdania przeciwnego. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wyniki.

Wykres 36. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wykres 37. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

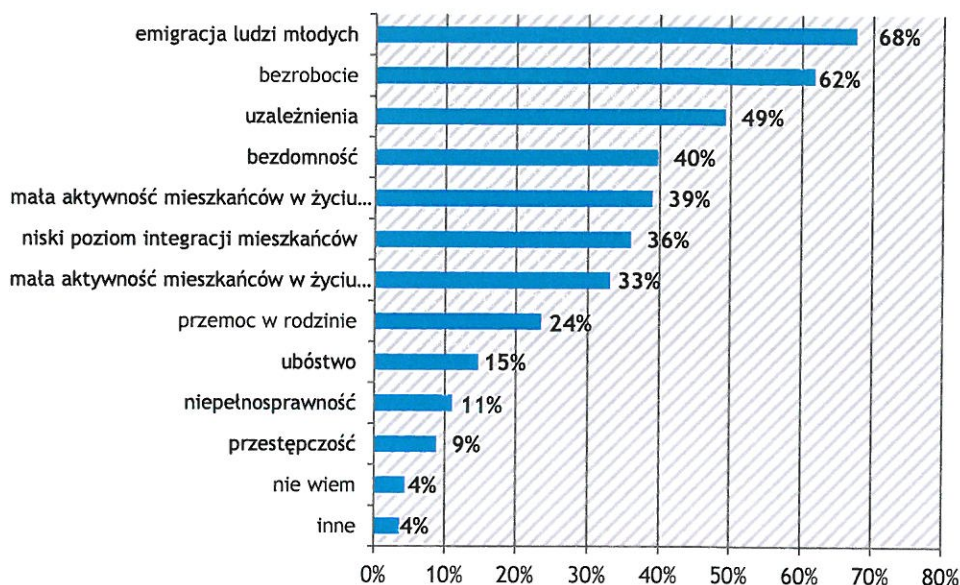
Wśród działań jakie należy zdaniem respondentów badania podjąć w celu zapobiegania przestępczości i poprawy poczucia bezpieczeństwa mieszkańców najczęściej pojawiały się odpowiedzi dotyczące podnoszenia kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego oraz aktywizacji społeczności lokalnej i edukacji dzieci, młodzieży i dorosłych na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania, jak i w miejscach publicznych.

13. Problemy społeczne Miasta Bełchatowa w opinii środowiska lokalnego - wyniki badań ankietowych

Przeprowadzone badania ankietowe w ramach diagnozy sytuacji społecznej w Mieście Bełchatowie posłużyły nie tylko poznaniu opinii oraz postaw mieszkańców na temat występujących problemów w populacji Miasta, ale przede wszystkim ich celem była identyfikacja tych problemów oraz określenie stopnia ich natężenia.

Według zebranego materiału badawczego, mieszkańcy za najważniejsze problemy społeczne w Mieście Bełchatowie uznali emigrację młodych ludzi (68%), bezrobocie (62%), uzależnienia (49%) oraz bezdomność (40%). Poza obszarami wymienionymi powyżej, co trzeci mieszkaniec jest zdania, że koniecznym jest zintensyfikowanie działań w celu zwiększenia aktywności mieszkańców w życiu publicznym (39%) oraz w życiu kulturalnym (33%) Miasta. Znaczny odsetek populacji respondentów wskazało również niski poziom integracji mieszkańców (36%). Natomiast 24% jako istotny problem w Mieście wymieniło przemoc w rodzinie. Kolejne problemy, na które badani zwrócili uwagę to ubóstwo i niepełnosprawność. Wyniki badania diagnostycznego, które uplasowały przestępczość na końcu istotnych problemów społecznych w Mieście, potwierdzają tylko wcześniej wyrażoną opinię respondentów co do wysokiego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Bełchatowa. Natężenie problemów wg ankietowanych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 38. Jakie są Pana/i zdaniem najważniejsze problemy społeczne Miasta?

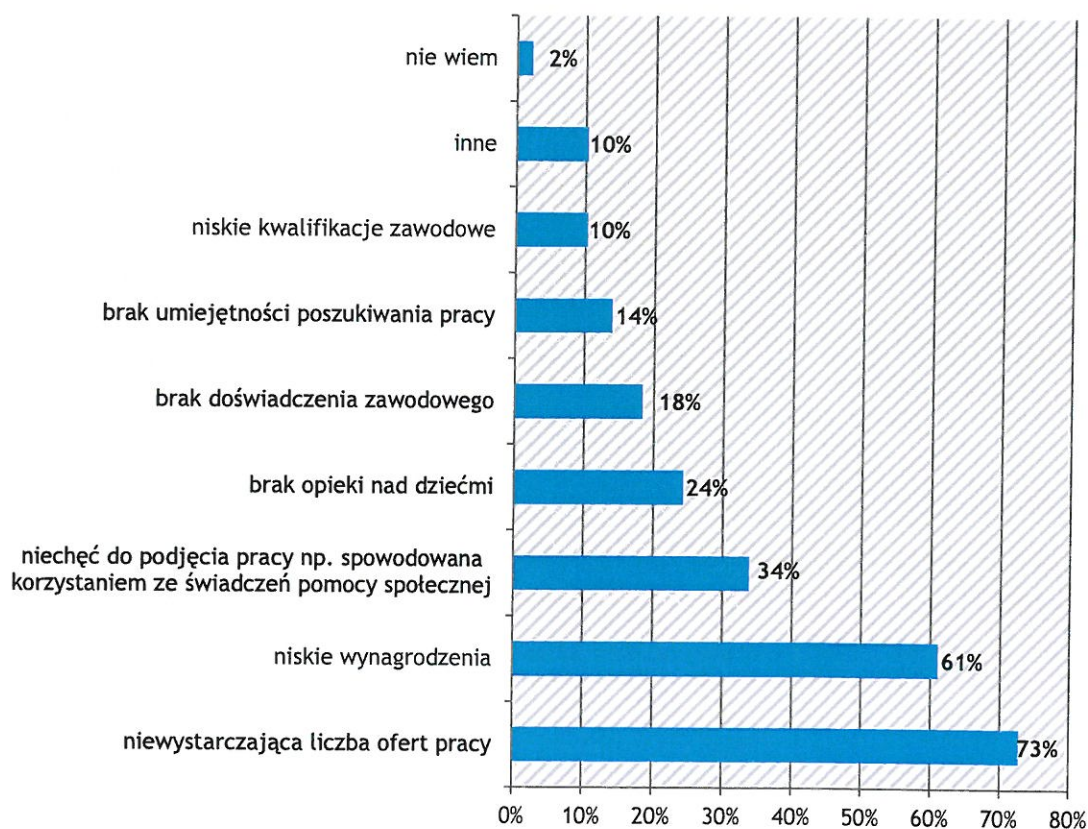

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Podnoszony przez większą część ankietowanych problem emigracji ludzi młodych z Bełchatowa, ma wg nich bezpośredni związek z niekorzystną sytuacją na bełchatowskim rynku pracy. Zdecydowanie ograniczone możliwości znalezienia pracy, brak atrakcyjnych perspektyw zawodowych dla ludzi młodych czy niewystarczająca liczba miejsc w publicznym żłobku i publicznych przedszkolach to w opinii osób uczestniczących w badaniu główne powody systematycznego odpływu młodych, często dobrze wykształconych ludzi do większych ośrodków miejskich i za granicę. Aż 88% badanych uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Miasta jest bardzo trudne i trudne, co w konsekwencji prowadzi do pozostawania bezrobotnym. Za główne powody tego zjawiska respondenci uznali niewystarczającą liczbę ofert pracy, niskie wynagrodzenie, niechęć do podjęcia zatrudnienia oraz brak opieki nad dziećmi. Za inne, niewymienione w kafeterii na poniższym wykresie, wskazali: brak nowych zakładów pracy, brak inwestorów zewnętrznych, mało liczbę ofert dla ludzi z wyższym wykształceniem, nieatrakcyjność i brak perspektyw związanych z mieszkaniem w Mieście. Czynniki te, jak twierdzą badani, mają zdecydowanie niekorzystny wpływ na jakość i poziom życia mieszkańców i prowadzą do stagnacji w rozwoju Miasta. Zapytani natomiast o korzystanie z form aktywizacji zawodowej proponowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w przypadku bycia bezrobotnym, zdecydowana większość respondentów - bo aż 63% - wyraziła brak zainteresowania aktywizacją. Tak więc aktywizacja zawodowa nie jest popularna wśród mieszkańców Bełchatowa.

Wykres 39. Jaki według Pana/i jest główny powód bezrobocia w Mieście?

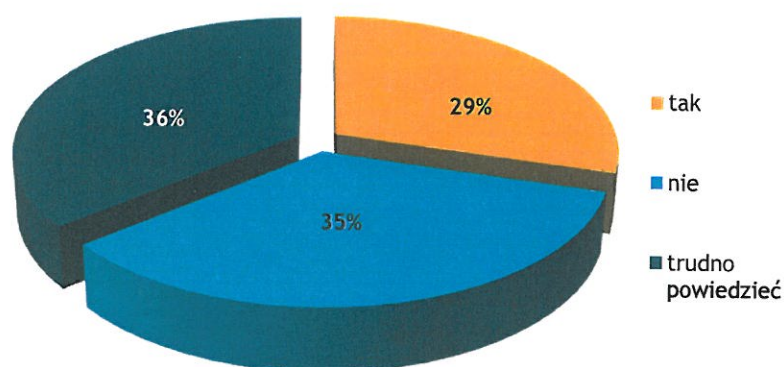
Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Warto przy tym podkreślić, że blisko połowa badanych (49%) negatywnie oceniła swoje szanse na rynku pracy. Takie postawy prowadzą m.in. do utknięcia w systemie pomocy społecznej i uzależnienia od systemu, co w konsekwencji może być przyczyną bierności i bezradności w rozwiązywaniu problemów życiowych.

Istotnym problemem dla prawie połowy uczestniczących w badaniu (49%) są zachowania ryzykowne dotyczące uzależnień. Jednocześnie wyniki badań wskazują, że spożywanie alkoholu zadeklarowała większość ankietowanych dorosłych mieszkańców Bełchatowa (82%), z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 5% respondentów. Pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia, wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców jednoznacznie wskazują na to, że część respondentów nie ma na ten temat żadnej świadomości (13%). Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 7% dorosłych respondentów, wielokrotnego ich zażywania - 4%. Niemal co piąty ankietowany wskazał na znajomość miejsc w Bełchatowie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Respondenci zwrócili też uwagę na fakt, iż szczególnie niepokojące jest systematyczne obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i kontaktu z innymi substancjami psychoaktywnymi. Niepokojąca jest także dla ankietowanych coraz większa dostępność napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych. Jednak na pytanie „Czy na terenie Miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?”, aprobatę wyraziło tylko 29% badanych, aż 35% nie poparłoby takiej decyzji.

Wykres 40. Czy na terenie Miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?

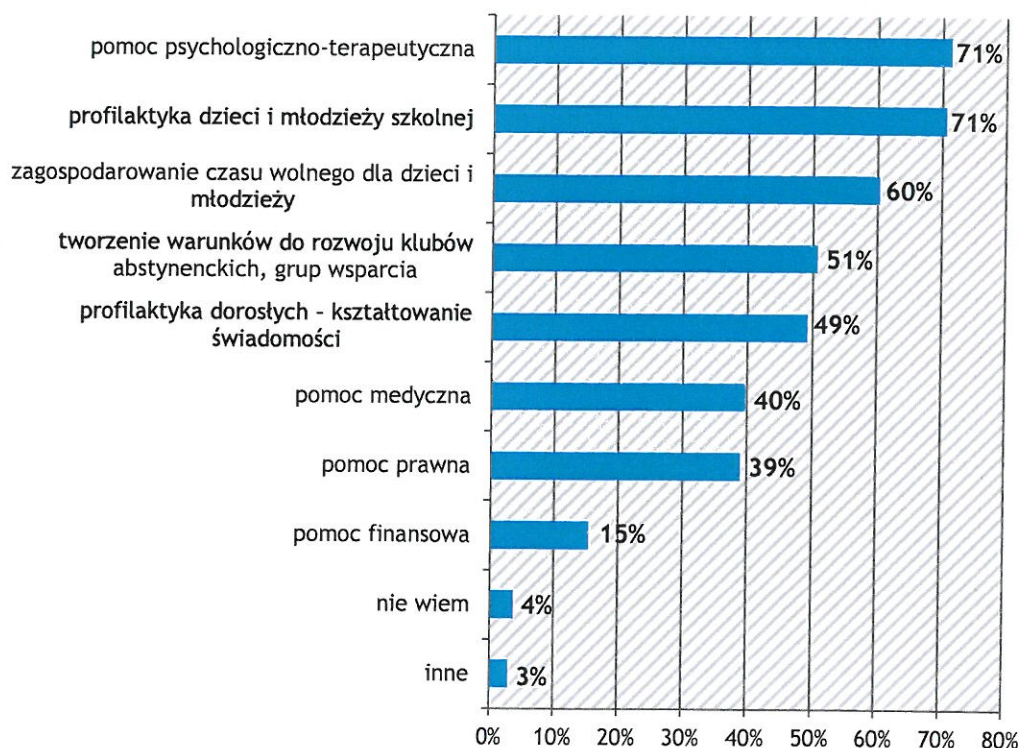
Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wyniki badań jednoznacznie wskazują również na rosnące ryzyko uzależnień od urządzeń elektronicznych: 98% dorosłych mieszkańców Miasta korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, 15% - powyżej 6 godzin w ciągu dnia, natomiast 11% - to odsetek mieszkańców deklarujących doświadczenie problemów w związku z korzystaniem z tych urządzeń. Świadomość nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących jest szczególnie niska, zarówno wśród dzieci jak i dorosłych.

W opinii respondentów, aby skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień należałoby przede wszystkim świadczyć pomoc psychologiczno-terapeutyczną oraz profilaktykę dzieci i młodzieży szkolnej (po 71%). Wśród najczęściej wskazywanych przez badanych odpowiedzi pojawiły się również zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (60%), tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich i grup wsparcia (51%), a także profilaktyka dorosłych, poprzez kształtowanie świadomości (49%). Działanie w postaci pomocy finansowej poparto tylko 15% respondentów.

Wykres 41. Jakie działania według Pana/i powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

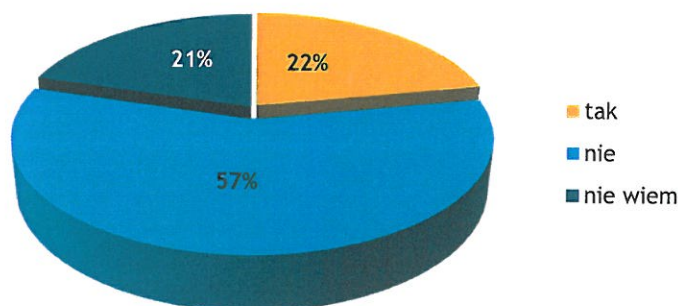
Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

W opinii ankietowanych istotny problem w Mieście to również przemoc w rodzinie, która niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach. Mimo że ankietowani postrzegają przemoc jako negatywne zjawisko społeczne, to jednak aż 8% respondentów deklaruje stosowanie przemocy. Do jej doświadczania przyznało się 9% ankietowanych, natomiast 2% uczestników badania stwierdziło, iż problem ten dotyczy ich bezpośrednio - występuje w ich domu. Z zebranych danych wynika również, iż 5% doznających przemocy w ciągu 12 miesięcy doświadczyło jej 1 raz, 2% - 2-10 razy, natomiast po 1% -

11-20 razy oraz 21-30 razy. Niepokojącym jest fakt, iż co piąty respondent (22%) zadeklarował znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy w rodzinie.

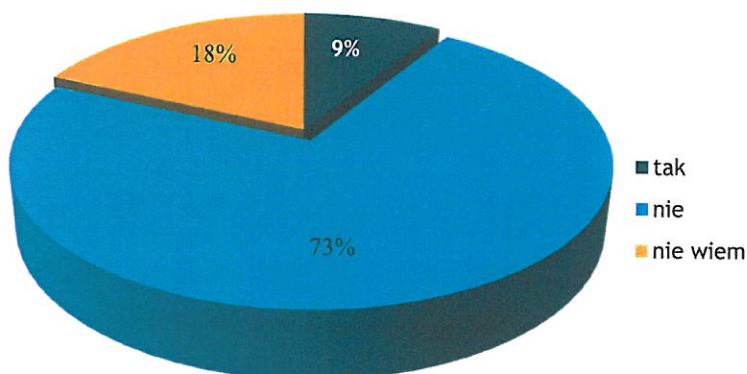
Wykres 42. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Z zebranych danych wynika, iż najczęściej doświadczana jest przemoc psychiczna (75% spośród tych, którzy doświadczali przemocy). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna (50%). Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że aż 18% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie. Z kolei 9% popiera tę metodę. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 73% ankietowanych. Niepokojące jest natomiast to, że do stosowania przemocy wobec dzieci/dziecka przyznało się 40% badanych (spośród osób stosujących przemoc).

Wykres 43. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

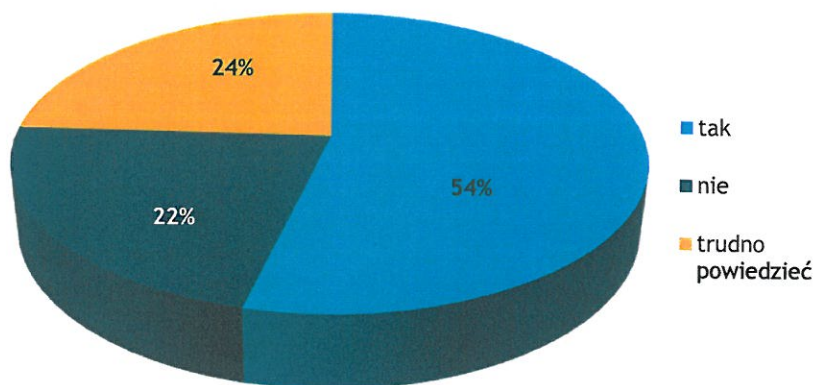

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Podjęte badania diagnostyczne dały również obraz wiedzy mieszkańców w zakresie miejsc i form pomocy osobom doświadczającym problemu przemocy w rodzinie lub uzależnienia. Pozytywny jest fakt, iż na ten temat ma wiedzę ponad połowa mieszkańców Bełchatowa (54%). Jedynie co piąty ankietowany nie wie, gdzie szukać pomocy, natomiast 24% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

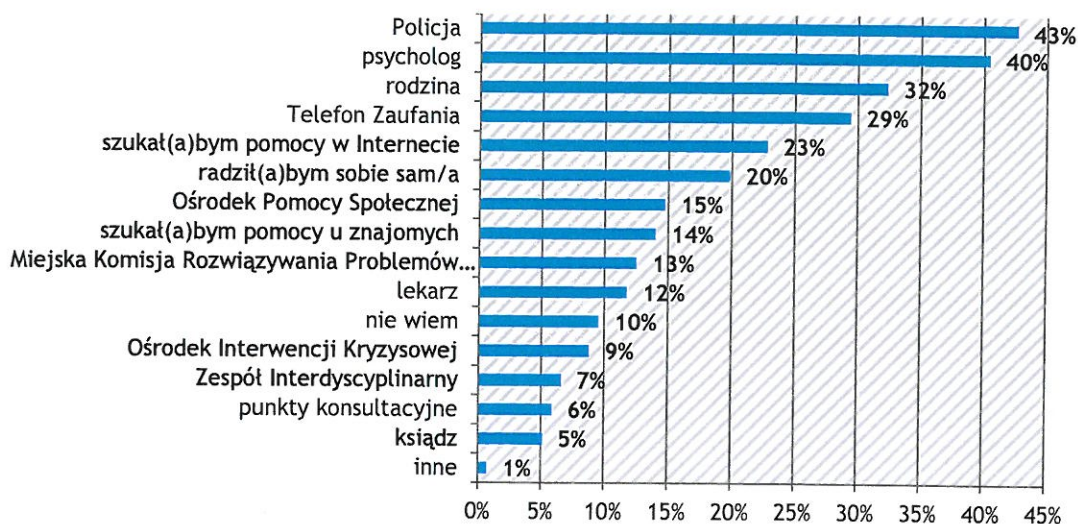
Wykres 44. Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych zwróciłaby się po pomoc do Policji (43%), psychologa (40%), rodziny (32%) oraz skorzystałoby z Telefonu Zaufania (29%). Często deklarowano również szukanie pomocy w Internecie (23%) oraz w Ośrodku Pomocy Społecznej (15%). Zaskakującym jest fakt, iż takie podmioty jak Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny zostały wskazane przez znacznie mniejszy odsetek ankietowanych.

Wykres 45. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

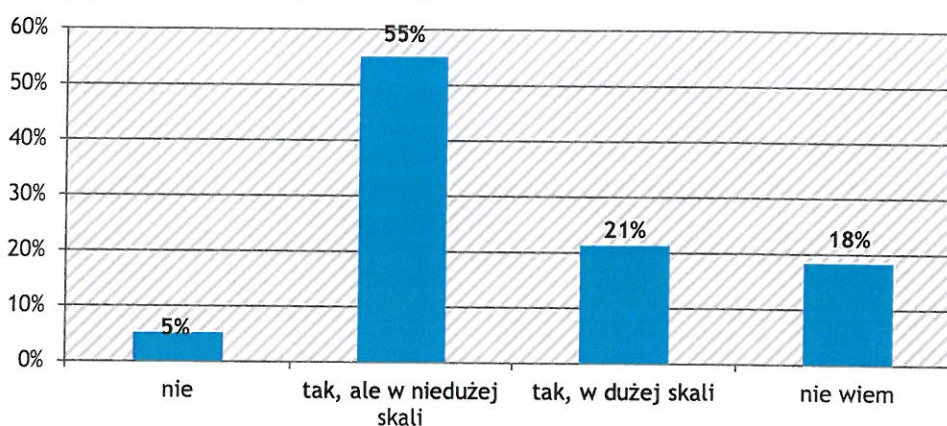

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Respondenci szczególną uwagę zwrócili również na problem ubóstwa i bezdomności oraz powiązane w sposób istotny z tymi zjawiskami wykluczenie społeczne. Aż 40% ankietowanych wskazało bezdomność jako jeden z ważniejszych problemów Miasta, natomiast ubóstwo - 15% respondentów. Określając natężenie tego ostatniego, co piąty badany uważa, że ubóstwo występuje w dużej skali (21%), natomiast 55% - w umiarkowanej. Warto podkreślić, że blisko co czwarty badany doświadczył ubóstwa w swoim życiu.

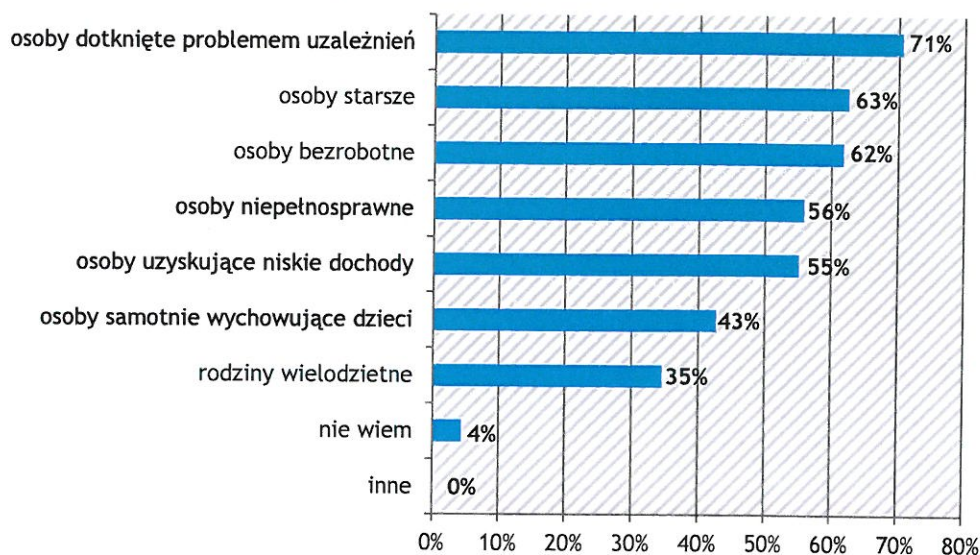
Wykres 46. Czy problem ubóstwa jest obecny w Pana/i Mieście?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Zdaniem mieszkańców w Bełchatowie najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby dotknięte problemem uzależnień (71%), osoby starsze (63%) oraz osoby bezrobotne (62%). 56% badanych jest zdania, że najbardziej ubóstwem zagrożone są osoby niepełnosprawne, a 55% twierdzi, że osoby uzyskujące niskie dochody. Respondenci określając powyższe zagrożenia wskazali przyczyny popadania w ubóstwo.

Wykres 47. Kto według Pana/i jest najbardziej zagrożony ubóstwem w Mieście?

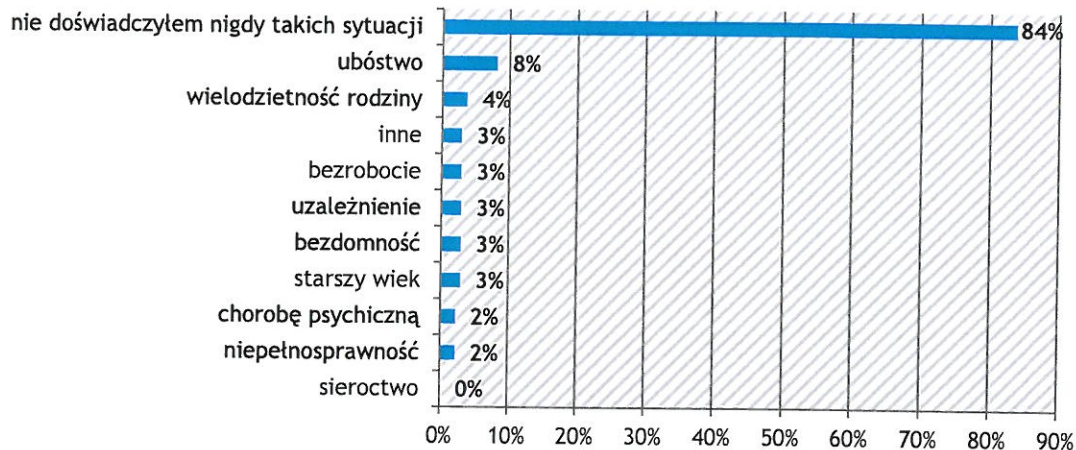

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Z analizy materiału badawczego wynika, że 16% respondentów doświadczyło w swoim życiu wykluczenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na ubóstwo (8%) oraz wielodzietność rodziny (4%). Po 3% mieszkańców doświadczyło wykluczenia ze względu na bezrobocie, uzależnienie, bezdomność oraz starszy wiek, natomiast po 2% ze względu na chorobę psychiczną oraz niepełnosprawność.

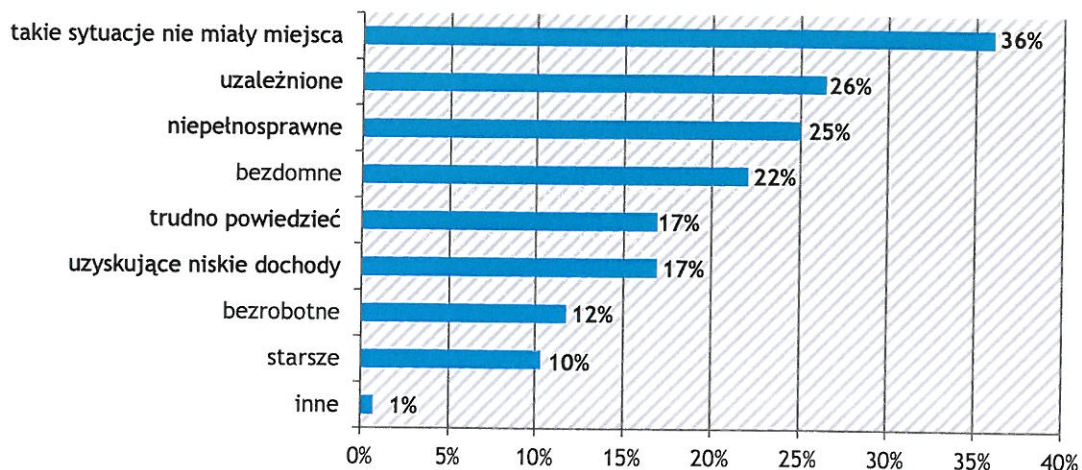
Wykres 48. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście wykluczenia ze względu na:

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Respondenci odnosząc się do wykluczenia społecznego w kontekście środowiska, które znają lub zamieszkują, wskazali także jakie problemy społeczne mogą przyczynić się do wykluczenia społecznego. Co czwarty mieszkaniec Bełchatowa zna w swoim środowisku osoby uzależnione oraz niepełnosprawne, które doznały wykluczenia, 22% - osoby bezdomne, 17% - osoby uzyskujące niskie dochody, 12% - osoby bezrobotne, natomiast 10% - osoby starsze.

Wykres 49. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia ze społeczności lokalnej?

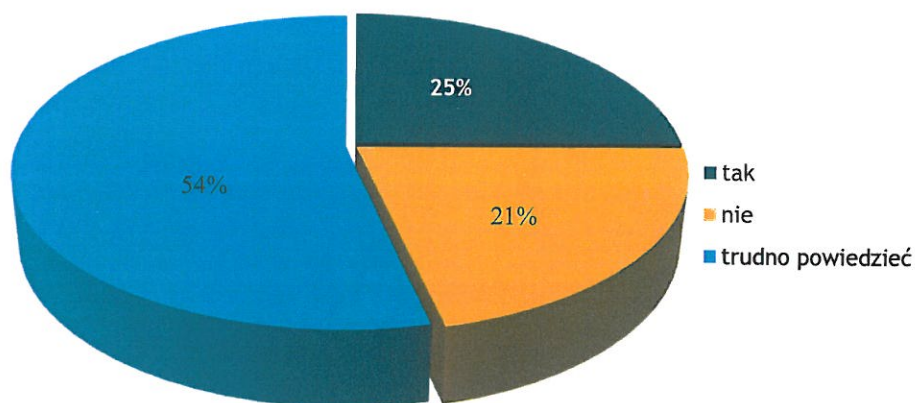
Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Ankietowani identyfikując grupy zagrożone wykluczeniem społecznym wskazali osoby starsze jako tę kategorię osób, które doświadczają marginalizacji w populacji Bełchatowa. Wynika to z opinii co czwartego respondenta.

Wykres 50. Czy w Pana/i opinii osoby starsze w Mieście są marginalizowane?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wśród najczęstszych problemów z jakimi borykają się osoby starsze w środowisku lokalnym ankietowani wskazali przede wszystkim samotność (88%), niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (71%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (54%). W dalszej kolejności mieszkańcy wskazali na utrudniony dostęp do placówek medycznych (52%), małą liczbę placówek wspierających osoby starsze (48%), ubóstwo (43%) oraz utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych (37%). Co szósty mieszkaniec uważa również, że seniorzy borykają się z barierami architektonicznymi. Rozkład opinii w tym zakresie obrazuje prezentowany wykres poniżej.

Wykres 51. Jakie problemy według Pana/i dotyczą najczęściej osoby starsze?

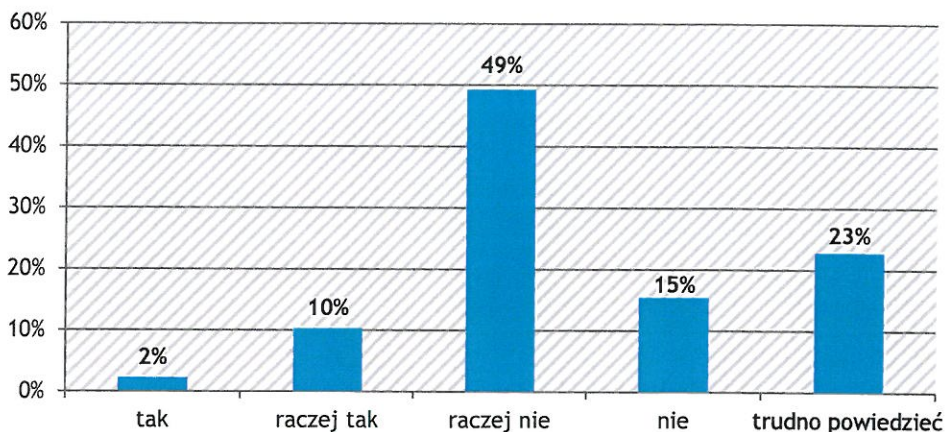

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

W ocenie respondentów działania, takie jak opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze skierowane do osób starszych są niewystarczające lub raczej niewystarczające. Opinię taką wyraziło 64% badanych. Tylko 12% pozytywnie oceniło ofertę pomocową, której beneficjentami są osoby starsze. Wyniki w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

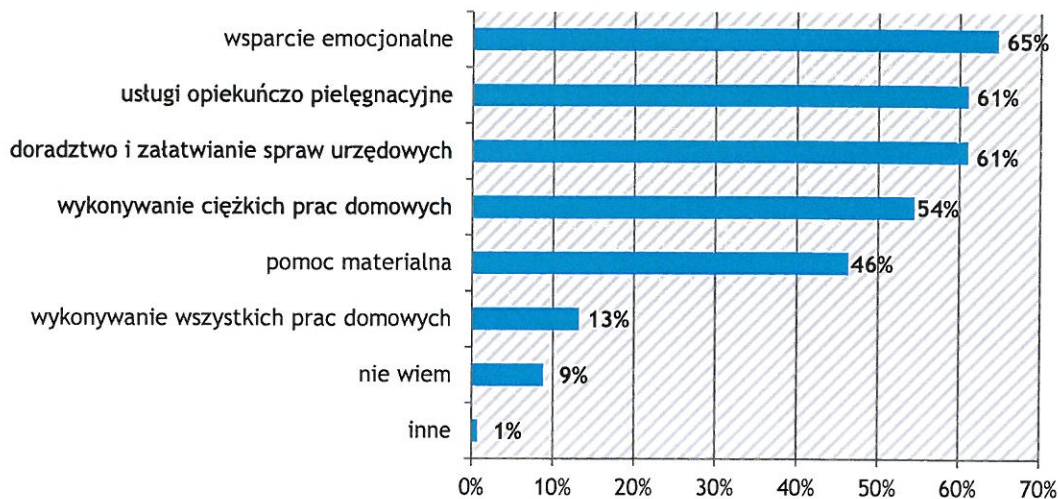
Wykres 52. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w mieście?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Respondenci do głównych potrzeb osób starszych w środowisku lokalnym zaliczyli wsparcie emocjonalne (65%), a także usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne oraz doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (po 61%). W dalszej kolejności mieszkańcy wymienili wykonywanie ciężkich prac domowych (54%), pomoc materialną (46%) oraz wykonywanie wszystkich prac domowych (13%).

Wykres 53. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

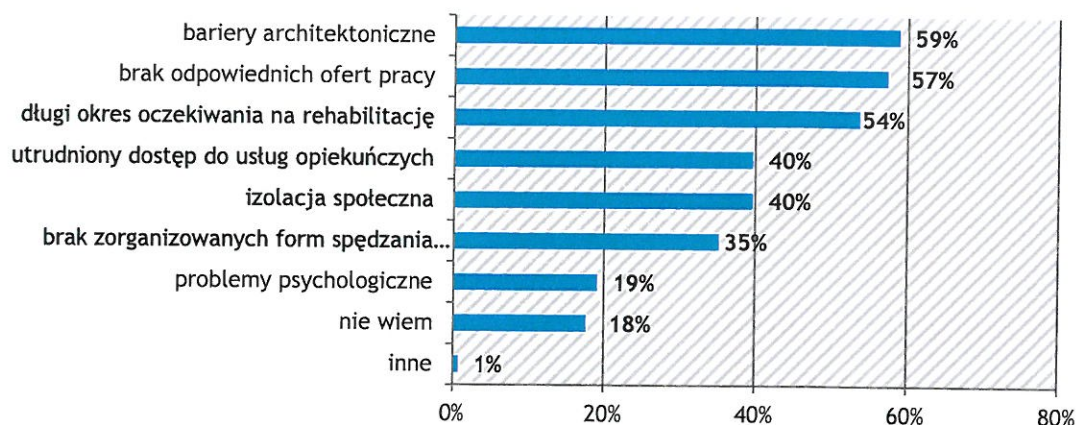

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wg ankietowanych jedna z najbardziej doświadczających izolacji społecznej kategorii osób to osoby niepełnosprawne. Wg respondentów najczęstszymi problemami osób niepełnosprawnych są bariery architektoniczne, brak odpowiednich ofert pracy oraz długi okres oczekiwania na rehabilitację. Dostęp do usług i rehabilitacji to istotne potrzeby osób niepełnosprawnych, wymagające interwencji władz Miasta. Na te problemy wskazało blisko po 60% badanych. Szczególną uwagę badani zwrócili także na brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego.

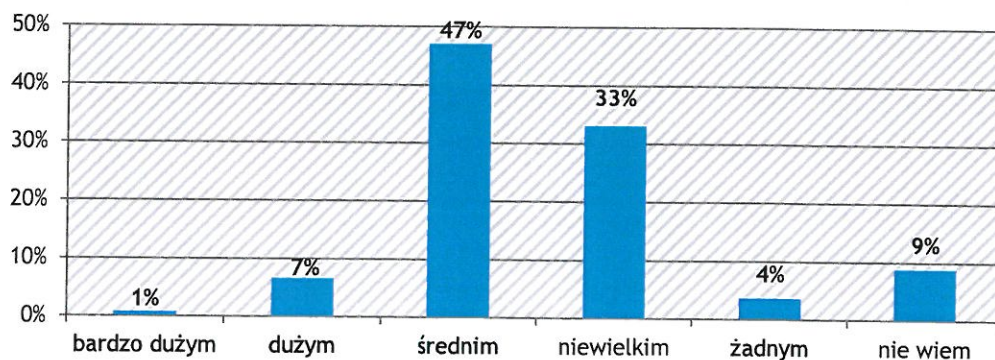
Wykres 54. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w Pani/a Mieście?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Ocenie respondentów poddano dostosowanie infrastruktury technicznej w Bełchatowie do osób niepełnosprawnych. Obraz jaki wyłania się z badania to średni stopień dostosowania infrastruktury technicznej do osób niepełnosprawnych - taką odpowiedź wskazało 47% respondentów. Opinie w tym zakresie prezentuje wykres poniżej.

Wykres 55. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

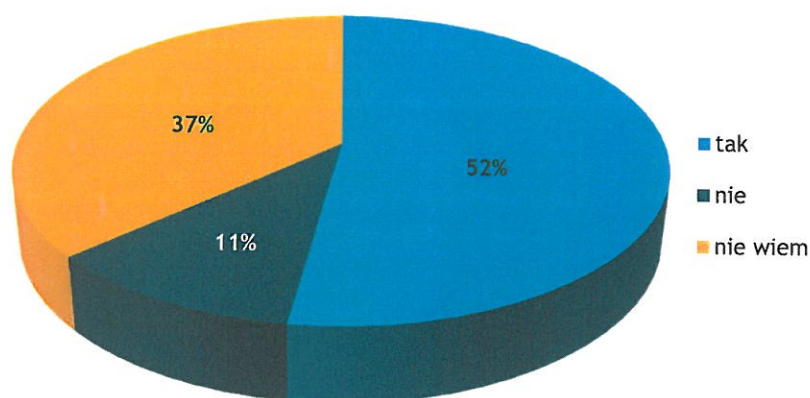

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Kolejny problem podniesiony przez respondentów to działania w obszarze wspierania rodziny. Zdaniem ankietowanych istnieje potrzeba systematycznego powiększania liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Aż 52% udzielających odpowiedzi deklaruowało potrzebę zwiększenia liczby miejsc opieki nad małymi dziećmi.

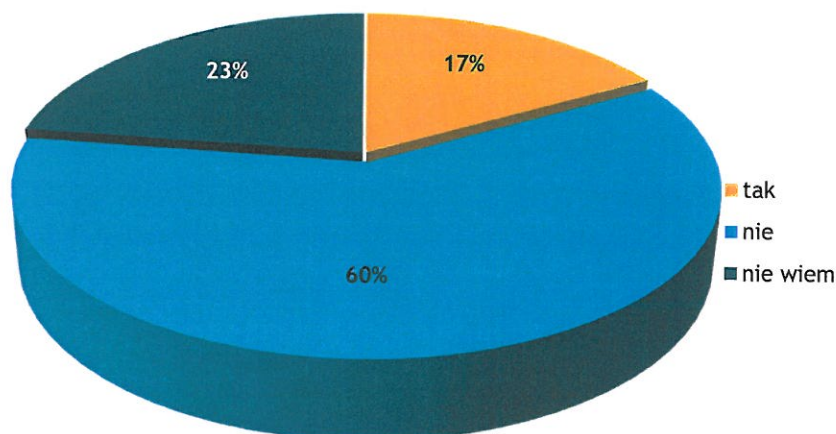
Wykres 56. Czy według Pana/i jest potrzeba poszerzenia liczby miejsc w żłobkach/klubach dziecięcych na terenie Miasta?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Intensyfikacji wymagają także wg badanych działania w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz rodzin. Konieczność zwiększenia liczby tego rodzaju zajęć deklaruowało odpowiednio 42% i 43% respondentów. Ankietowani postulują również o zwiększenie liczby przedsięwzięć na rzecz integracji rodziny. Aż 60% badanych uważa, że ich ilość jest niewystarczająca.

Wykres 57. Czy na terenie Miasta organizowana jest wystarczająca ilość działań na rzecz integracji rodzin (np. pikniki, festyny)?

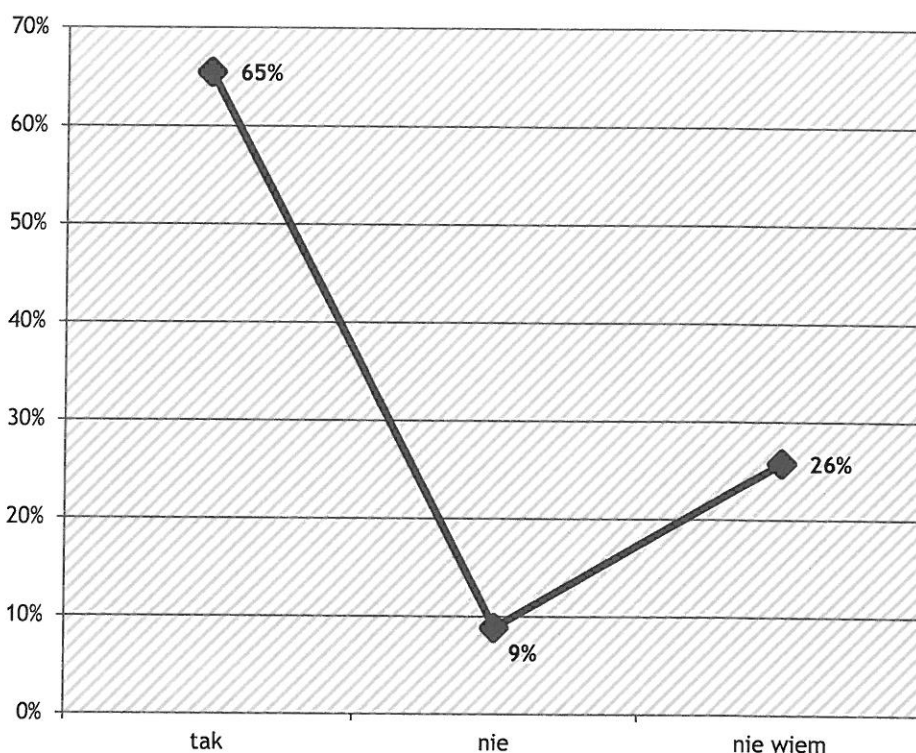

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

Wśród działań, których podjęcie mogłoby np. poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, a jednocześnie podnieść kompetencje wychowawcze rodzin, w których nie występują dysfunkcje zaburzające ich prawidłowe funkcjonowanie, ankietowani widzą potrzebę prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców. Zdaniem ponad połowy badanych (65%) istnieje potrzeba wprowadzenia tego typu zajęć.

Wykres 58. Czy na terenie Miasta jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców?

Źródło: Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym

V. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej Miasta Bełchatowa pozwoliła na zidentyfikowanie wskazanych poniżej najważniejszych problemów, których rozwiązanie powinno stać się głównym przedmiotem działań niniejszej Strategii.

1. Problem starzejącej się społeczności Miasta - osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami

Procesy demograficzne zachodzące na terenie Miasta Bełchatowa są coraz mniej korzystne. Obserwuje się postępujący ubytek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, znacząco wzrasta odsetek osób kończących aktywność zawodową. Proces starzenia się bełchatowskiej populacji jest konsekwencją takich czynników jak: zmniejszający się systematycznie wskaźnik przyrostu naturalnego, ujemne saldo migracji, podnoszenie się średniej długości życia człowieka. Obserwowanie postępującego

starzenia się mieszkańców wydaje się potrzebne, bowiem systematycznie wzrastający wskaźnik charakteryzujący udział osób starszych w ogólnej populacji Bełchatowa oznacza, że kategoria osób w wieku poprodukcyjnym będzie orientować całą zbiorowość właśnie ku pogłębiającej się demograficznej starości. Prognozuje się zatem wzrost problemów związanych z procesem starzenia się mieszkańców. Sytuacja ta kreśli więc zgoła odmienny charakter lokalnej polityki społecznej, związanej ze wzrostem zapotrzebowania tej grupy społecznej na usługi medyczne, opiekuńcze, rehabilitacyjne czy też na zapewnienie właściwej opieki całodobowej w formie rodzinnej, środowiskowej lub instytucjonalnej z jednej strony, z drugiej zaś nastawionej na systematyczną likwidację barier architektonicznych. Zdecydowanie bowiem wzrost udziału osób starszych w ogólnej populacji przyczyni się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Osoby z tej grupy wiekowej są w znacznym stopniu narażone na przewlekłe stany chorobowe i ryzyko niepełnosprawności. Odzwierciedleniem zmian w tym obszarze są statystyki pomocy społecznej, gdzie obie te dysfunkcje są od kilku lat głównymi powodami udzielanej pomocy i wsparcia. Postępująca niepełnosprawność wśród osób starszych implikuje więc konieczność rozwoju odmiennego od dotychczasowego rodzaju usług, takich jak chociażby tworzenie miejsc opieki wytchnieniowej, tj. miejsc wsparcia opiekunów osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych. Osoby z niepełnosprawnościami są bardzo zróżnicowaną grupą, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby i rodziny o złożonych potrzebach, a także rodziny posiadające dzieci z niepełnosprawnościami. Wyzwaniem jest tworzenie infrastruktury placówek dziennych odpowiadających na zapotrzebowanie osób starszych oraz z osób niepełnosprawnych. Należy również podkreślić istotność rozwoju wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych oraz chorych. Ponadto jednym z obszarów zainteresowań lokalnej polityki społecznej powinno stać się kształtowanie oraz promowanie postaw prozdrowotnych wśród seniorów, a także wspieranie aktywnej starości, aby coraz dłuższy czas, jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy, mógł być efektywnie wykorzystany. Obok tego istotne powinno być również organizowanie działań celujących w integrację środowiska seniorów ze społecznością lokalną poprzez umożliwienie im udziału w życiu społecznym i kulturalnym, aby przeciwdziałać marginalizacji osób starszych w Mieście. Mając na uwadze powyższe oraz fakt, iż rodziny są coraz mniej wydolne w zaspakajaniu potrzeb swoich najstarszych członków, istnieje potrzeba zbudowania sprawnego systemu pomocy, który będzie uwzględniał najważniejsze potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych.

Ograniczanie skutków niepełnosprawności, w kontekście dynamicznie zwiększającej się populacji osób starszych, to jeden z najważniejszych priorytetów z jakim winien zmierzyć się samorząd Miasta, celem podjęcia stosownych działań.

2. Niekorzystna sytuacja na lokalnym rynku pracy i związany z tym problem bezrobocia

To kolejny zdiagnozowany obszar problemowy wymagający podjęcia skutecznych interwencji. Bełchatów jako miasto przemysłowe jest szczególnie narażony na występowanie negatywnego zjawiska społecznego jakim jest bezrobocie, które ma charakter strukturalny, ze względu na swoją monokulturowość gospodarczą. Poza wiodącymi gałęziami przemysłu - przemysł wydobywczy i energetyka, istotną rolę odgrywają handel i usługi. Jednak te sektory gospodarki nie są w stanie wchłoniąć osób zwalnianych z przemysłu wydobywczego i energetyki, nawet w przypadku programu

wdrożenia szkoleń przekwalifikujących osoby bezrobotne, ze względu na ich znacznie mniejszy potencjał. Obserwowany jest wyraźny odpływ osób młodych, szczególnie dobrze wykształconych, dla których Bełchatów jawi się jako miasto nieatrakcyjne zawodowo, z małą ilością ofert pracy i dużymi trudnościami w znalezieniu zatrudnienia. Szczególnie niepokojący jest utrzymujący się znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych oraz przewaga kobiet pozostających bez pracy. W sposób wyraźny dostrzega się mniej korzystną sytuację tych ostatnich na lokalnym rynku pracy. Systematyczne pogarszanie się warunków bytowych osób i rodzin długotrwale pozostających bez pracy skutkuje często uzależnieniem od wsparcia z systemu pomocy społecznej, prowadzi do pogłębiania izolacji społecznej, spadku aktywności zawodowej a w konsekwencji do zaniku kompetencji zawodowych. Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego, a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk, takich jak nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. Pogłębiająca się przepaść pomiędzy pracującą częścią społeczności lokalnej, a tą mającą trudności w zaspokojeniu codziennych potrzeb, a w dodatku jeszcze często dotkniętą licznymi dysfunkcjami w swoich rodzinach czy związkach, stanowi zagrożenie marginalizacją tej części społeczeństwa o wielowymiarowym charakterze. W związku z tym sektor pomocy społecznej i sektor instytucji rynku pracy w Bełchatowie powinien zintensyfikować działania na rzecz skuteczniejszego wyprowadzania swoich beneficjentów z bezrobocia i zależności od pomocy społecznej. Podejmowane działania winny obejmować instrumenty aktywnej integracji zawodowej, społecznej, edukacyjnej i zdrowotnej. Jednocześnie również koniecznością jest podjęcie odpowiednich działań promujących i zachęcających osoby bezrobotne do korzystania z programów aktywizujących zawodowo.

3. Dysfunkcyjność rodzin i zagrożenia determinujące prawidłową socjalizację dzieci i młodzieży

Statystyki dotyczące sytuacji bełchatowskich rodzin funkcjonujących w systemie pomocy społecznej i korzystających z różnych form wsparcia na terenie Bełchatowa wyraźnie wskazują, iż znanymi problemami są również takie negatywne zjawiska społeczne jak uzależnienia i przemoc, będące często przyczyną lub skutkiem długotrwałego pozostawania bez zatrudnienia, ale również dotyczące środowiska o bardzo dobrym statusie materialnym. Szczególne spustoszenie emocjonalne, wychowawcze i rozwojowe powodują one w rodzinach, w których wychowują się dzieci. Dlatego istotnym jest dalsze rozwijanie systemu pomocy i wsparcia osobom uzależnionym, współuzależnionym oraz doznającym przemocy w rodzinie. Występowanie tych zjawisk bardzo często implikuje niewydolność wychowawczą rodziców, osłabienie lub rozpad więzi rodzinnych, a nawet przestępczość wśród dorosłych i nieletnich. Rodziny te wymagają podjęcia szczególnego rodzaju wsparcia i pomocy ze strony współpracujących ze sobą specjalistów z różnych dziedzin działalności społecznej. Konieczne jest intensyfikowanie działań w kierunku pozostawienia dziecka w środowisku rodzinnym i zapewnienia rodzinie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Należy również kontynuować działania dotyczące wzmocnienia roli i funkcji rodziny, rozwijania umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, integrujące rodzinę oraz zapobiegające marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Dlatego podwyższanie standardów pracy i kompetencji kadry zawodowo wspierających rodzinę jest tu kluczowe.

Obserwowane zagrożenia dla dzieci i młodzieży, w postaci używania różnych substancji psychoaktywnych, rosnącej liczby uzależnień behawioralnych (komputer, Internet, smart fon) wskazują, iż należy kontynuować działania z zakresu profilaktyki uzależnień w ramach profilaktyki uniwersalnej oraz selektywnej, dalej prowadzić działania w obszarze postrehabilitacji poprzez organizację zajęć edukacyjnych i terapeutycznych dla rodzin z problemem uzależnienia, a także zintensyfikować działania ukierunkowane na alternatywne formy zagospodarowywania czasu wolnego dzieci i młodzieży, tak aby wykluczyć podejmowanie zachowań ryzykownych. Rekomenduje się dalsze promowanie zachowań prozdrowotnych, zaspokajanie potrzeb kulturalnych oraz sportowych, a także rozwój innych zainteresowań zapewniających twórcze spędzanie czasu wolnego. Należy mieć na uwadze, iż istniejący system przeciwdziałania uzależnieniom powinno się dostosowywać do zmieniających się potrzeb i zagrożeń tak, aby efektywnie przeciwdziałać negatywnym zjawiskom oraz ograniczać negatywne skutki społeczne tych zjawisk.

4. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Ubóstwo stanowi drugi powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej rodzinom i osobom samotnym. Oznacza to, że znaczny odsetek rodzin z terenu Miasta nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb, oraz że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego. Występowanie ubóstwa w Bełchatowie potwierdza wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtująca się na niższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Ubóstwo, ograniczając możliwości jednostek w zakresie zapewnienia standardu życia na poziomie powszechnie akceptowalnym w danym społeczeństwie, skutkuje kumulacją i wielowymiarowymi upośledzeniami, przejawiającymi się bezrobociem, złą sytuacją materialną, złymi warunkami mieszkaniowymi, nieadekwatną opieką zdrowotną, barierami w dostępie do kształcenia, w tym ustawicznego, kultury, sportu, rekreacji. Prowadzi do marginalizacji i wykluczenia społecznego, a w konsekwencji do dziedziczenia niekorzystnych zjawisk społecznych. Prognozuje się wzrost problemów społecznych osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych społecznie. Problemy dotyczą poszczególnych grup społecznych, które z racji niekorzystnych sytuacji życiowych, czynników mniej lub bardziej zawinionych szczególnie zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Można zidentyfikować następujące grupy znajdujące się w trudnej sytuacji: długotrwale bezrobotne, osoby starsze i niepełnosprawne, uzależnione oraz bezdomne. Integracja tych grup wymaga wdrażania przemyślanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę tych populacji. Ponadto należy także kontynuować działania zaspokajające podstawowe potrzeby najuboższych i osób zagrożonych wykluczeniem, m.in. poprzez udzielenie schronienia osobom bezdomnym czy zapewnienie posiłku potrzebującym.

Kapitał społeczny i kapitał ludzki

Priorytetem jest, aby działania na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych oparte zostały na wzajemnej współpracy instytucji publicznych i niepublicznych, z naciskiem na sektor pozarządowy, działających w obszarze pomocy społecznej i integracji społecznej. Stwarzanie korzystnych warunków dla partycypacji społecznej mieszkańców, w różnych formach: działań grup

obywatelskich, organizacji pozarządowych, ruchów społecznych, zapewnienie udziału w procesach komunikacji może w efekcie prowadzić do podniesienia poziomu kapitału społecznego, który pozwoli na zmniejszanie różnic i nierówności społecznych. Budowa kapitału społecznego, tj. zaufania, zrozumienia, wspólnych wartości, które integrują społeczność, a przez to umożliwiają wspólne działania, jest kluczową kwestią dla zrównoważonego rozwoju społecznego.

Dla powodzenia realizacji niniejszej Strategii niezmiernie istotny jest jeszcze jeden element, tj. kapitał ludzki. Jest to wiedza, umiejętności, kwalifikacje i zdolności ludzi do szybkiego oraz skutecznego radzenia sobie z problemami natury zarówno społecznej jak i psychologicznej. Biorąc pod uwagę ten czynnik należy zauważyć, iż obserwowany jest postępujący deficyt związany z pozyskiwaniem wykwalifikowanej kadry do świadczenia usług społecznych, w tym w szczególności opiekunek środowiskowych, asystentów osobistych osób niepełnosprawnych czy opiekunów osób starszych. Ma to związek ze specyfiką wykonywanych zadań, jak również małą atrakcyjnością wynagrodzenia. Zasadnym więc jest promowanie wymienionych wyżej zawodów oraz zapewnienie odpowiednich warunków pracy.

VI. ANALIZA SWOT

Wypracowanie katalogu celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym Miasta, poprzedziło przeprowadzenie tzw. analizy SWOT. Narzędzie to pozwoliło na pogłębioną ocenę otoczenia planowanych w przedmiotowej Strategii kierunków działań. Analiza posłużyła uporządkowaniu informacji mających kluczowe znaczenie dla polityki społecznej realizowanej w Mieście Bełchatowie w zakresie identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu realizującego jej zadania oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwoliła również oszacować potencjał, jakim dysponuje Miasto oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. W oparciu o zidentyfikowane problemy społeczne wytypowano wskazane poniżej obszary priorytetowe w ramach, których dokonano analizy SWOT.

1. Rodzina.
2. Przemoc w rodzinie i uzależnienia.
3. Niepełnosprawność i osoby starsze.
4. Bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne.

OBSZAR PRIORYTETOWY I: RODZINA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>→ Funkcjonowanie opieki żłobkowej, przedszkolnej, szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego.</p> <p>→ Kształcenie specjalne w przedszkolach i szkołach (wczesne wspomaganie rozwoju dziecka, oddziały integracyjne, nauczanie indywidualne, zajęcia rewalidacyjne).</p>	<p>→ Występowanie zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikającej z niskich kompetencji rodziców.</p> <p>→ Dysfunkcje w rodzinach wynikające w szczególności z problemów opiekuńczo-wychowawczych.</p> <p>→ Wieloaspektowość dysfunkcji, szczególnie w rodzinach wielodzietnych.</p>

<ul style="list-style-type: none"> → Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. → Polityka prorodzinna Miasta, m.in. poprzez realizację Programów: Karta Dużej Rodziny oraz Bełchatowska Karta Rodziny. → Funkcjonująca dla dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego w ramach działań prowadzonych przez jednostki kultury i sportu. → Dobrze funkcjonujący system organizacyjny MOPS oraz profesjonalnie przygotowana i kompetentna kadra MOPS, realizująca zadania w zakresie przeciwdziałania dysfunkjom w rodzinie i wsparcia rodziny. → Nowe standardy pomocy społecznej podnoszące jakość obsługi klientów, m.in. oddzielenie czynności administracyjnych od pracy socjalnej. → Współpraca MOPS, m.in. z placówkami oświatowymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi w zakresie wspólnych działań na rzecz rodziny. → Realizacja projektów skierowanych do rodzin problemowych w ramach środków własnych i zewnętrznych. → Skoordynowany i rozwinięty system wsparcia rodziny, m.in. w formie asystenta rodziny, placówek wsparcia dziennego, bezpłatnego wsparcia terapeutycznego (w tym terapeuty rodzinnego), grup wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego, prawnego, mediacyjnego. → Efektywny system dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych. → Pozyskiwanie lokali mieszkalnych dla rodzin o najniższych dochodach. → Pomoc finansowa w postaci dodatku mieszkaniowego i energetycznego. → Funkcjonowanie i realizacja „Programu Wspierania Rodziny w Mieście Bełchatowie na lata 2019-2021”. → Aktywna realizacja Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie działań na rzecz wspierania rodziny.	<ul style="list-style-type: none"> → Wyuczona bezradność w sprawach opiekuńczych i funkcjonowaniu rodziny. → Duży odsetek rodzin korzystających długotrwanie z pomocy społecznej wykazujących się bezradnością i biernością w rozwiązywaniu problemów życiowych. → Bezrobocie rodziców i pozostałych pełnoletnich członków rodzin. → Problemy finansowe i ubóstwo części rodzin. → Postawy roszczeniowe rodzin korzystających ze wsparcia MOPS. → Kryzys rodziny, przejmowanie funkcji rodziny przez instytucje. → Pogłębiające się zróżnicowanie socjalne grup społecznych. → Niedostateczna promocja pozytywnego wizerunku małżeństwa i rodziny. → Ograniczone zasoby mieszkaniowe Miasta w stosunku do potrzeb, długi czas oczekiwania na lokal komunalny lub socjalny. → Deficyt związany z pozyskiwaniem wykwalifikowanej kadry do świadczenia usług społecznych. → Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów służby zdrowia, w tym brak lekarzy w zakresie psychiatrii dziecięcej. → Niski prestiż zawodów w pomocy społecznej.
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych na przestrzeni ostatnich lat. → Odbudowanie funkcji opiekuńczych i wychowawczych rodziny wobec dzieci. → Poszerzenie oferty zajęć wychowawczych dla rodziców mających niskie kompetencje w tym zakresie oraz rozwój zajęć dla dzieci i młodzieży podnoszących ich kompetencje psychospołeczne. → Skuteczna pomoc w konstruktywnym rozwiązywaniu konfliktów i kryzysów w rodzinie. → Zwiększenie liczby działań wspierających integrację rodziny oraz promujących pozytywny wizerunek małżeństwa rodziny. → Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin problemowych oraz zwiększenie dostępu do alternatywnych form wypoczynku. → Zwiększanie efektywności wsparcia materialnego dla rodzin. → Dostępność środków zewnętrznych na zadania wspierające rodzinę. → Systematyczny rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi, działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży. → Większa liczba szkoleń i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze pracy z rodziną.	<ul style="list-style-type: none"> → Rosnąca dysfunkcyjność rodzin, kryzys jej roli w życiu społecznym, rozpad więzi rodzinnych. → Zmniejszająca się rola rodziny jako źródła wsparcia. → Pogłębiająca się zaburzona komunikacja w relacjach wzajemnych w rodzinie. → Wielopokoleniowe pozostawanie w systemie pomocy, z uwagi na wyuczoną bezradność rodzin niewydolnych wychowawczo. → Sytuacja gospodarcza, wpływająca na kwestie związane z bezrobociem i ubóstwem w rodzinach. → Wzrost poziomu informatyzacji zakłócającej tradycyjne życie rodzinne. → Starzenie się społeczeństwa. → Niskie środki finansowe na wynagrodzenia kadry.

OBSZAR PRIORYTETOWY II: PRZEMOC W RODZINIE I UZALEŻNIENIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>→ Skoordynowany i rozwinięty system przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie, m.in. funkcjonowanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktu Konsultacyjnego KARAN, Bełchatowskiego Centrum Profilaktyki i Terapii, Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy (struktury MOPS), Zespołu Interdyscyplinarnego, bezpłatnego wsparcia terapeutycznego, grup wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Występowanie uzależnień i przemocy w rodzinie. → Dziedziczenie złych nawyków i zachowań społecznych. → Trudności w pokonywaniu bariery psychologicznej przez osoby dotknięte problemem przemocy.

<ul style="list-style-type: none"> → Profesjonalnie przygotowana i kompetentna kadra realizująca zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom. → Nowe standardy pomocy społecznej podnoszące jakość obsługi klientów, m.in. oddzielenie czynności administracyjnych od pracy socjalnej. → Funkcjonowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023. → Funkcjonowanie i realizacja Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Bełchatowa na lata 2017-2021. → Funkcjonowanie i realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta Bełchatowa na 2021 rok. → Funkcjonowanie ośrodków leczenia odwykowego dla osób uzależnionych i współuzależnionych. → Podejmowane działania profilaktyczne, informacyjne, edukacyjne i prozdrowotne dotyczące przemocy w rodzinie i uzależnień dzieci i młodzieży. → Aktywna realizacja Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> → Brak miejsca interwencyjnego na terenie Miasta dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. → Ograniczony dostęp do specjalistycznych placówek leczenia osób uzależnionych (brak na terenie Miasta oddziału leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych - oddziału detoksykacyjnego oraz całodobowego oddziału terapii uzależnienia). → Niski wskaźnik skuteczności działań motywujących osoby stosujące przemoc do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Zwiększenie działań profilaktycznych, informacyjnych, edukacyjnych i prozdrowotnych skierowanych do dzieci i młodzieży. → Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom. → Przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych. → Rozbudowa narzędzi zapewniających osobom dotkniętym przemocą zmianę obecnej sytuacji. → Systematyczny wzrost dostępności do pomocy specjalistycznej.	<ul style="list-style-type: none"> → Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i kontaktu z innymi substancjami psychoaktywnymi. → Wzrost liczby rodzin, w których stosowana jest przemoc i osób uzależnionych, stan epidemiologiczny COVID-19 pogłębia to zjawisko. → Łatwa dostępność do napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych, np. dopalaczy. → Rosnące zagrożenie uzależnieniami behawioralnymi (Internet, gry komputerowe, telefon komórkowy) i cyberprzemocą. → Zagrożenie przestępczością nieletnich.

<ul style="list-style-type: none"> → Zwiększenie świadomości społecznej na temat uzależnień i przemocy. → Szkolenia kadr działających w obszarze uzależnień i przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> → Postępujący proces marginalizacji zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu uzależnienia. → Wykorzystywanie procedury „Niebieskie Karty” w sprawach rodzinnych, w tym rozwodowych. → Brak przepisów prawa i narzędzi wpływu pozwalających wyciągnąć konsekwencje za nieobecność sprawcy przemocy na spotkaniach grup roboczych oraz niepodejmowania zadeklarowanych działań. → Niewystarczające środki finansowe na realizację zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
--	--

OBSZAR PRIORYTETOWY III: NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I OSOBY STARSZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Rozwijająca się oferta usług dla osób niepełnosprawnych, w zakresie: usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, asystentów osobistych osób niepełnosprawnych. → Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy „Koniczynka” dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz świetlicy środowiskowej i miejsca krótkookresowego pobytu dla osób niepełnosprawnych. → Organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych. → Funkcjonowanie mieszkania chronionego. → Organizacja wydarzeń integrujących społecznie, osoby niepełnosprawne i starsze. → Oferta sportowa, kulturalna i rekreacyjna dla osób niepełnosprawnych i osób starszych. → Działania na rzecz profilaktyki zdrowotnej, m.in. wśród seniorów w ramach Punktu Informacji Prozdrowotnej i wydarzeń promujących zdrowy styl życia. → Likwidowanie barier utrudniających codzienne funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym. → Funkcjonowanie Bełchatowskiej Karty Rodziny skierowanej do osób niepełnosprawnych i seniorów. → Aktywnie funkcjonujące organizacje pozarządowe ukierunkowane na działania dla	<ul style="list-style-type: none"> → Duży wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. → Niewystarczająca opieka nad niesamodzielnymi osobami starszymi i osobami niepełnosprawnymi ze strony rodziny. → Ograniczone możliwości działań w zakresie zapobiegania problemowi pogłębiającego się ubóstwa osób starszych i osób niepełnosprawnych. → Trudności z asymilacją społeczną, związane z występującymi barierami społecznymi, komunikacyjnymi i architektonicznymi. → Niewystarczająca liczba mieszkań chronionych wspieranych. → Ograniczona liczba placówek dziennego pobytu dla osób niesamodzielnych, w szczególności niesamodzielnych osób starszych. → Brak wsparcia w postaci opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych. → Ograniczona dostępność wykwalifikowanej kadry pracującej z niesamodzielnymi osobami starszymi. → Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, w tym brak lekarzy w zakresie geriatrii i gerontologii. → Niewystarczająco rozwinięty wolontariat, m.in. mogący wspierać osoby niepełnosprawne i osoby starsze.

<p>seniorów i osób niepełnosprawnych, współpracujące z instytucjami samorządowymi i samorządem.</p> <p>→ Aktywna realizacja Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.</p> <p>→ Nowe standardy pomocy społecznej podnoszące jakość obsługi klientów, m.in. oddzielenie czynności administracyjnych od pracy socjalnej.</p>	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>→ Podjęcie działań w celu zwiększenia aktywności i integracji osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>→ Rozwój usług środowiskowych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>→ Podjęcie działań inicjujących wolontariat na rzecz i wśród osób starszych i osób niepełnosprawnych.</p> <p>→ Dostępność środków zewnętrznych na zadania skierowane do osób starszych i osób niepełnosprawnych.</p> <p>→ Wzrost społecznej akceptacji osób starszych i osób niepełnosprawnych.</p> <p>→ Możliwość uzyskania przez osoby starsze i osoby niepełnosprawne pomocy ze strony rodziny.</p> <p>→ Podjęcie działań w celu odpowiedniego przygotowania kadry do pracy w obszarze wsparcia i pomocy osobom starszym, w tym niesamodzielnym.</p>	<p>→ Zaostrzenie trendów demograficznych - postępujący procesy starzenia się ludności Miasta.</p> <p>→ Zmiany demograficzne skutkujące wcześniejszym korzystaniem z systemu środowiskowego i instytucjonalnego wsparcia.</p> <p>→ Wzrastające zapotrzebowanie na pomoc środowiskową świadczoną wobec osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie mieszkań chronionych, placówek pobytu dziennego i asystentów osób starszych.</p> <p>→ Wzrastająca liczba osób starszych wymagających zabezpieczenia opieki instytucjonalnej w formie domów pomocy społecznej.</p> <p>→ Zwiększająca się liczba usług opiekuńczych dla osób starszych, osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.</p> <p>→ Zbyt długi czasookres oczekiwania na bezpłatne usługi rehabilitacyjne, medyczne.</p> <p>→ Wysokie nakłady na realizację usług.</p> <p>→ Niedoinwestowanie polityki senioralnej dla seniora samotnego - zależnego.</p> <p>→ Postępujący proces marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu wieku lub niepełnosprawności.</p>

OBSZAR PRIORYTETOWY IV: BEZROBOCIE, UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	
MOCNE STRONY	SLABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> → Oferta dla osób bezrobotnych - szkolenia, kursy z Powiatowego Urzędu Pracy. → Dobrze funkcjonujący system organizacyjny MOPS oraz profesjonalnie przygotowana i kompetentna kadra MOPS, realizująca zadania w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. → Nowe standardy pomocy społecznej podnoszące jakość obsługi klientów, m.in. oddzielenie czynności administracyjnych od pracy socjalnej. → Efektywny system dożywiania najuboższych mieszkańców, w tym osób bezdomnych. → Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie, w tym osób bezrobotnych i bezdomnych. → Korzystne położenie geograficzne, dostępność terenów inwestycyjnych i szlaków komunikacyjnych. → Funkcjonowanie Schroniska dla Bezdomnych oraz miejsca tymczasowego schronienia. → Aktywna realizacja Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w zakresie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie.	<ul style="list-style-type: none"> → Rosnący udział kobiet wśród osób bezrobotnych. → Utrzymujący się znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców Miasta, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. → Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. → Ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych, przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonyj bezradności. → Ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych. → Występowanie bezdomności na terenie Miasta. → Deficyt podmiotów ekonomii społecznej w Mieście, w wymiarze funkcjonalnym (np. spółdzielnie socjalne, jednostki reintegracyjne). → Niski poziom świadomości odnośnie roli i znaczenia ekonomii społecznej. → Niski poziom wykształcenia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> → Efektywna aktywizacja zawodowa osób niepracujących i poszukujących pracy, w szczególności długotrwale wykluczonych z rynku pracy. → Intensyfikacja działań na rzecz nabycia lub wzrostu kompetencji społeczno-zawodowych przez osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub wykluczone społecznie. → Wzmocnienie potencjału instytucji publicznych oraz rozwój aktywności i współpracy instytucji publicznych i niepublicznych działających w obszarze pomocy społecznej i integracji społecznej, szczególnie sektora niepublicznego, w tym współpracy ośrodka pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> → Emigracja zarobkowa na skalę masową w uwagi na brak perspektyw zawodowych, zwłaszcza dla wykształconych młodych ludzi. → Brak zainteresowania mieszkańców tworzeniem podmiotów ekonomii społecznej. → Ryzyko wystąpienia negatywnych zjawisk społecznych będących konsekwencją długotrwałego pozostawania bez zatrudnienia (uzależnień, zaburzeń psychicznych, ubóstwa, itp.). → Choroby cywilizacyjne, dziedziczenie złych nawyków przez młodzież. → Zubożenie społeczeństwa. → Pogłębiający się proces marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

<ul style="list-style-type: none"> → Rozbudowa narzędzi zapewniających osobom wykluczonym dostęp do usług publicznych pozwalających na powrót na rynek pracy. → Większa świadomość społeczna na temat zjawiska wykluczenia społecznego. → Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry pracującej z osobami z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	<p>z powodu długotrwałego bezrobocia lub bezdomności.</p> <p>→ Wzrastające zagrożenie przestępczością.</p>
---	--

VII. CZĘŚĆ STRATEGICZNA

Niniejszy rozdział stanowi część programową w zakresie lokalnej polityki społecznej. Określa wizję, misję, cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań planowanych na lata 2021-2027 na rzecz rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych Miasta Bełchatowa.

1. Wizja i misja

Wizja to wyraz aspiracji Miasta Bełchatowa w zakresie rozwoju społecznego mieszkańców. Jest wyzwaniem i stanowi tło doboru i oceny zasadności przyjętych celów strategicznych, na których osiągnięcie pozwolą projektowane kierunki działań.

Wizja Strategii

Miasto Bełchatów miejscem zrównoważonego rozwoju, z dobrze rozwiniętą siecią wysokiej jakości usług społecznych, dostępnych dla mieszkańców oraz warunkami sprzyjającymi podnoszeniu poziomu kapitału społecznego

Przyjęta misja stanowi kluczowy element niniejszej Strategii i jest naczelnym celem, który motywuje osoby zaangażowane w działania i jednoczy grupy.

Misja Strategii

Odpowiedzialny rozwój społeczny mieszkańców Miasta Bełchatowa poprzez skuteczne działania na rzecz integracji, podejmowane w oparciu o zintegrowany system pomocy społecznej, wspierający rodzinę oraz aktywną integrację mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, przy współpracy z lokalnymi partnerami w celu eliminacji negatywnych zjawisk społecznych

Tak zdefiniowana misja zakłada stworzenie wielopłaszczyznowego, zintegrowanego i efektywnego systemu wsparcia i włączenia społecznego grup defaworyzowanych, opartego o innowacyjne rozwiązania wspomagające rozwój udzielanej pomocy oraz szeroko rozumianą aktywizację środowiska lokalnego, co stanowi główne przesłanie niniejszej Strategii.

2. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Wypełnienie przyjętej wizji Miasta Bełchatowa w zakresie rozwoju społecznego mieszkańców i misji przedmiotowej Strategii wymaga wyznaczenia niezbędnych kierunków działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Cele te zostały sformułowane w oparciu o rozpoznane problemy społeczne oraz analizę SWOT. Bezpośrednio nawiązują one do zadań i kompetencji samorządu gminy i skupiają się na rzeczywistych możliwościach realizacyjnych Miasta. Kierunki działań natomiast wyznaczono w ramach ogólnych celów operacyjnych.

W dalszej kolejności wskazano także termin realizacji projektowanych działań oraz wskaźniki monitorujące poziom zdefiniowanych celów strategicznych. Określono również podmioty zaangażowane w realizację przedmiotowej Strategii.

W zakresie objętym Strategią prognozuje się, że wdrożone projektowane działania pozwolą osiągnąć sformułowane cele strategiczne i przyczynią się do pożądanых zmian, wskazanych w niniejszej Strategii.

OBSZAR PRIORYTETOWY I: RODZINA		
CEL STRATEGICZNY 1		
ZAPEWNIENIE RODZINOM BĘDĄCYM W KRYZYSIE ODPOWIEDNICH WARUNKÓW DO PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA		
Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki monitorujące
1.1. Rozwijanie i wzmocnianie podstawowych funkcji rodziny.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zapewnienie dostępu do bezpłatnego wsparcia specjalistycznego dla rodzin niewydolnych wychowawczo, w tym poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, mediacyjnego, pomocy terapeutycznej itp. 3. Podejmowanie działań informacyjnych i psychoedukacyjnych w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, a także rozwijanie kompetencji rodzicielskich, kierowanych szczególnie do osób mogących mieć trudności z wypełnianiem roli rodziców. 4. Podejmowanie działań podnoszących kompetencje psychospołeczne dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. 5. Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka celem objęcia jak najwcześniejszej kompleksową pomocą jak największej liczby rodzin problemowych.	<p>Termin realizacji</p> <p>2021-2027</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pracą socjalną • liczba punktów wsparcia specjalistycznego • liczba porad/konsultacji/spotkań terapeutycznych • liczba osób/rodzin objętych wsparciem specjalistycznym • liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjnych (broszury, informatory, poradniki itp.) • liczba podejmowanych działań psychoedukacyjnych (programy, warsztaty itp.) • liczba osób objętych działaniami psychoedukacyjnymi • liczba działań podnoszących kompetencje psychospołeczne (programy, warsztaty itp.) • liczba osób objętych działaniami podnoszącymi kompetencje psychospołeczne • liczba asystentów rodziny • liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny • liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego

1.2. Zapobieganie degradacji społecznej i ekonomicznej rodzin o najniższych dochodach.	1. Udostępnianie lokali mieszkalnych, tj. socjalnych z umową na czas określony oraz o obniżonym standardzie z umową na czas nieokreślony. 2. Edukowanie rodzin w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. 3. Kontynuacja systemu bezpłatnego dożywiania dzieci z rodzin najuboższych. 4. Podejmowanie inicjatyw wspierających rodziny wielodzietne poprzez zwiększenie członkom tych rodzin dostępności	2021-2027
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych wsparciem tych placówek • liczba rodzin z dziećmi objętymi usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi
	6. Opracowywanie i wprowadzanie nowych form i metod pracy odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj nowych form i metod pracy z rodziną i dzieckiem
	7. Inicjowanie i wspieranie działań na rzecz wzmocnienia relacji wewnątrzrodzinnych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj działań na rzecz wzmocnienia relacji wewnątrzrodzinnych
	8. Inicjowanie różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną (organizacja imprez, festynów).	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj przedsięwzięć integrujących rodziny ze społecznością lokalną
	9. Podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej oraz innych form instytucjonalnej opieki (m.in. systematyczna diagnoza zdolności rodziny, zabezpieczenie stabilności psychiczno-emocjonalnej dziecka).	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych
	1. Udostępnianie lokali mieszkalnych, tj. socjalnych z umową na czas określony oraz o obniżonym standardzie z umową na czas nieokreślony.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba pozyskanych lokali mieszkalnych • liczba zasiedlonych lokali mieszkalnych
	2. Edukowanie rodzin w zakresie racjonalnego gospodarowania budżetem domowym.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem
	3. Kontynuacja systemu bezpłatnego dożywiania dzieci z rodzin najuboższych.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc wydawania bezpłatnych posiłków dla dzieci i młodzieży • liczba osób objętych wsparciem
	4. Podejmowanie inicjatyw wspierających rodziny wielodzietne poprzez zwiększenie członkom tych rodzin dostępności	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin, które otrzymały Kartę Dużej Rodziny (KDR), w tym liczba osób

	w ramach systemów zniżkowych do różnorodnych dóbr i usług.			<ul style="list-style-type: none"> liczba rodzin, które otrzymały Belchatowską Kartę Rodziny (BKR), w tym liczba osób liczba rodzin, którym udzielono wsparcia finansowego
	5. Wsparcie finansowe rodzin w trudnej sytuacji społeczno-bytowej.			
1.3. Poszerzenie oferty dla wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz zwiększenie ich uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.	1. Podejmowanie działań zwiększających dostępność do dodatkowej oferty edukacyjnej.		2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> liczba i rodzaj przedsięwzięć służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
	2. Organizacja bezpłatnych lub nisko płatnych form wypoczynku.			<ul style="list-style-type: none"> liczba zorganizowanych form wypoczynku liczba osób uczestniczących w tych przedsięwzięciach
	3. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego w zakresie rozwoju zainteresowań oraz uzdolnień i młodzieży, m.in. zajęć sportowo-rekreacyjnych, kulturalno-edukacyjnych.			<ul style="list-style-type: none"> liczba podmiotów organizujących dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży w zakresie rozwoju zainteresowań i uzdolnień liczba i rodzaj zajęć liczba osób uczestniczących w tych zajęciach
	4. Rozwijanie oferty placówek wsparcia dziennego.			<ul style="list-style-type: none"> liczba i rodzaj nowych przedsięwzięć liczba dzieci objętych wsparciem
Realizator merytoryczny				Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Partnerzy w realizacji				Wg kompetencji poszczególne wydziały Urzędu Miasta Belchatowa, m.in. Wydział Spraw Społecznych, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Wydział Oświaty, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze polityki społecznej, placówki oświatowe, żłobki, placówki kulturalne, jednostki ochrony zdrowia, policja, sąd rejonowy i kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.
Źródła finansowania				→ budżet MOPS → budżet Miasta → budżet państwa w ramach dotacji na finansowanie zadań własnych oraz zadań zleconych

	<ul style="list-style-type: none"> → fundusze krajowe w ramach innych programów i grantów → fundusze Unii Europejskiej → fundusze własne organizacji pozarządowych
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> → Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi poprzez wielopłaszczyznowe wspieranie w prawidłowym wypełnianiu podstawowych funkcji rodziny. → Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. → Podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce. → Zmniejszenie zagrożeń wynikających z braku zapewnienia opieki dzieciom i młodzieży w czasie wolnym od nauki poprzez rozwijanie zainteresowań i zdobywanie nowych umiejętności. → Wzrost społecznej integracji, gdzie rodziny w kryzysie mają zapewnione odpowiednie i wszechstronne wsparcie umożliwiający przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych oraz godne warunki życia.

OBSZAR PRIORYTETOWY II: PRZEMOC W RODZINIE I UZALEŻNIENIA		
CEL STRATEGICZNY 2		
SKUTECZNE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE I UZALEŻNIENIOM		
	Kierunki działań	Wskaźniki monitorujące
Cele operacyjne		Termin realizacji 2021-2027
	2.1. Rozwój form pomocy rodzinom z problemem przemocy i uzależnień oraz zintensyfikowanie działań profilaktycznych w tym zakresie.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów udzielających wsparcia specjalistycznego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz uzależnionych • liczba porad/konsultacji/spotkań terapeutycznych/osób/godzin pracy specjalistów
	1. Zapewnienie bezpłatnego wsparcia specjalistycznego dla rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie, w tym poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, dotyczącego uzależnień i przemocy w rodzinie, pomocy terapeutycznej itp.	
	2. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach z problemem uzależnień i przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pracą socjalną
	3. Tworzenie warunków do funkcjonowania grup wsparcia dla osób z problemem uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • liczba grup wsparcia • liczba osób w nich uczestniczących

	<p>4. Podejmowanie działań w zakresie profilaktyki uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w obszarze innych zagrożeń społecznych, m.in. dotyczących cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, w szczególności skierowanych do dzieci i młodzieży, rodziców oraz nauczycieli.</p> <p>5. Opracowywanie i wprowadzanie nowych form pomocy odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.</p> <p>6. Prowadzenie działań motywujących, interwencyjnych oraz prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzależnień.</p> <p>7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie tymczasowego schronienia interwencyjnego na terenie Miasta oraz zabezpieczenie miejsc w ośrodkach wsparcia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba działań profilaktycznych (np. pogadanki, prelekcje, warsztaty, szkolenia) • liczba i rodzaj nowych form pomocy • liczba osób skierowanych do MKRPA, w tym osób stosujących przemoc • liczba osób, które stały się na posiedzenia MKRPA, w tym liczba osób deklarujących podjęcie dobrowolnego leczenia odwykowego • liczba osób, w stosunku do których MKRPA wystąpiła do Sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego • liczba osób, które zgłosiły się do programów korekcyjno-edukacyjnych • liczba osób zatrzymanych w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych • liczba wydanych nakazów opuszczenia mieszkania, zakazów zbliżania • liczba osób skazanych za znęcanie się nad rodziną • liczba osób, którym udzielono tymczasowego schronienia interwencyjnego
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> → budżet państwa w ramach dotacji na finansowanie zadań własnych oraz zadań zleconych → fundusze krajowe w ramach innych programów i grantów → fundusze Unii Europejskiej → fundusze własne organizacji pozarządowych
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> → Wzrost dostępności do udzielanych form pomocy rodzinom z problemem przemocy i uzależnień oraz skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych. → Zmniejszenie dostępności alkoholu i innych środków psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. → Wzrost wskaźnika wykrywalności przestępczości związanej z dostępnością substancji psychoaktywnych. → Wzrost świadomości społecznej wobec negatywnych skutków zjawiska przemocy społecznej oraz uzależnień.

OBSZAR PRIORYTETOWY III: NIEPELNOŚĆ I OSOBY STARSZE		
CEL STRATEGICZNY 3 WSPIERANIE FUNKCJONOWANIA I INTEGRACJI OSÓB STARSZYCH ORAZ OSÓB NIEPELNOŚĆ W ŚRODOWISKU LOKALNYM		
Cele operacyjne	Kierunki działań	Termin realizacji
3.1. Rozwój usług z zakresu profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia oraz zapobieganie degradacji ekonomicznej osób starszych i osób niepełnosprawnych.	1. Podejmowanie działań na rzecz popularyzacji aktywnego i zdrowego stylu życia.	2021-2027
	2. Zapewnienie świadczeń pieniężnych przyznawanych w trudnej sytuacji materialnej.	
	3. Podejmowanie inicjatyw na rzecz rozwijania lokalnych usług dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	
3.2. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	1. Tworzenie dziennych form opieki i wsparcia dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	2021-2027
	2. Organizowanie usług asystenckich dla osób starszych i osób niepełnosprawnych.	
	Wskaźniki monitorujące	
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsięwzięć profilaktycznych upowszechniających aktywny i zdrowy styl życia • liczba akcji promujących aktywny i zdrowy styl życia • liczba osób, którym udzielono wsparcia finansowego • liczba osób, którzy otrzymali Belchatowską Kartę Rodziny (BKR) • liczba funkcjonujących placówek dziennego pobytu oraz liczba osób nimi objętych • liczba osób objętych pomocą asystenta osoby starszej

3.3. Włączenie potencjału rodziny i bliskiego otoczenia w działania wspierające osoby starsze i osoby niepełnosprawne.	3. Zapewnienie warunków do rozwoju usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczonych w miejscu zamieszkania.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych pomocą asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej • liczba osób objętych pomocą usługową • liczba mieszkańców chronionych • liczba osób objętych wsparciem • liczba osób objętych wsparciem • liczba podmiotów udostępniających sprzęt rehabilitacyjny i medyczny • liczba osób korzystających z usług wypożyczalni • liczba osób objętych wsparciem • liczba opracowań • liczba szkoleń dla opiekunów nieformalnych w zakresie wspierania osób starszych i niepełnosprawnych • liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego • liczba miejsc opieki wytchnieniowej • liczba osób objętych wsparciem
	4. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju mieszkalnictwa chronionego zapewniającego możliwość świadczenia całodobowej opieki w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych przy jednoczesnych działaniach aktywizujących.		
	5. Organizacja oraz dostarczanie posiłków osobom niemogącym samodzielnie ich przygotować.		
3.3. Włączenie potencjału rodziny i bliskiego otoczenia w działania wspierające osoby starsze i osoby niepełnosprawne.	6. Zapewnienie dostępności czasowego wypożyczenia sprzętu medycznego i do opieki nad osobami starszymi i osobami niepełnosprawnymi w warunkach domowych.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów udostępniających sprzęt rehabilitacyjny i medyczny • liczba osób korzystających z usług wypożyczalni • liczba osób objętych wsparciem • liczba opracowań • liczba szkoleń dla opiekunów nieformalnych w zakresie wspierania osób starszych i niepełnosprawnych • liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego • liczba miejsc opieki wytchnieniowej • liczba osób objętych wsparciem
	7. Udzielanie osobom starszym i osobom niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej.		
	1. Diagnozowanie potrzeb rodzin/opiekunów nieformalnych osób starszych i osób niepełnosprawnych.		
3.3. Włączenie potencjału rodziny i bliskiego otoczenia w działania wspierające osoby starsze i osoby niepełnosprawne.	2. Zapewnienie dostępu opiekunom nieformalnym do bezpłatnego wsparcia edukacyjno-doradczego w zakresie świadczenia opieki wobec osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadczenie poradnictwa specjalistycznego, szczególnie psychologicznego.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podmiotów udostępniających sprzęt rehabilitacyjny i medyczny • liczba osób korzystających z usług wypożyczalni • liczba osób objętych wsparciem • liczba opracowań • liczba szkoleń dla opiekunów nieformalnych w zakresie wspierania osób starszych i niepełnosprawnych • liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistycznego • liczba miejsc opieki wytchnieniowej • liczba osób objętych wsparciem
	3. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju opieki krótkookresowej (tzw. opieka wytchnieniowa) adresowanej do opiekunów nieformalnych osób starszych i osób niepełnosprawnych.		

Urząd Miasta Belchatowa

3.4. Stworzenie osobom starszym i osobom niepełnosprawnym warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnej integracji.	1. Podejmowanie działań na rzecz pełnej dostępności przestrzeni publicznej w aspekcie architektonicznym, transportowym, informacyjnym.	2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, transportowych, informacyjnych • liczba rodzaju przedsięwzięć /zajęć/warsztatów/projektów • liczba zrealizowanych przedsięwzięć
	2. Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.		
	3. Podejmowanie działań w zakresie współpracy i integracji międzypokoleniowej z wykorzystaniem potencjału osób starszych.		
3.5. Wzmocnienie bezpieczeństwa osób starszych.	1. Podejmowanie działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa fizycznego i zdrowotnego osób starszych.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wprowadzonych nowych technologii na rzecz zintegrowanej opieki zdrowotnej lub zwiększenia bezpieczeństwa fizycznego • liczba usług edukacyjnych zapobiegających wykluczeniu cyfrowemu
	2. Promowanie technologii ICT i innowacji społecznych zwiększających bezpieczeństwo fizyczne i zdrowotne osób starszych.		
3.6. Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej o potrzebach i problemach ludzi starszych i niepełnosprawnych.	1. Inicjowanie działań na rzecz podnoszenia poziomu wiedzy i społecznej akceptacji osób starszych i osób niepełnosprawnych.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych przedsięwzięć
Realizatorzy merytoryczni	Wg kompetencji poszczególne wydziały Urzędu Miasta Belchatowa, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej.		
Partnerzy w realizacji	Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze polityki społecznej, placówki kulturalne, placówki oświatowe, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, jednostki ochrony zdrowia, społeczność lokalna.		
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> → budżet MOPS → budżet Miasta → budżet państwa w ramach dotacji na finansowanie zadań własnych oraz zadań zleconych → fundusze krajowe w ramach innych programów i grantów → fundusze Unii Europejskiej		

	→ fundusze własne organizacji pozarządowych
Prognoza zmian	<p>→ Integracja osób starszych i osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.</p> <p>→ Pobudzenie aktywności osób starszych i osób niepełnosprawnych w obszarze społecznym, kulturalnym i sportowo-rekreacyjnym Miasta.</p> <p>→ Poprawa jakości i wzrost świadczonych środowiskowych form opieki i wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>→ Utrzymanie osób starszych osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.</p> <p>→ Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych oraz zwiększenie wiedzy na temat funkcjonowania grup społecznych z obniżoną sprawnością.</p>

OBSZAR PRIORYTETOWY IV: BEZROBOCIE, UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE		
CEL STRATEGICZNY 4 AKTYWIZACJA OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM		
Cele operacyjne	Kierunki działań	Termin realizacji
4.1. Rozwój usług aktywizujących bezrobotnych beneficjentów pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale bezrobotnych.	1. Wzmacnianie partnerstwa instytucji rynku pracy oraz instytucji pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób bezrobotnych. 2. Wdrażanie narzędzi i instrumentów aktywnej integracji na rzecz osób biernych zawodowo (aktywizacja społeczna, aktywizacja zawodowa, aktywizacja zdrowotna, aktywizacja edukacyjna).	2021-2027
		Wskaźniki monitorujące
		<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawartych porozumień • liczba osób objętych wsparciem w ramach zawartych porozumień • liczba osób objętych usługą pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego • liczba i rodzaj zastosowanych instrumentów aktywnej integracji • liczba osób, które znalazły pracę po zastosowaniu instrumentów aktywnej integracji • liczba zawartych i zrealizowanych kontraktów socjalnych

	3. Wspieranie bezrobotnych w procesie dotyczącym zmiany profilu zawodowego lub uzyskania dodatkowych kwalifikacji.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób objętych oddziaływaniem • liczba szkoleń • liczba osób, które znalazły zatrudnienie pod wpływem podjętych działań	
	4. Udzielanie osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem wsparcia finansowego.			<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób/rodzin, którym udzielono wsparcia finansowego z powodu bezrobocia
	5. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach z problemem bezrobocia.			<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pracą socjalną
4.2. Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej.	1. Propagowanie idei ekonomii społecznej wśród liderów społecznych oraz podejmowanie działań na rzecz współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej w zakresie wspierania rozwoju ekonomii społecznej.	2022-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podjętych przedsięwzięć	
4.3. Ograniczanie występowania ubóstwa wśród mieszkańców Miasta.	1. Udzielanie pomocy materialnej osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialno-bytowej.	2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób/rodzin objętych wsparciem finansowym z powodu ubóstwa • liczba mieszkańców otrzymujących dodatek mieszkaniowy • ogólna kwota wydatków w zakresie dodatku mieszkaniowego • liczba mieszkańców otrzymujących dodatek energetyczny • ogólna kwota wydatków w zakresie dodatku energetycznego	
	2. Zapewnienie mieszkańcom o najniższych dochodach dostępu do form pomocy chroniących przed utratą mieszkania.			
	3. Kontynuacja systemu bezpłatnego dożywiania najuboższych mieszkańców Miasta.			
	4. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach z problemem ubóstwa.			
	1. Zapewnienie możliwości udzielenia tymczasowego schronienia osobom tego pozbawionym.	2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc wydawania bezpłatnych posiłków/produktów żywnościowych • liczba osób objętych wsparciem • liczba rodzin objętych pracą socjalną • liczba osób objętych wsparciem	

4.4. Wzmocnienie systemu pomocy osobom bezdomnym.	2. Podejmowanie działań na rzecz aktywnej reintegracji osób bezdomnych (aktywizacja społeczna, aktywizacja zawodowa, aktywizacja zdrowotna, aktywizacja edukacyjna).	<ul style="list-style-type: none"> • liczba i rodzaj zastosowanych instrumentów aktywnej reintegracji • liczba zawartych i zrealizowanych kontraktów socjalnych • liczba osób usamodzielnionych
Realizatorzy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy, wg kompetencji poszczególne wydziały Urzędu Miasta Belchatowa, m.in. Wydział Spraw Społecznych, Wydział Spraw Lokalowych, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze polityki społecznej, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej, społeczność lokalna.	
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> → budżet MOPS → budżet Miasta → budżet państwa w ramach dotacji na finansowanie zadań własnych oraz zadań zleconych → fundusze krajowe w ramach innych programów i grantów → fundusze Unii Europejskiej → fundusze własne organizacji pozarządowych	
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> → Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów pomocy społecznej. → Poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego. → Zmniejszenie skali wykluczenia społecznego. → Wyjście z bezdomności, reintegracja społeczna osób wykluczonych społecznie.	

CEL STRATEGICZNY 5 PARTNERSTWO NA RZECZ BUDOWY KAPITAŁU SPOŁECZNEGO		
Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki monitorujące
5.1. Rozwój aktywności obywatelskiej.	1. Tworzenie warunków do aktywnej współpracy i współdziałania instytucji publicznych i niepublicznych realizujących zadania w obszarze polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z organizacjami	Termin realizacji 2021-2027 liczba przedsięwzięć i zakres podejmowanej współpracy

	<p>pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, koordynacja i wspieranie wspólnych projektów.</p> <p>2. Wspieranie rozwoju, upowszechnianie i promowanie sektora pozarządowego.</p> <p>3. Podejmowanie inicjatyw na rzecz pobudzania społecznego potencjału i aktywizowania społeczności lokalnej do wspólnych działań skierowanych do osób i rodzin wymagających interwencji społecznej.</p> <p>4. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy działających na rzecz grup defaworyzowanych.</p> <p>5. Diagnozowanie potrzeb i możliwości wsparcia środowiska lokalnego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.</p> <p>1. Wzmocnienie i rozwijanie kompetencji kadr działających na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.</p> <p>2. Rozwój dostępności superwizji dla osób pracujących na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • liczba zadań publicznych, realizowanych przez organizacje pozarządowe • liczba organizacji pozarządowych wspieranych przez samorząd • wysokość środków przekazanych organizacjom pozarządowym • liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono wsparcia lokalowego i merytorycznego • liczba aktywnych organizacji pozarządowych • forma i miejsce udostępnianych informacji na temat funkcjonujących organizacji pozarządowych na terenie Miasta • liczba nowych organizacji • liczba podejmowanych inicjatyw społecznych • liczba wolontariuszy (np. w szkołach funkcjonujących na terenie Miasta) • liczba realizowanych działań przy udziale wolontariuszy • liczba opracowanych raportów
<p>5.2. Profesjonalizacja zasobów ludzkich oraz upowszechnianie podejmowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w Mieście.</p>		2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń/kursów • liczba osób objętych szkoleniami/kursami • liczba godzin uczestnictwa w superwizji • liczba osób objętych superwizją

	3. Upowszechnianie informacji o miejscach i formach usług społecznych na rzecz społeczności lokalnej.	• liczba i rodzaj rozpowszechnionych materiałów o miejscach i formach usług społecznych
Realizatorzy merytoryczni	Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Bełchatowa, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne jednostki organizacyjne Miasta.	
Partnerzy w realizacji	Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze polityki społecznej, społeczność lokalna.	
Źródła finansowania	→ budżet Miasta → budżet państwa w ramach dotacji na finansowanie zadań własnych oraz zadań zleconych → fundusze krajowe w ramach innych programów i grantów → fundusze Unii Europejskiej → fundusze własne organizacji pozarządowych	
Prognoza zmian	→ Wzrost aktywności sektora pozarządowego. → Różnorodność form i wzrost efektywności współpracy z sektorem pozarządowym. → Rozwój aktywności mieszkańców i inicjatyw społecznych. → Wzrost liczby wolontariuszy działających na rzecz społeczności lokalnej, szczególnie grup defaworyzowanych. → Zwiększanie wiedzy społeczności lokalnej na temat miejsc i form usług społecznych świadczonych na terenie Miasta. → Wzrost kompetencji kadr działających w obszarze rozwiązywania lokalnych problemów społecznych.	

VIII. WDROŻENIE, MONITORING I EWALUACJA

Zgodnie z dyspozycją ustawową (ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie. Projektowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów merytorycznych. Przede wszystkim będą to pracownicy MOPS w Bełchatowie, którzy realizują zadania w zakresie pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze polityki społecznej.

Dodatkowo, w zależności od potrzeb, partnerami w skutecznym wdrażaniu podjętych działań w Strategii mogą być: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, policja, Straż Miejska, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, placówki opieki zdrowotnej, placówki oświatowe i kulturalne, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, wydziały Urzędu Miasta Bełchatowa wg kompetencji, m.in. Wydział Spraw Społecznych, Wydział Spraw Lokalowych, Wydział Oświaty oraz inne podmioty, których współdziałanie może przyczynić się do osiągnięcia prognozowanych zmian.

Podstawą skutecznego wdrażania zapisów strategicznych będzie monitoring, polegający na systematycznym gromadzeniu i analizie danych o realizowanych bądź już zrealizowanych działaniach. Jego celem będzie systematyczne określanie dynamiki zmian danego zjawiska. Ponadto w ramach prowadzonego monitoringu zakłada się również bieżącą weryfikację projektowanych działań, a w przypadku istotnych zmian społecznych lub pojawienia się nowych potrzeb społecznych, podjęcie działań aktualizujących obowiązującą Strategię.

Wdrażanie Strategii monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych. Informacja na temat realizacji przedmiotowego dokumentu oraz prognozowanych zmian przygotowywana będzie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie w formie raportów, pn. Raport z monitoringu Strategii i przedkładana Radzie Miejskiej w Bełchatowie co trzy lata jako załącznik do składanego sprawozdania z działalności jednostki. Ostatni raport zostanie przedłożony po zakończeniu realizacji przedmiotowej Strategii. Raport zawierać będzie również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb.

Podstawą oceny stopnia realizacji Strategii będą przyjęte wskaźniki monitorujące poziom realizacji celów strategicznych. Wskaźniki te w większości są dostępne w zasobach statystyki publicznej oraz zasobach informacyjnych podmiotów zaangażowanych w realizację zapisów Strategii. Przyjęty zakres wskaźników monitorujących jest zbiorem otwartym, co oznacza, że na potrzeby przedmiotowej Strategii, może on być modyfikowany np. poprzez podjęcie nowych wskaźników, które w odpowiedni sposób będą definiowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Monitoring wdrażanych zapisów strategicznych dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych efektów wdrożenia Strategii, tzn. czy uzyskane zmiany są zgodne z przyjętymi wcześniej prognozami i na co miały wpływ.

IX. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII I JEJ RAMY FINANSOWE

Narzędziem wykonawczym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 są działania nakierowane na realizację przyjętych w dokumencie celów operacyjnych. Strategia wdrażana będzie poprzez realizację programów, projektów, w tym projektów socjalnych oraz konkretnych zadań realizowanych przez podmioty i instytucje współdziałające na obszarze Miasta z administracją samorządową.

Do najważniejszych narzędzi wdrażania niniejszej Strategii należą opracowywane na konkretne przedziały czasowe, m.in.:

- program wspierania rodziny,
- program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- program przeciwdziałania narkomanii,
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, wdrażane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy,
- program współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- program ochrony zdrowia, który obejmuje swym zasięgiem zakres kompetencji Miasta w ramach realizacji zadań z obszaru ochrony zdrowia, m.in. zadania związane z profilaktyką, edukacją i promocją zdrowia.
- programy osłonowe adresowane do różnych kategorii społecznych w zależności od rozpoznanych potrzeb, np. „Bełchatowska Karta Rodziny”, w tym programy krajowe, których działania obejmują mieszkańców, np. Program „Za życiem”, Program „Karta Dużej Rodziny”, „Wspieraj seniora”, „Positek w szkole i w domu” itp.
- programy osłonowe adresowane do różnych kategorii społecznych w zależności od rozpoznanych potrzeb, w tym programy współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, np. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa, który będzie kontynuowany w ramach Programu Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa.

Działania mogą być realizowane na różnych poziomach począwszy od współpracy partnerskiej, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych w trybie określonym przepisami prawa. W zleceniu zadań preferuje się procedury oparte na przepisach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, promujące działania miejscowych organizacji pożytku publicznego z zachowaniem zasad konkurencyjności i najwyższej jakości rezultatów. Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami niniejszej Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celów strategicznych i celów operacyjnych wskazanych w dokumencie, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celów strategicznych. Za priorytetowe w realizacji celów strategicznych uznane będą programy i projekty wdrażane z zastosowaniem:

- metod partycypacyjnych - włączających interesariuszy społecznych (przedstawicieli społeczności lokalnych) do podejmowania wspólnych działań społecznych,

- metod aktywizujących - włączających osoby z tzw. kategorii ryzyka (doświadczające problemów lub zagrożone wystąpieniem problemów) w zmianę ich trudnej sytuacji,
- metod integrujących - wzmacniających lokalne więzi społeczne w czasie wspólnych działań na rzecz osób z grup ryzyka oraz na rzecz dobrych praktyk,
- metod profilaktycznych - zapobiegających pojawianiu się trudnych sytuacji społecznych oraz minimalizujących przyczyny generujące takie sytuacje,
- metod niwelujących - rozwiązujących problemy, eliminujących niepożądane zjawiska lub sytuacje.

Niezależnie od metod wdrażania Strategii, do realizacji celów strategicznych mogą przyczynić się wszystkie instytucje, organizacje i osoby bezpośrednio zaangażowane w wykonanie zadań, zarówno osoby reprezentujące instytucje Miasta Bełchatowa, jak i przedstawiciele organizacji pozarządowych, wolontariusze, przedsiębiorcy, mieszkańcy, sponsorzy i inne osoby.

Zapisy przedmiotowej Strategii będą również wdrażane poprzez realizację wiodących projektów, w tym:

- projektu pn. „Efektywna i skuteczna pomoc społeczna w Mieście Bełchatów” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, przewidzianego do realizacji w okresie 2020-2021.

Celem projektu jest wdrożenie usprawnień organizacyjnych polegających na oddzieleniu pracy administracyjnej od pracy socjalnej oraz usług socjalnych, aby w ten sposób poprawić jakość obsługi klienta MOPS oraz zoptymalizować wykorzystanie kompetencji zatrudnionych w nim pracowników socjalnych.

- projektu opartego o partnerską współpracę pn. „Centrum Usług Środowiskowych dla Powiatu Bełchatowskiego” współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020; przewidzianego do realizacji w okresie 2020-2023.

Projekt realizowany jest w partnerstwie pomiędzy: Stowarzyszeniem Rodziców i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Przyszań w Bełchatowie, Miastem Bełchatów, Powiatem Bełchatowskim, Gminą Rusiec, Gminą Zelów.

Głównym celem projektu jest rozwój usług dla osób niesamodzielnych i ich opiekunów faktycznych na terenie powiatu bełchatowskiego.

Zadania realizowane w ramach projektu to:

1. Miejsce krótkookresowego pobytu spełniające wymogi Dziennego Domu Pobytu - dla mieszkańców powiatu bełchatowskiego.
2. Świetlica środowiskowa - dla mieszkańców powiatu bełchatowskiego.
3. Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego - dla mieszkańców powiatu bełchatowskiego.

Realizator: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie.

4. Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej, w ramach którego udzielane jest wsparcie osobom niesamodzielnym z terenu Miasta Bełchatowa.
5. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ramach których świadczona jest pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych podopiecznych, opieka higieniczna, pielęgnacja zalecona przez lekarza, czynności wspomagające w kontaktowaniu się z otoczeniem, świadczone również w weekendy.
6. Rozszerzenie działalności Świetlicy Socjoterapeutycznej „Ster” i Świetlicy Środowiskowej „Promyk” o zajęcia korepetycje z języka angielskiego, języka polskiego, matematyki oraz zajęcia z twórczej integracji i opiekuńczo-wychowawcze.
Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bełchatowie.
7. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania - dla mieszkańców Gminy Zelów
8. Klub Seniora dla osób niesamodzielnych w Zalesiu.
Realizator: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zelowie.
9. Usługi w miejscu zamieszkania - dla mieszkańców Gminy Rusiec
Realizator: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ruścu.

Lista projektów ma charakter otwarty, umieszczono na niej projekty nowe oraz takie, które funkcjonują od dawna jako obligatoryjne roczne programy Miasta, powstałe m.in. na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu narkomanii. Proponowana lista, w ramach aktualizowania Strategii, powinna być stale weryfikowana.

Źródło finansowania projektowanych działań wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021-2027 stanowią będą niżej wskazane środki, pochodzące z:

- budżetu Miasta (w ramach budżetów jednostek organizacyjnych Miasta),
- dotacji z budżetu państwa w ramach dotacji na finansowanie zadań własnych oraz zadań zleconych,
- funduszy krajowych w ramach innych programów i grantów,
- funduszy Unii Europejskiej oraz
- budżetów organizacji pozarządowych.

Szczegółowe wskazanie wysokości planowanych środków na realizację niniejszej Strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki Miasta na bieżącą działalność. Zakłada się, że cele i kierunki działania określone w Strategii będą wyznaczały zasięg finansowania polityki społecznej Miasta oraz będą uwzględniane przy konstruowaniu budżetu Miasta w kolejnych latach. Zapisy dokumentu będą również implikowały kierunki, co do źródeł zewnętrznych środków finansowych na realizację postanowień Strategii. Należy podkreślić, iż źródła finansowania będą również przedmiotem dogłębnej analizy podczas przygotowywania corocznej oceny stopnia realizacji projektowanych działań. Ponadto przesłankami do

rozpoczęcia procesu aktualizacji dokumentu może być pojawienie się nowych źródeł finansowania lub brak możliwości finansowania zaplanowanych działań.

X. WNIOSKI KOŃCOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021 - 2027 w określonych celach i kierunkach w obszarze polityki społecznej opiera się na istniejącym już lokalnym systemie pomocy społecznej. Organizacja systemu pomocy społecznej w Mieście jest dostosowana do potrzeb społecznych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych zakłada kontynuację prowadzonych działań, a także rozszerzenie oferowanych form wsparcia i rozwój nowych usług społecznych. Realizacja zapisów Strategii powinna przynieść efekty w postaci poprawy sytuacji społecznej w Mieście Bełchatowie. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na włączanie społeczne osób i rodzin grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym.

DYREKTOR
Wydziału Spraw Społecznych

mgr Iwona Nowak

WICEPREZYDENT MIASTA

mgr Łukasz Politański

XI. WYKAZ ŹRÓDEŁ

1. <https://bdl.stat.gov.pl>.
2. <https://pl.wikipedia.org/>.
3. <https://poradnik.ngo.pl/>.
4. <https://sds-belchatow.pl/>.
5. <https://wybory2006.pkw.gov.pl/>.
6. Informacja na temat stanu porządku bezpieczeństwa publicznego w mieście Bełchatów w roku 2020
7. Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za 2019 r., Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Warszawa 2020 r.
8. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
9. Narodowy Spis Powszechny 2011.
10. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 i 2020 rok.
11. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, 2008.
12. Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie.
13. Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miasta Bełchatowa na 2021 rok.
14. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Bełchatowa na lata 2021-2023.
15. Raport o stanie Miasta Bełchatowa za 2018, 2019 i 2020 rok.
16. Raport o stanie oświaty za 2021 rok.
17. Raport z realizacji Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Bełchatowa za 2020 rok.
18. Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bełchatowie w roku 2017, 2018, 2019 i 2020.
19. Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Bełchatowie za 2020 rok.
20. Statut dla Miejskiego Centrum Kultury w Bełchatowie.
21. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje, 2011.

XII. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2020.	11
Tabela 2. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2020 w podziale na płeć.	12
Tabela 3. Powody udzielania świadczeń w 2019 i 2020 roku - liczba rodzin oraz udział w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej rodzin.	12
Tabela 4. Przyrost naturalny w Mieście Bełchatowie na przestrzeni lat 2017-2020.	19
Tabela 5. Ruch migracyjny ludności w Bełchatowie na przestrzeni lat 2017-2020.	20
Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w Bełchatowie w latach 2017-2020.	20

Tabela 7. Mieszkańcy Bełchatowa wg grup wiekowych w latach 2017-2020.....	21
Tabela 8. Wykaz publicznych oraz niepublicznych przedszkoli, zlokalizowanych na terenie Bełchatowa.	24
Tabela 9. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2020.	30
Tabela 10. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2020.	33
Tabela 11. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2020.....	38
Tabela 12. Działania MKRPA w Bełchatowie wobec osób uzależnionych, sprawców przemocy w latach 2018-2020.....	43
Tabela 13. Specjalistyczne podmioty leczenia uzależnień w 2020 roku.	44
Tabela 14. Liczba porad i konsultacji udzielanych osobom z problemem narkomanii w latach 2019-2020.....	44
Tabela 15. Odpłatność Miasta za pobyt w domu pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2020.....	47
Tabela 16. Odsetek osób niepełnosprawnych w Polsce w wieku 60 lat i więcej wg płci i wieku w 2011 roku.	48
Tabela 17. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2020.	49
Tabela 18. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2020.	49
Tabela 19. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Bełchatowa w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.	53
Tabela 20. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców Bełchatowa z prawem do zasiłku oraz zwolnionych z zakładu pracy w latach 2017-2020.	54
Tabela 21. Liczba zarejestrowanych w PUP długotrwale bezrobotnych mieszkańców Bełchatowa na przestrzeni lat 2017-2020.	54
Tabela 22. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2017-2020.....	56
Tabela 23. Przestępczość wśród nieletnich na terenie Miasta Bełchatowa w latach 2017-2020.....	60

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenia Miasta Bełchatowa na mapie Polski.	17
Rysunek 2. Położenie Miasta Bełchatowa na mapie powiatu bełchatowskiego.....	18
Rysunek 3. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w Bełchatowie, powiecie bełchatowskim oraz województwie łódzkim w 2019 roku.	58

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2020.	10
Wykres 2. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Bełchatowie w latach 2017-2020.....	11

Wykres 3. Liczba osób objętych wyłącznie pracą socjalną oraz liczba zawartych kontraktów socjalnych na przestrzeni lat 2018-2020.....	13
Wykres 4. Liczba mieszkańców Miasta Bełchatowa w latach 2017-2020.	18
Wykres 5. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Bełchatów na przestrzeni lat 2017-2020.	19
Wykres 6. Stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim na przestrzeni lat 2017-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w %).	22
Wykres 7. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Bełchatowie na przestrzeni lat 2017-2019.	23
Wykres 8. Poziom wykształcenia mieszkańców Miasta według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku.	23
Wykres 9. Ludność Miasta według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku.	24
Wykres 10. Wykaz szkół podstawowych w Bełchatowie oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w roku szkolnym 2020/2021.....	26
Wykres 11. Struktura wydatków wg form wsparcia finansowego rodzin w 2020 roku.	29
Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych i dodatków oraz z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017-2020.	30
Wykres 13. Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne na przestrzeni lat 2017-2020.....	31
Wykres 14. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2020.....	32
Wykres 15. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2020.....	32
Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy terapeuty rodzinnego oraz liczba udzielonych porad na przestrzeni lat 2017-2020.	34
Wykres 17. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2020.	37
Wykres 18. Liczba osób podejrzanych o doznawanie przemocy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020.....	38
Wykres 19. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020.....	39
Wykres 20. Liczba postępowań związanych z przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2020.	39
Wykres 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2020.....	42
Wykres 22. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2017-2020.	42
Wykres 23. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2020.	45
Wykres 24. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2020.....	46
Wykres 25. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2020 (liczba świadczeń).....	46

Wykres 26. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie MOPS z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2020.....	49
Wykres 27. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2020.	50
Wykres 28. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2020.	50
Wykres 29. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie MOPS z powodu bezrobocia w latach 2017-2020.....	52
Wykres 30. Mieszkańcy Miasta Bełchatowa zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2020.	53
Wykres 31. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2020.....	55
Wykres 32. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia MOPS z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019.....	56
Wykres 33. Świadczenia pieniężne przyznane w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2018 roku i „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 i 2020 roku.	57
Wykres 34. Liczba wydanych decyzji w sprawie przyznania dodatku mieszkaniowego w latach 2017-2020.....	57
Wykres 35. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2020.....	58
Wykres 36. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?.....	61
Wykres 37. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?	61
Wykres 38. Jakie są Pana/i zdaniem najważniejsze problemy społeczne Miasta?	62
Wykres 39. Jaki według Pana/i jest główny powód bezrobocia w Mieście?.....	63
Wykres 40. Czy na terenie Miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?.....	64
Wykres 41. Jakie działania według Pana/i powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	65
Wykres 42. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	66
Wykres 43. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	66
Wykres 44. Czy wie Pan/i gdzie szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia lub przemocy?	67
Wykres 45. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?	67
Wykres 46. Czy problem ubóstwa jest obecny w Pana/i Mieście?.....	68
Wykres 47. Kto według Pana/i jest najbardziej zagrożony ubóstwem w Mieście?.....	68
Wykres 48. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście wykluczenia ze względu na:.....	69
Wykres 49. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia ze społeczności lokalnej?	69

Wykres 50. Czy w Pana/i opinii osoby starsze w Mieście są marginalizowane?	70
Wykres 51. Jakie problemy według Pana/i dotyczą najczęściej osoby starsze?	70
Wykres 52. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w mieście?	71
Wykres 53. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?	71
Wykres 54. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w Pani/a Mieście?	72
Wykres 55. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?	72
Wykres 56. Czy według Pana/i jest potrzeba poszerzenia liczby miejsc w żłobkach/klubach dziecięcych na terenie Miasta?	73
Wykres 57. Czy na terenie Miasta organizowana jest wystarczająca ilość działań na rzecz integracji rodzin (np. pikniki, festyny)?.....	73
Wykres 58. Czy na terenie Miasta jest potrzeba prowadzenia zajęć wspomagających umiejętności wychowawcze rodziców?	74

Uzasadnienie

Art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Misją opracowanej Strategia jest *Odpowiedzialny rozwój społeczny mieszkańców Miasta Bełchatowa poprzez skuteczne działania na rzecz integracji, podejmowane w oparciu o zintegrowany system pomocy społecznej, wspierający rodzinę oraz aktywną integrację mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, przy współpracy z lokalnymi partnerami w celu eliminacji negatywnych zjawisk społecznych.*

Dokument wyznacza cele strategiczne i kierunki działań, których wdrożenie powinno przynieść efekty w postaci poprawy sytuacji społecznej w Mieście Bełchatowie.

W dniu 5 października 2021 r. Prezydent Miasta Bełchatowa, Zarządzeniem Nr 281/2021, ogłosił konsultacje społeczne z mieszkańcami Miasta Bełchatowa dotyczące projektu przedmiotowej Strategii. Celem konsultacji było włączenie mieszkańców w proces zarządzania Miastem, uzyskanie opinii mieszkańców o poddanej konsultacjom sprawie, pozyskanie społecznego zrozumienia i akceptacji dla proponowanych rozwiązań, jak również budowanie społeczeństwa obywatelskiego. Przedmiotowe konsultacje miały charakter ogólnomiejski i odbyły się w terminie od 5 października 2021 r. do 11 października 2021 r. Konsultacjom nadano formę wyrażania opinii, uwag lub propozycji mieszkańców miasta dotyczących projektu Strategii w formie pisemnej, w tym drogą elektroniczną. W efekcie tych konsultacji nie wpłynęło żadne zgłoszenie dotyczące propozycji zmian w przedmiotowym dokumencie.

Mając na względzie powyższe podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bełchatowa na lata 2021 - 2027 uznaje się za zasadne.

DYREKTOR
Wydziału Spraw Społecznych

mgr Iwona Nowak